

BEFOGADÓ TANULÁSI KÖRNYEZET TÁMOGATÁSA A KULTURÁLIS ÖRÖKSÉGEN KERESZTÜL

**Jégtörő, csapatépítő és az interkulturális
kommunikációt támogató
gyakorlatok gyűjteménye**

**24 örökségelemet
bemutató
információs
adatlappal!**

REBELAH.EU

BEFOGADÓ TANULÁSI KÖRNYEZET TÁMOGATÁSA A KULTURÁLIS ÖRÖKSÉGEN KERESZTÜL

JÉGTÖRŐ, CSAPATÉPÍTŐ ÉS AZ INTERKULTURÁLIS KOMMUNIKÁCIÓT TÁMOGATÓ GYAKORLATOK GYŰJTEMÉNYE

24 örökségelemet bemutató információs adatlappal!

**ARJEN BAREL · OUMAYMA BOUAMAR · ADRIÁN CRESCINI · THEO DUPONT · ANA FERNÁNDEZ-
ABALLÍ · THARIK HUSSAIN · ANDREW IRVING · ÉVA KÁPLÁR · INGE KOKS · MERITXELL
MARTINEZ · DÓRA SZÚCS · MATHILDE VAN DIJK · VERA VÁRHEGYI · TODD WEIR**

2022

Ez az útmutató a „**REBELAH - Vallás, hitrendszerek és laicitás a kulturális örökségben: a társadalmi befogadás elősegítése a felnőttképzésben**” című projekt keretében készült (2020-1-ES01-KA204-082412 számú projekt). Ez a kiadvány kizárólag a szerzők véleményét tükrözi, a Bizottság nem vállal felelősséget a benne foglalt információk bármilyen felhasználásáért. Ez a kiadvány Creative Commons licenc alatt áll.

REBELAH projekt partnerei:

- La Xixa Teatre (Spanyolország): www.laxixa.org
- Elan Interculturel (Franciaország): www.elaninterculturel.com
- Fundació Ibn Battuta (Spanyolország): www.fundacioibnbattuta.org
- Képes Alapítvány (Magyarország): www.kepesalapitvany.hu
- Storytelling Centre (Hollandia): www.storytelling-centre.nl
- University of Groningen (Hollandia): www.rug.nl

Az Európai Unió
Erasmus+ programjának
társfinanszírozásával

BEVEZETŐ

Kinek az öröksége? Közvetítés a sokszínű Európán belül	7
Bevált gyakorlatok az etnikai és/vagy vallási kisebbségekkel folytatott munka során	20
Módszerek és pedagógiai megközelítés	24
Tanulás tárgyakkal	26
Örökségelemek kiválasztása	32
Gyakorlatokat összefoglaló táblázat	35
Gyakorlatok	39
• Helyek, amelyeket örökölnk	40
• Képzeltbeli utazás	42
• Az én fényképem	44
• Nézőpontváltás	46
• Kaleidoszkópikus portré – önmagunk bemutatása az örökségünkön keresztül	53
• Koncentrikus körök	55
• Inkább lennél...?	57
• Elefánt rajzolás	59
• Az örökség felfedezése	61
• Helyi/Kisebbségi örökség-út	64
• A történetek összekötése	67
• Az örökség képe	70
• Név elhelyezése	72
• Bemutatkozás egy földönkívülinek	76
• Az életfa	78
• Szörnyetegek – Kultúránk szörnyetegeinek a felfedezése	81
• Halál, sokszínűség és örökség	85

Esettanulmányok	90
• Hollandiai tapasztalatok	91
• Franciaországi tapasztalatok	95
• Spanyolországi tapasztalatok	98
• Magyar tapasztalatok	102
Bibliográfia	106
Partnerek bemutatása	109
• Associació La Xixa Teatre (Spanyolország)	110
• Képes Alapítvány (Magyarország)	111
• Storytelling Centre (Hollandia)	111
• Élan Interculturel (Franciaország)	112
• University of Groningen (Hollandia)	112
• Ibn Battuta Foundation (Spanyolország)	113
Impresszum	114

BEVEZETŐ

MIT, MIÉRT ÉS HOGYAN

BEVEZETŐ: MIT, MIÉRT ÉS HOGYAN

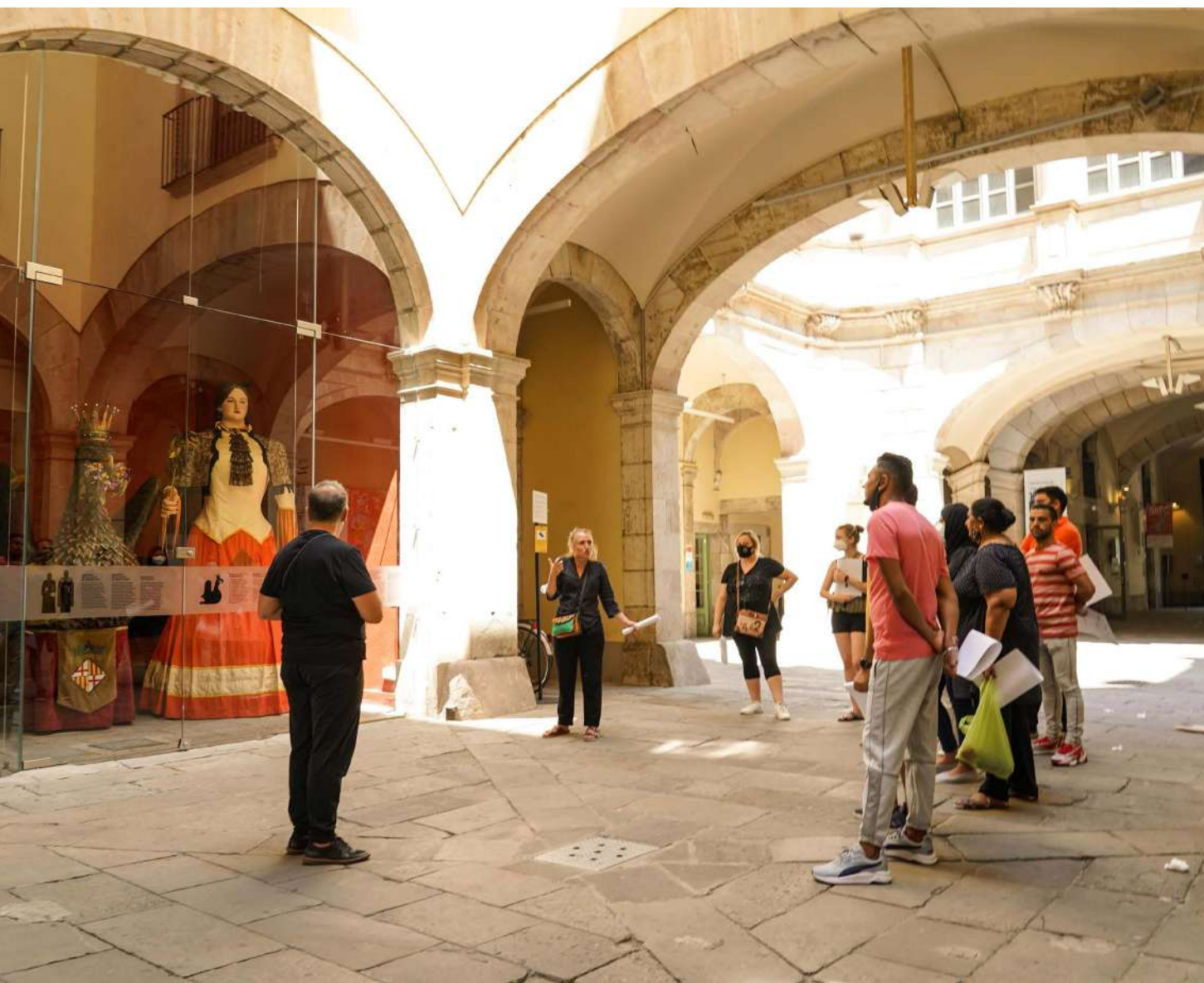
Mit

Az Európai Bizottság a következőképpen határozza meg a kulturális örökség fogalmát:

„Az Európai Unió kulturális öröksége a kulturális és kreatív megnyilvánulások gazdag és változatos mozaikja, az idősebb generációktól kapott örökségünk, illetve az, amit mi hagyunk majd az utódainkra. Magában foglalja a természeti, épített és régészeti helyszíneket, múzeumokat, műemlékeket, műalkotásokat, történelmi városokat, irodalmi alkotásokat, zenei és audiovizuális alkotásokat, valamint az európai polgárok tudását, szokásait és a hagyományait.”

Röviden, a kulturális örökség tárgyak, helyszínek és gyakorlatok sokszínűségéből áll, beleértve ezek létrejöttének és létezésének történetét, valamint azt is, hogy miért fontosak ma.

Ugyanakkor az európai örökség alapjául szolgáló pluralitás és interkulturalitás napjainban sokszor megkérdőjeleződik a kirekesztő narratívák által, amelyek Európa-szerte erősödnek. A felnőttoktatás tantermi világa sem mentes ettől a tendenciától, ami negatívan érinti a vallási és etnikai kisebbségi tanulókat.

Egy 15 felnőttből álló képzési csoportban Spanyolországban 3 résztvevő érezné magát kényelmetlenül egy muszlim vagy roma résztvevő társaságában; Franciaországban 2, illetve 3; Hollandiában egy-egy; Magyarországon pedig a csoport több mint fele kényelmetlenül érezné magát akár roma akár pedig muszlim résztvevő esetén. (Eurobarométer 493. különszám, 2018).

Ilyen körülmények között a felnőttképzési szervezeteknek szükségük van jobb eszközökre ahhoz, hogy az esetleges diszkriminatív helyzeteket és a kulturális sokféleségből adódó konfliktusokat kezelni tudják. A kulturális örökség alapvető eszközként szolgál mind a képzők, mind a tanulók számára ahhoz, hogy Európa plurális múltját újra felfedezzük, és így elősegítsük a befogadó és biztonságos tanulási terek létrejöttét.

Annak érdekében, hogy a felnőtt oktatók jobban ki tudják aknázni a kulturális örökség oktatási értékeit, a REBELAH projekt keretében egy létrehoztunk egy eszköztárat.

A „REBELAH - Vallás, hitrendszerek és laicitás a kulturális örökségben: a társadalmi befogadás elősegítése a felnőttképzésben” című projekt egy kétéves Erasmus+ stratégiai partnerség, amelyben 4 ország 6 szervezete vett részt: Storytelling Centre (NL), a Groningeni Egyetem (NL), az Elan Interculturel (FR), Képes Alapítvány (HU), Ibn Battuta Alapítvány (SP) és a La Xixa Teatre (SP). A projekt eredményeképpen készült el ez a kézikönyv, amely szorosan kapcsolódik a további két kiadványunkhoz:

REBELAH Információs adatlapok:

24 - Spanyolországból, Hollandiából, Franciaországból és Magyarországról származó - örökségelem áttekintése, melyeket a következő struktúra mentén mutatunk be: a) kollektív kisajátítás; b) a történelem kritikus megértése; c) az örökséggel kapcsolatos szakértői szerepek megkérdőjelezése; d) az európai kultúra megértése a globális kölcsönhatások kontextusában.

REBELAH Tréneri kézikönyv:

Felnőtt oktatók és trénerek, valamint képzéssel foglalkozó szakemberek számára elkészített gyakorlaltár, amely elméleteket, gyakorlatokat és tanítási tippeket is magában foglal annak érdekében, hogy az európai kulturális örökség mélyebb megértése révén befogadóbb tanulási közeget hozzunk létre, illetve rálássunk az esetleges hatalmi dinamikák megjelenésére is.

Az összes REBELAH kiadvány felnőtt oktatóknak készült, ugyanakkor aktivisták, közösségi vezetők, helyi kisebbségek, politikai döntéshozók, örökségvédelmi szervezetek és felnőttképző szervezetek számára is hasznosak lehetnek ezek az anyagok.

Miért

Ezt a kézikönyvet – a többi Rebelah eszközzel együtt – annak reményében fejlesztettük ki, hogy hozzájáruljunk az alábbiakhoz:

- erősítsük a befogadást, a sokszínűséget és a diszkrimináció mentességét különös tekintettel a vallási kisebbségekkel való közös munka esetén,
- előmozdítsuk a társadalmi és oktatási értékét az európai kulturális örökségnek és kiaknázzuk azt a benne rejlő potenciált, hogy a különböző vallású és háttérű emberek harmonikus együttlétéhez hozzájárulhat tantermi közegben,
- erősítsük a felnőtt oktatók azon kompetenciáit, hogy képesek legyenek befogadó környezetet kialakítani multikulturális kontextusban is.

A kézikönyv iránymutatást ad arra vonatkozóan, hogy milyen jégtörőkkel alapozzuk meg a hangulatot, hogyan teremtsünk biztonságos tanulási közeget és hogyan erősítsük a résztvevőket a kulturális örökséget, mint egy *vezérmotívumot* használva.

Hogyan

A kézikönyv magában foglal néhány bevezető írást, 17 gyakorlatot az örökséghez kapcsolódóan és a négy országban – Spanyolországban, Franciaországban, Hollandiában és Magyarországon - megvalósított pilóta workshopok tapasztalatait is.

A gyakorlatokat úgy fejlesztettük ki, hogy releváns örökséggel foglalkozó kutatásokat kapcsolunk módszerekhez, amelyek bizonyítottan fejlesztenek olyan kompetenciákat, mint interkulturális konfliktuskezelés, előítéletek kezelése és a kulturális sokk kezelése a tanteremben. Az általunk alkalmazott módszertanok: kritikus incidensek módszere, fórum színház, folyamat-orientált pszichológia, történetmesélés, kognitív viselkedésterápia.

Minden gyakorlatot részletesen bemutatunk, hogy a különböző tanulási kontextusokban jól alkalmazhatóak legyenek. A gyakorlatok önmagukban is használhatók, vagy összetettebb tanulási folyamatba is ágyazhatók a csoport igényei és a rendelkezésre álló idő függvényében. Bármelyik esetről legyen is szó, arra bátorítjuk a felnőtt oktatókat, trénereket, hogy a helyzetnek megfelelően használják ezeket a feladatokat, a tartalmat figyelembe véve a résztvevők érdeklődését, a nyelvi szintjét, a csoport sokféleségét, a csoport létszámot és más tényezőket.

Arra is bátorítjuk a trénereket, hogy arra is használják ezt a kézikönyvet, hogy a saját megértésüket is mélyítsék az örökség oktatási értékének vonatkozásában, és hogy teljes mértékben használják ki a benne rejlő lehetőségeket a befogadó tanulási környezetek elősegítése érdekében.

.

KINEK AZ ÖRÖKSÉGE?

KÖZVETÍTÉS A SOKSZÍNŰ EURÓPÁN BELÜL

KINEK AZ ÖRÖKSÉGE? KÖZVETÍTÉS A SOKSZÍNŰ EURÓPÁN BELÜL

2019 áprilisában a párizsi Notre-Dame-ban keletkezett tűz híre az egész világon nagy visszhangot váltott ki. Rengetegen érkeztek a helyszínre, sírtak, ha tehették, akkor imádkoztak és vallásos énekeket énekeltek. Macron elnök még aznap este finanszírozási kampányt indított a székesegyház, mint fontos francia örökség és világörökség újjáépítésére. Többen adakoztak, köztük Franciaországból és más országokból származó jómódú emberek is. A tüzesetet követően egy nap alatt 880 millió eurót sikerült összegyűjteni. Bár e nagylelkűség nagyrészt pozitív visszhangot váltott ki, voltak, akik elleneztek a gyűjtést. Többen felháborodtak azon, hogy azonnal összejött egy olyan komoly összeg, amely megoldást jelenthetett volna a franciaországi szegénység problémájára. Mások azzal vádolták meg Macront, hogy részrehajló: 2017-ben ugyanis megkeresztelték, hivatalossá téve ezzel a katolikus hitre való áttérését.

Témánkhöz jó kiindulópontként szolgál ez az eset. Egyrészt megkapó a globális érzelmi reakció, hiszen a világon mindenki, vallási hovatartozástól függetlenül a Notre-Dame-mal foglalkozott. A székesegyház Párizs egyik legnépszerűbb turisztikai látványossága, amely évente több mint 12 millió látogatót fogad, ezáltal világszerte több milliárd ember emlékezetébe vésődött be. Összehasonlításképpen: a Louvre 10 millió látogatót vonz, míg az Eiffel-torony 6 millió látogatót.

Másrészt fontos arra is kitérni, hogyan vált a Notre-Dame a tizenkilencedik századtól kezdve Párizs és Franciaország identitásának szimbólumává. Victor Hugo (1802-1885) A párizsi Notre-Dame (1831) című művében a székesegyházat Párizs szívének nevezte, és sajnálatát fejezte ki az épület romos állapota miatt. Regénye ösztönzően hatott a tizenkilencedik századi újjáépítési erőfeszítésekre. A székesegyház gótikus stílusát, amely először a tizenkettedik századi Île-de-France régióban jelent meg, a francia génusz megnyilvánulásának tekintették. A francia forradalmat követően minden egyházi épületet államosítottak. Így a részrehajlás vádja egyik oldalon sem állta meg a helyét. Macronnak, Franciaország miniszterelnökéként kötelessége volt megvédenie a nemzeti tulajdont, habár az egy politikai döntés eredménye, hogy a francia elnök más fontos kérdésekkel szemben a székesegyház helyreállítását helyezte előbbre. A Notre-Dame története emellett jól példázza az örökség változó jellegét, valamint a hatalmi viszonyokhoz való kapcsolódását. A székesegyház jelentősége nem mindig volt nyilvánvaló, amit a tizenkilencedik század elején tapasztalt rossz állapota is mutat. Utaltunk itt a tüzesetet követő konfliktusra is, amelynél felmerült a kérdés, hogy a székesegyház helyreállítására szánt pénzt nem lehetne-e a sokszínű francia társadalmon belüli komolyabb problémák megoldására költeni. Mivel a helyreállítás már javában zajlik, nyilvánvaló, hogy a pénzeszközök elosztásánál azok voltak többségben, akik úgy érezték, a helyreállítást kell előre priorizálni.

A következőkben bemutatjuk az örökség fogalmát és annak az elmúlt évtizedekben tapasztalt fejlődését, különös tekintettel a vallási örökségre, a szekularizáció és Európa növekvő etnikai és vallási diverzitásának tekintetében, mind etnikai, mind vallási szempontból. Mindez az örökséggel kapcsolatos politikák és gyakorlatok változásához vezetett. Az örökséget magukévá tevő közösségek alulról szerveződő mozgalmi és a nemzetközi szervezetek – különösképp az UNESCO és az Európai Közösség által kötött megállapodások – hatása egyaránt jelentős. Európában a Farói Egyezmény (2005) nagy hatást gyakorolt az örökséggel kapcsolatos elképzelésekre és gyakorlatokra. A legfontosabb fejlemény kétségtelenül az, hogy alapvető emberi jogként ismerték el az örökséghez való hozzáférést, az ahhoz való hozzájárulást és az örökség hasznosítását. Mindez megváltozott szemléletmódot eredményezett az örökségvédelmi szakértő szerepét illetően, valamint azzal összefüggésben is, hogy mi is az az örökség, és ki rendelkezik felette.

Mit jelent az örökség?

Az örökség elsősorban egy narratíva: egy történelmi helyszín, esemény, gyakorlat, fogalom, személy, tárgy ideológiai szempontból történő felhasználása, amely ezeket az elemeket a közösség identitásaként gyúrja egybe, illetve ezzel magyarázza a jelenlegi státuszát is.¹ Az örökséget megélik az emberek: olyan rituálékkal, mint például egy vallási ünnep szokásos mozzanatai, különleges ruhák viselete az életeseeményeken (pl.: temetésen fekete ruha), vagy a közösség történelmének egy meghatározó eseményéről való megemlékezésén történő részvétel. Az örökség narratív státusza arra utal, hogy az örökség változik. Olyan kreatív jelentésalkotó folyamatok révén alakul ki, amelyek saját narratívákat teremtenek, és amelyekre a közösség igényt tart. Felhasználásuknak van árnyoldala: ha egy csoport magáénak vall egy bizonyos örökséget, másokat gyakran kirekesztenek ebből. Ily módon az örökség alapjaiban véve politikai jellegű: narratívája határozza meg, hogy ki lehet, és ki nem lehet tagja közösségünknek.

Az örökség tipikusan a nemzetállamokhoz kötődik, viszont különböző közösségeknek is lehet öröksége. Így például egy bizonyos vallás híveinek, egy adott etnikumhoz tartozóknak, vagy akár sokkal kisebb csoportoknak, például egy sportcsapatnak vagy egy filmsorozat rajongóinak is lehet öröksége. Egyre többféle kisebbség fejezi ki jogát saját örökségére, amely időnként ugyanazokhoz a helyszínekhez kötődik, mint a domináns örökség. Hollandiában például a tizenhetedik századot régóta „Aranykorként” emlegetik, amikor a Holland Köztársaság mind politikai, mind kulturális szempontból a világ vezető hatalma volt. Ekkoriban vezette III. Vilmos király a XIV. Lajos francia király elleni koalíciót. Olyan győztes tengernagyok, mint Michiel de Ruyter, olyan kiváló tudósok, mint Christiaan Huygens, és olyan nagyszerű művészek idején, mint Rembrandt és Vermeer. A közelmúltban ez a narratíva keresztűzbe került: a gyarmatosítás, a rabszolga-kereskedelem és a szegények elnyomása tette lehetővé a birodalom virágzását a köztársaságban és a gyarmatokon egyaránt. A rabszolgák és a gyarmatosítottak leszármazottjai sötét örökségként hivatkoznak erre, ezzel is kiemelve, hogy az örökség nemcsak a múlt dicsőségéről szól. A múltba való emlékezés a traumával való megbirkózást is jelentheti. Az Amszterdami Múzeum erre válaszul elhagyta

1 Laurajane Smith, *Uses of Heritage* (London/New York: Routledge Taylor and Francis 2006), 29-34.

az „Aranykor” kifejezés használatát.³ A rotterdami Witte de With Múzeum nevét Melly Intézetre változtatta. Erre azt követően került sor, hogy egy olyan műalkotást jelenítettek meg a kortárs művészeti múzeum külső oldalán, amely egy nem fehér munkáslányt ábrázol: Witte de With, az Aranykor admirálisa kegyetlensége és a rabszolgakereskedelemhez való kapcsolata miatt tett szert rossz hírnévre.⁴ Ezzel a tendenciával szemben egy holland populista párt arra használta fel az országos televízióban kapott megjelenési időt, hogy a tizenhetedik századról mint a dicsőség koráról szóló régimódi változatot közvetítse.⁵

Ez egyből rámutat egy nagyon fontos dologra: az örökséghez fűződő narratívák hatására a közösségek önképe megváltozhat, ami európai szinten már biztosan megtörtént. A Farói Egyezmény Európát, mint plurális társadalmat írja le, melyben a sokféle hang meghallgatásra talál, és a sokféle közösség öröksége megjelenítődik, legyen az etnikai, kulturális, vallási vagy más jellegű. Mindez radikálisan megváltoztatja az Európai Közösség alapítóinak hagyományos elképzeléseit. Az alapítók Európát alapvetően kereszténynek határozták meg, területét pedig Nagy Károly kora középkori birodalmat tette ki. Elképzelésük azonban Európa keleti terjeszkedése, valamint a kontinens megnövekedett diverzitása miatt már nem állja meg a helyét.

Sokszínű Európa

Európa diverzitása különböző tendenciákat mutat. Az 1960-as évektől kezdve a lakosság egyre nagyobb hányada vallja magát nem vallásosnak. Ugyanakkor egyre szaporodnak a bevándorlókból és áttért emberekből álló új vallási közösségek. A világi és a vallásos egyének egyaránt élénk érdeklődést mutatnak a spiritualitás és a vallási örökség iránt. A vallási diverzifikáció e három dimenziója hatással van az örökségről és az európai identitásról szóló vitákra.

Nagy-Britanniában, a Cseh Köztársaságban, Svédországban és Hollandiában az Eurobarométer 2015-ös felmérése szerint a lakosság nagyobb része inkább vallotta magát vallástalannak, mint bármely nagyobb egyházhoz tartozónak.⁶ Az intézményesített vallás elhagyása nem feltétlenül jelenti a hit elhagyását,⁷ ahogy azt sem jelenti, hogy a vallási örökségben való részvétel megszűnne. Épp ellenkezőleg. A hívők és a nem hívők egyaránt őrizik a vallási múlt emlékét, a vallási épületekre pedig mint egy város vagy falu identitásának szimbólumaként tekintenek. A templomok és zsinagógák turisztikai látványossággá váltak. Számos épület rendeltetését – a könyvesboltoktól kezdve a partihelyszínekig – újragondolják. Érdekes, hogy azoknak a legszilárdabb a véleménye arról, hogy mi elfogadható és mi nem az épület rendeltetését illetően, akik már nem járnak templomba: míg egy visszafogott klasszikus koncerttel kapcsolatban elfogadóak, addig

2 Frijhoff, Willem. 'Toeëigening; Van bezitsdrang to betekeningsgeving', *Trajecta* 6 (1997), 99-118'; id. 'Toe-eigening als vorm van culturele dynamiek', *Volkskunde* 104 (2003), 1-17; id., *Dynamisch Erfgoed* (Amsterdam: SUN 2007).

3 https://www.amsterdammuseum.nl/nieuws/gouden_eeuw, consulted 29-1-2021.

4 https://www.fkawdw.nl/nl/about_us/news/on_27_january_2021_you_can_call_us_kunstinstituut_melly consulted 21-1-2022. The photo was created by the Chinese-Canadian artist Kenneth Lum in 1990.

5 Hollandiában minden politikai párt három perc reklámidőn osztozik az nemzeti televízióban, amelyet egyenlően osztanak el a pártok között, és amelyet a választási kampányok idején növelnek. Lásd [Indeling zendtijd politieke partijen | Commissariaat voor de media \(cvdm.nl\)](https://www.cvdv.nl/), consulted 21-1-2022.

egy táncos buli esetén már rosszalló pillantás a válasz.⁸ Ez az érzékenység rámutat a vallási örökség különleges helyzetére. Megtartja szakralitását, ami egyébként megkülönbözteti az örökség más formáitól.⁹

Azonban egyre többen vallják magukat „spirituálisnak, de nem vallásosnak”.¹⁰ Bár ezek az emberek nem akarják, hogy bármi közülük legyen az autoriter egyházhoz, igénylik valamilyen transzcendens szféra jelenlétét. Egy, a hétköznapi tapasztalatokon túlmutató helyre van szükségük, amely lehetővé teszi számukra, hogy olyan életeseményeket legyenek képesek feldolgozni, mint a születés, a betegség és a halál. A spirituális emberek gyakran a hagyományos vallásokon kívülről találnak kiindulópontot: például az újpogányságból vagy a populáris kultúra által inspirált szektákból. Így új örökségi narratívákat hoznak létre. Számos újpogány például a kelta múltra hivatkozik. A *Csillagok háborúja c.* film rajongói elzarándokolnak arra az ír szigetre (Skellig Michael), amely Luke Skywalker remeteségének helyszínévé jelent meg a franchise harmadik sorozatában. Ez a sziget hosszú múltat tekint vissza, ami a kora középkorban kezdődött, keresztény és valószínűleg pogány zarándokhelyként szolgált. Napjainkban a turisták, a keresztény, újpogány és jedi zarándokok saját jelentéstartalmakat alkotnak erről a helyről.

Az európai vallási környezet átalakulásának második oka a globalizáció, amely Európában széles körű bevándorláshoz vezetett. A világ minden tájáról érkező bevándorlók magukkal hozták vallási hagyományaikat, amely esetenként európai áttérőket is vonzott. Ily módon pedig az európai társadalmakat „rendkívüli diverzitás” jellemzi.

A bevándorlók jelenlétével megváltozott a vallási örökségről szóló politikai diskurzus. A bevándorlás ellenzői korábban az „őshonos” és a „külföldi” lakosság közötti állítólagos kulturális különbségekre összpontosítottak. Az 1990-es évek óta a vallás vált a különbségek legfőbb jelölőjévé, különösen a török vagy észak-afrikai bevándorlók identitását tekintve. A „mi”¹¹ vallási örökségünk szembeállítását az „övékkel” a populista retorikában jelenik meg a leghangsúlyosabban, de a mainstream politikusok is széles körben alkalmazzák. Az örökségvédelemmel foglalkozó szakemberek és aktivisták közül – ideértve a kisebbségekhez tartozókat – egyre többen kérdőjelezik meg ezt a szemléletet, amely a pluralista Európa valóságát már nem tükrözi, mi több, szembe megy az alapvető emberi jogként ismert örökség státuszával is.

6 Marc Hooghe, Ellen Quintelier, and Tim Reeskens, 'Kerkpraktijk in Vlaanderen', *Ethische Perspectieven* 16, no. 2 (2006): 113–23. For the University of Lucerne interactive map on religious affiliations in Europe, see: 'Religious Affiliation', Universität Luzern, SMRE data, n.d., https://www.smre-data.ch/en/data-exploring/religious_affiliation#/mode/majority_religion/period/2010/dataset/1562/presentation/map; European Commission, 'Discrimination in the European Union', *Eurobarometer, October 2015*, <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2077>.

7 Grace Davie, *Religion in Britain since 1945: Believing without Belonging* (Oxford: Blackwell Publishers 1994).

8 Jacobine Gelderloos, 'Liever een boekwinkel dan een disco : ratio en emotie rondom her- en nevenbestemming van kerkgebouwen', *Jaarboek voor Liturgiewetenschap* 28 (2012), 183-206.

9 Cyril Isnart and Nathalie Cerezales ed., 'Introduction' in *The Religious Heritage Complex: Legacy, Conservation, and Christianity* (London/New York/Oxford/New Delhi/Sidney 2020), 1-13.

10 Paul Heelas and Linda Woodhead, *The Spiritual Revolution: Why Religion Is Giving Way to Spirituality* (Malden: Blackwell 2005).

Emberi jog

Az örökség fogalma eredetileg magában hordozta az elitista és nyugatias jelzőket. A királyi családok, arisztokrata családok és egyházi intézmények listát készítettek értékes tárgyaikról és épületeikről. A francia forradalmat követően Franciaországban és máshol is számos ilyen gyűjtemény került állami tulajdonba, mint például a Louvre-ban található királyi gyűjtemény. Ennek eredményeként központi szerepet kaptak a szakértők az állam tulajdonában lévő kincsek tekintetében. Művészettörténészek, történészek és társaik határozták meg, hogy mi az, amit érdemes megőrizni, és mi az, amit nem. Ennek szellemében az UNESCO 1972. évi a világ kulturális és természeti örökségének védelméről szóló egyezménye alapján a világ kulturális örökségét „történelmi, művészeti vagy tudományos szempontból kiemelkedő egyetemes értékű”-ként, emellett pedig „épület-együttesként” és „helyszíneként” határozta meg.¹² Ha azt nézzük, hogy az UNESCO mit ismer el örökségként, az „egyetemes értékek” nagy része Európában található. Ez az egyoldalú azonosítás arra mutat rá, hogy a nyugati világgal kapcsolatos elfogultság még messze nem ért véget.

Egy 2005-ös farói találkozón az Európa Tanács új keret megteremtését javasolta az örökséggel kapcsolatos gondolkodás, valamint munka tekintetében, ami az értékes helyszínek és tárgyak helyett az embereket és azok értékeit helyezte a középpontba. Ily módon a kulturális örökséget a következőképpen határozzák meg:

*a múltból örökölt források olyan csoportja, amelyet az emberek – tulajdonjogtól függetlenül – úgy ismernek, mint folyamatosan fejlődő értékeik, hiedelmeik, tudásuk és hagyományaik tükörképe és kifejeződése. Magában foglalja az idők folyamán az emberek és a helyek közötti interakció eredményeként született minden környezeti aspektust.*¹³

FE megközelítés lényegi eleme, hogy a Farói Egyezmény az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának (1948) 27. cikkén alapul, amely fenntartás nélkül kimondja, hogy: „Mindenkinek joga van szabadon részt venni a közösség kulturális életében.”¹⁴ ‘A Farói Egyezmény nemcsak abban a tekintetben értelmezi a „részvételt”, hogy ki az, aki részt vesz (mindenki) a kulturális életben. Figyelembe veszi azt is, hogy mit jelent maga a részvétel. A részvétel nem azt jelenti, hogy csupán a már meglévő, lajstromba vett örökséggel foglalkozunk: a részvétel a kulturális örökség aktív „azonosítását, tanulmányozását, értelmezését, védelmét, megőrzését és bemutatását” foglalja magába, valamint a „kulturális örökség lehetőségeiről és kihívásairól szóló nyilvános gondolkodást és vitát”.¹⁵

11 Steven Vertovec, ‘Super-Diversity and Its Implications’, *Ethnic and Racial Studies* 30, no. 6 (2007): 1024–25; José Casanova, ‘Immigration and the New Religious Pluralism: A European Union/United States Comparison’, in *Democracy and the New Religious Pluralism*, ed. Thomas Banchoff (New York: Oxford University Press, 2007).

12 *Unesco Convention concerning the Protection of World Cultural and Natural Heritage* (1972), art 1.

13 *Council of Europe Framework Convention on the Value of Cultural Heritage for Society* (2015) a.k.a. *Faro Convention*, art. 2.a.

14 *Universal Declaration of Human Rights* (1948), art. 27.1.

15 *Faro Convention*, art. 12.a.

Még nem sikerült meghatározni, hogy a Farói Egyezmény az örökséggel kapcsolatos közös tulajdonlás és felelősség, a párbeszéd és a demokrácia tekintetében milyen jelentőséggel bír. A Rebelah Projekt például ezen dolgozik. Hogyan is lehet a nehézkes, ingatag lábakon álló, illetve homályos örökség „az emlékezet közös forrása”, ahogyan azt az egyezmény is előíranyozza?¹⁶ Ki irányítja a „befogadó” folyamatot? Az örökségközösség tagjai, vagy továbbra is az elit?¹⁷ Ilyen és más bonyolult problémákkal kell szembenéznie annak, aki a társadalmi befogadás érdekében, a vallási örökséggel kapcsolatos megosztott felelősséget vállalja és részt vesz benne.

Sokszínű örökségek közvetítése

Az örökség a jelentésről, a múltból származó tárgyakhoz, helyekhez és gyakorlatokhoz kötődő narratívákról szól, amelyek a személyes és a közösségi identitás alapját képezik. Ezek a narratívák folyamatosan születnek, majd újraíródnak. Már nem úgy gondolunk az örökségre, mint valamire, amit a szakértők teremtenek meg, vagy amit örökségként átadásra engedélyezett helyszínek és tárgyak révén megkap a nyilvánosság. Inkább a tanárok és diákok, tudósok és közösségi aktivisták közös jelentésalkotásának termékeként, illetve folyamatoként írható le. Mindezt nemcsak a székesegyházakban és múzeumokban lehet gyakorlati szinten megvalósítani, hanem olyan helyszíneken is, ahol az egyének és közösségek a reflexió folyamata során ötvözik, illetve összevetik a történelmi perspektívákat, majd megteremtik annak pluralista jövőképét. Ez utóbbi a sokszínű Európa jelenét és jövőjét tekintve megállja a helyét. Az örökség megléte, annak megélése egy olyan közösség jelenlétét mutatja, amely Európa gazdagságának részét képezi.

Ennélfogva új örökségvédelmi szakemberekre van szükség. Míg régebben a „szakértők” határozták meg, hogy mi számít örökségnek, addig az új örökségvédelmi szakemberek inkább közvetítő szerepet töltenek be. Feladatuk, hogy támogassák a közösségeket az örökség megteremtésének folyamatában. Az új örökségvédelmi szakember, legyen az tanár, művész, közösségi aktivista vagy múzeumi kurátor, egy olyan sokoldalú folyamatban játszik közvetítő szerepet, amelyben több ember vesz részt, akik egytől egyig hozzájárulnak az örökség állandó fejlődéséhez. Reméljük, hogy ezzel a kézikönyvvel inspirálni tudjuk a felnőtt oktatókat arra, hogy vállalják ezt a szerepet, és ezt a kihívást, valamint támogassák a tanulókat abban, hogy aktívan részt vegyenek az örökség új formáinak kialakításában.

16 *Faro Convention*, art. 3.a.

17 *Faro Convention*, art. 13.a.

**BEVÁLT GYAKORLATOK
AZ ETNIKAI ÉS/VAGY
VALLÁSI KISEBBSÉGEKKEL
FOLYTATOTT MUNKA SORÁN**

BEVÁLT GYAKORLATOK AZ ETNIKAI ÉS/VAGY VALLÁSI KISEBBSÉGEKKEL FOLYTATOTT MUNKA SORÁN TIPPEK TRÉNEREKNEK

Kulturális kompetencia fejlesztése

Kulturális kompetencián azokat az ismereteket, magatartásformákat és attitűdöket értjük, amelyek révén egy szakember különböző interkulturális kontextusokban képes dolgozni. A kulturális kompetencia kulcsfontosságú szerepet játszik a kisebbségi csoportokkal folytatott munkában, valamint a befogadó és nem ellenséges terek létrehozásában elért sikeres eredmények megvalósításában. Ezt a kompetenciát nem könnyű elsajátítani, emellett igényli a hosszú képzési folyamatot, munkatapasztalatot és a csoportok különböző kontextusainak megértését. Azonban vannak olyan emberek, akik azért rendelkeznek ezzel a kulturális kompetenciával, mert ezekhez a csoportokhoz vagy közösségekhez tartoznak, vagy eredetileg onnan származnak.

Ha van rá mód és lehetőség, akkor ideális lenne kulturálisan kompetens személyeket is bevonni az előzetes tevékenységtervezés folyamatába. A kisebbségek bevonása a tevékenységtervezés folyamataiba, azok különböző fázisaiban teljes mértékben befogadóbbá teszi a tevékenységeket.

Több, mint nyelv

A nyelvi nehézségen túl: A javasolt gyakorlatok sok esetben akarva-akaratlanul nyelvi akadályt képeznek. A nyelvi akadály nehézséget okoz egyrészt a gyakorlatok helyes megvalósításában, másrészt pedig egyes kisebbségi csoportok tagjai kirekesztődnek. Így ha nem számítunk olyan résztvevőkre, akik beszélik az adott nyelveket és/vagy ugyanazon kisebbségi csoporthoz tartoznak, akkor olyan gyakorlatokat alakíthatunk ki, amelyeknél a nyelvhasználat nem feltétlen szükséges. A gyakorlatok ily módon történő megtervezéséhez kreatív eszközök is bevethetők, mint például a zene, a színház, a mozgás, a tánc stb.

Fordítás

Amennyiben fordításra van szükség, ügyelnünk kell arra, hogy:

- A résztvevők nem lehetnek csupán azért a felelősei ennek a feladatnak, mert beszélnek a kisebbségi csoportokkal való együttműködéshez szükséges nyelveket. Különbséget kell tenni aközött, hogy megpróbáljuk bevonni az embereket a gyakorlatokba, és aközött, hogy a gyakorlatból adódó feladatok felelőségévé tesszük őket.
- Először győződjünk meg arról, hogy rendelkezik-e a fordító kulturális kompetenciával, illetve, hogy közel áll-e a kisebbségi csoporthoz. Ez azért fontos, hogy a résztvevők számára biztonságos és megbízható szimbolikus teret tudjunk teremteni, és pontos fordítást kapjunk.

Megváltó komplexus

Figyelj oda és kerüld el! Amikor kisebbségi csoportokkal vagy a csoportba tartozó egyénnel dolgozunk együtt, olykor előfordul, hogy akaratlanul ugyan, de aktivizálódik nálunk a megváltó komplexus. Ez akkor történik meg, amikor az ember úgy gondolja, hogy olyan képességekkel rendelkezik, amelyekkel a kisebbségi csoportokhoz tartozó emberek nem, vagy esetleg úgy véli, hogy ő több mindent tud. Ennek elkerülésére fontos, hogy:

- Kerüljük az atyáskodást: Olykor „a lehető legnagyobb tisztelettel” szeretnénk fellépni, viszont ahelyett, hogy a másság iránti valódi tiszteletünket fejeznénk ki, atyáskodó magatartást tanúsítunk a kisebbségi csoportokkal szemben.
- Figyeljünk oda a kisebbségi csoport képviselőjének szerepére: Azokban a csoportokban, amelyek kevés kisebbségi csoporthoz tartozó személyt számlálnak, gyakori, hogy rájuk osztják az említett csoportok képviselőinek szerepét, oly módon kihangsúlyozva ezzel a másságot, amely ellenséges, illetve kellemetlen érzéseket vált ki az emberekből.

Toborzás

Időnként nehéz elérni a kisebbségi csoportokhoz tartozókat. Attól függően, hogy milyen kisebbségi csoporttal dolgozunk, ütközhetünk olyan akadályokba, amelyek miatt nehézessé válik, hogy elérjük őket. Ennek különböző okai lehetnek, de vannak módszerek, amelyek segíthetnek:

- A kisebbségi csoportok elérése közösségi referenseken keresztül: Olyan embereken keresztül, akiket jól ismernek és akiben meg is bíznak a közösségek. Az ilyen típusú személyek beazonosítása és a velük való első kapcsolatfelvétel megkönnyítheti egyes kisebbségi csoportok elérését.

- Rugalmasság és alkalmazkodóképesség: Mint már említettük, számos, kisebbségi csoporthoz tartozó ember élethelyzetéből adódóan nem tud állandóan jelen lenni, esetleg nagyon kevés szabadidő áll rendelkezésére. Nekünk kell az elérhetőségükhöz igazodva, annak megfelelően megtervezni, kialakítani a gyakorlatokat. Például szombatokként, délutánonként stb.

**MÓDSZEREK
ÉS PEDAGÓGIAI
MEGKÖZELÍTÉS**

MÓDSZEREK ÉS PEDAGÓGIAI MEGKÖZELÍTÉS

A felnőttképzés során szerzett partneri tapasztalat azt mutatja, hogy a kritikus incidens módszere, fórum színház, folyamat-orientált pszichológia, történetmesélés, kognitív viselkedésterápia és a metakognitív terápia olyan módszerek, amelyek lehetővé teszik a tanulási környezet gyökeres átalakítását. A befogadó és elfogadó attitűd hiányában a konfliktus, a diszkriminatív viselkedés és a kultúrsokk negatív hatással lehet a tanulási környezetre, így az ezekkel történő átfogó foglalkozás az imént említett módszerek központjában áll.

A módszereket Paulo Freire *Az elnyomottak pedagógiája* című műve és általa megalapozott kritikai pedagógia etikai alapelvei mentén ismertetjük. Freire által, a 70-es években Brazíliában kidolgozott megközelítésmódnak köszönhetően a tanítási-tanulási folyamat motiváló, kollektív és befogadó térére válik.

A Freire-féle kritikai pedagógia különböző ismeretelméleti elképzeléseken alapul. Először is, az emberek soha nem lehetnek egy folyamat tárgyai, mindig alanyoknak kell lenniük. Életkortól, háttértől és helyzettől függetlenül minden ember képes tanítani és tanulni, bizonyos tudás birtokában van, és mindenkinek ugyanolyan joga van beszélni, meghallgatva lenni, és lehetőségeket, témákat, problémákat és megoldásokat javasolni. Másodszor, a tanulási folyamat során a reflexiónak és cselekvésnek kéz a kézben kell járnia az önismeret erősítésének folyamatában, vagyis tudatában kell lennünk annak, hogy mi egy közösség része vagyunk, és hogy milyen struktúrák kötik össze ezeket a közösségeket. Harmadszor, a tanítási-tanulási tapasztalat alapját a dialogikus kapcsolatok képezik. A dialogikus kapcsolatok alapja a hit, az alázat, a szeretet, a bizalom, a kritikus gondolkodás és a remény a tanítási-tanulási folyamatban részt vevő valamennyi alany számára. A tanítási-tanulási folyamat tartalmának egy ilyen dialógusból kell kibontakoznia, amelyet Freire „tematikus vizsgálati köröknek” nevez. Ebben az értelemben tehát a folyamat „a világot megnevező személyek közötti találkozást jelenti, nem lehet olyan helyzet, amelyben egyesek mások helyett nevezik meg a világot” (Freire, 1970, p. 89).

A REBELAH projekt ezeket a koncepciókat, módszereket és megközelítéseket egyesíti, hogy elősegítse a befogadó tanulási környezet megteremtését a felnőttképzésben. A partnerek tapasztalata és tudása alapján sürgősen szükség van arra, hogy a felnőttképzésekbe beépüljenek a sokszínűségben történő együttélés készségei és képességei, valamint az interkulturális kommunikációs kompetenciák. Egyre nagyobb jelentőséget kap, hogy a képzés során foglalkozzunk a sokszínűséggel a kiszolgáltatott helyzetben lévők körében (menekültek, bevándorlók, etnikai kisebbségek stb.). A sokszínűséget interszekcionális szempontból kell megközelíteni, figyelmet fordítva többek között a kulturális sokféleségre, a testre, a nemre, az életkorra, a szexualitásra, az egészségre, a társadalmi-gazdasági és családi helyzetre annak érdekében, hogy teljes mértékben megértsük az oktatásnak a tanulók jólétére gyakorolt hatását.

TANULÁS TÁRGYAKKAL

TANULÁS TÁRGYAKKAL

A „tárgyalapú tanulás” (angolul rövidítve: OBL) egy olyan megközelítés, amelyet a tanárok és oktatók az oktatás különböző szintjein, különböző kontextusokban és különféle kurzusokban egyre gyakrabban alkalmaznak, mivel új módszereket keresnek arra, hogy segítsék a tanulókat a komplex ötletek, történetek, események és folyamatok felfedezésében izgalmas és tanulóközpontú módon.

Ebben a megközelítésben a tárgyak – múzeumokból, levéltárakból, tudományos gyűjteményekből vagy akár a konyhából vagy az éjjeli szekrényről – beépülnek a tanulási környezetbe, ahol úgynevezett „gondolkodási eszközként” szolgálnak az elkötelezett és együttműködő tanulás, a problémamegoldás és a kreatív kifejezőkészség elősegítésére. Lehetőség szerint a tanulóknak meg kell érinteniük vagy fogniuk az adott tárgyat, vagy ha ez nem lehetséges, akkor közvetlen közről kell megtekinteniük a fizikai tárgyat. A tárgyak formája, alakja, kialakítása és súlya, színe, anyaga, törékenysége vagy szilárdsága már önmagában is izgalmas, egyszerre jelentenek kihívást a tanulóknak az újdonságuk miatt, és ösztönzik a kíváncsiságukat és a képzeletüket.¹⁸

A megközelítés számos előnnyel jár. Ha a tanulók egy ideig egy fizikai tárgyra figyelnek, függetlenül attól, hogy milyen tárgyról van szó, és megtanulják megvizsgálni, felfedezni annak sajátosságait és összetettségét, az jelentős és ösztönző pillanat lehet a tanulóknak, akiknek figyelmét és idejét sokféle igény tereli el. Ha a kezünkbe vesszünk egy tárgyat, vagy közről megfigyeljük, azzal olyan erőteljes és valóságos emlék képződik az érzékszervek és tapintás révén, amelyre elvontabb fogalmakat és ötleteket, vagy olyan emlékeket és érzelmeket lehet építeni, vagy hozzájuk társítani, bennük tárolni és felidézni, amelyeket nehéz szavakba önteni. Továbbá a tárgyakkal és egymással történő interakció révén a tanulókat arra ösztönözzük, hogy fejlesszék és kifejezzék önálló készségeiket a hipotézisalkotás (például, hogy mi ez a dolog? mire való?), a megfigyelés (hogyan működik? mit csinál?) és az elemzés (mi a története? hogyan került ide?) terén.

Fontos, hogy tisztában legyünk néhány, a tárgyalapú tanulással kapcsolatos gyakorlati megfontolással. Először is, vannak logisztikai gondok, különösen, ha az adott tárgyak ritkák vagy értékesnek számítanak. Ha az adott tárgyat odaviszik a képzés helyszínére, a tanár vagy a képzésvezető tudni szeretné, hogyan került oda a tárgy, ki lesz felelős érte, mennyi felkészülési időre van szükség, milyen ismeretekre és felügyeletre van szükség a tanulók részéről, és hogyan kapcsolódik a tárgyalapú tanulás a program tágabb értelemben

18 A tárgyalapú tanulással kapcsolatban lásd: Leonie Hanna, Rosalind Duhs, and Helen Chatterjee, "Object-Based Learning: A Powerful Pedagogy for Higher Education," in *Museums and Higher Education Working Together: Challenges and Opportunities*, ed. Anne Boddington, Jos Boys, Catherin Speight (Farnham: Taylor and Francis, 2013), 159–168 at 165; Devora Romanke, Bernadette Lynch, "Touch and the Value of Object Handling: Final Conclusions for a New Sensory Museology," in *Touch in Museums: Policy and Practice in Object Handling*, ed. Helen J. Chatterjee (Oxford: Berg, 2008); *Engaging the Senses: Object-Based Learning in Higher Education*, ed. Helen J. Chatterjee, Leonie Hannan (Farnham: Ashgate, 2015).

vett céljaihoz. Ha a képzés helyszíne helyett a gyűjtemény helyszínén vagy egy különleges helyen – ahol a tárgyakat biztonságosabban lehet kézbe venni vagy megtekinteni – zajlik a tanulás, akkor a fenti kérdések közül sok megmarad, ám új kérdések is felmerülhetnek a képzésvezető számára: hogyan lehet eljutni a helyszínre; ki vállalja a felelősséget a látogatások időpontjáért; mire kell figyelni a biztonság szempontjából, hol legyen a találkozó, hogyan lehet a különböző munkatársak közötti koordinációt megoldani. Bár ez egy meglehetősen elrettentő listának tűnhet, hangsúlyoznunk kell, hogy sok múzeum, örökséghez tartozó gyűjtemény és helyszín tisztában van ezekkel a problémákkal, és felkészültek a tárgyalapú tanulás megkönnyítésére a helyszínen és azon kívül is.¹⁹

Másodszor, fontos figyelembe venni a tanulók szemszögét is. Azok a tanulók, akik inkább csendben szoktak hallgatni, nagyobb kihívásnak találhatják a gyakorlati aktív tanulást, és még visszahúzódóbbak lehetnek, ha a tárgyi kulturális örökség vagy a környezet ismeretlen vagy túlságosan tekintélyt parancsolónak tűnik. Ha a tanulók tisztában vannak a tárgyalapú megközelítés mértékével, valószínűbb, hogy nagyobb mértékben fognak részt venni a tanulásban. A tárgyalapú tanulás során ugyanúgy szükség van azokra a készségekre, amelyek másféle tanulás során is szükségesek a különböző csoportok eltérő tanulási igényeinek figyelembevételéhez.

19 Lásd: Joe Cain, "Practical Concerns when Implementing Object-Based Teaching Higher Education," *University Museums and Collections Journal* 3 (2010): 197-201.

Az egyik hatásosabb eszköze a tárgyalapú tanulásnak az úgynevezett „tárgyak életrajza”. Az ötletet Igor Kopytoff antropológus „A dolgok kulturális életrajza” című, korszakalkotó cikkében fogalmazta meg.²⁰ Kopytoff amellett érvelt, hogy hasonló kulturális kérdéseket tehetünk fel a tárgyak életével kapcsolatban, mint ahogyan egy személy életrajzát leírhatjuk, vagyis hogy megvizsgáljuk a személy életének életrajzi lehetőségeit abban a társadalomban vagy kulturális csoportban, amelyhez tartozik, és aztán megvizsgáljuk, hogy a szubjektum milyen mértékben valósítja meg ezeket a „modell” lehetőségeket, vagy éppenséggel eltér ezektől a modellektől. Más szóval, egy tárgy megértésének érdekében nemcsak azt szeretnénk megtudni, hogy kié volt a tárgy (amit a művészettörténészek „provenienciának” neveznek), vagy hogy mit képvisel, hanem olyan tágabb kérdésekre is választ szeretnénk kapni, mint:

- Honnan származik ez a dolog és az őt alkotó anyagok?
- Ki készítette?
- Hogyan szerezték, adták, fogyasztották, javították, lopták el, veszítették el, találták meg és tárolták a tárgyat? Milyen nyomok árulkodnak arról, hogy a tárgynak eseménydús élete volt?
- Milyen dolgok voltak természetüknél fogva lehetségesek ennek a tárgynak a „státuszában” abban a korban és kultúrában, amelyben készült és először használták?
- Megvalósultak ezek a „modell” lehetőségek, vagy meghiúsultak?
- Hogyan jellemeznéd a tárgy eddigi „pályafutását”, illetve az életének „időszakait”?
- Voltak olyan váratlan események, amelyek befolyásolták, hogy a tárgy milyen mértékben tudta megvalósítani a neki szánt feladatokat?
- Hogyan változott a tárgy használata az idő előrehaladtával?
- Mi történik a tárggyal, ha már nem használható (az eredeti céljára)?²¹

Kopytoffot az a kérdés foglalkoztatta, hogy a tárgyak életrajzának kontextusban történő megfigyelése hogyan segíthet a kultúra olyan aspektusainak meglátásában és megértésében, amelyek máskülönben rejtve maradnának számunkra, különös tekintettel az érték és a csere kulturálisan specifikus mintáira. Úgy is fogalmazhatunk, hogy a tárgyak még egy alapvetőbb anyagi értelemben is „élnek”, hiszen bár látszólag „stabilak”, az anyagok, amelyekből készültek, nem passzívok.²² Ez könnyen észrevehető a szerves anyagokon vagy a finom textíliákon, de még a legkeményebb kövek mágneses töltése is lassan, de biztosan változik. Összegezve, minden tárgy állandóan – de különböző ütemben

20 Igor Kopytoff, “The Cultural Biography of Things,” in *The Social Life of Things: Commodities in Cultural Perspective*, ed. Arjun Appadurai (Cambridge: Cambridge University Press, 1986), 64–91.

21 Kopytoff, “The Cultural Biography of Things,” 66–67.

22 Ian Hodder, *Entangled. An Archaeology of the Relationships between Humans and Things* (Walden, MA: Wiley-Blackwell, 2012), 4–5.

– változik, és a velük való kapcsolatunk egy része azzal a ténnyel függ össze, hogy a változás ütemének megfelelően időről időre szükséges a mi részünkről is a beavatkozás. Egy tárgy életrajzának megismerése annyit jelent, hogy felfedezünk dolgokat azokról az emberekről, akik szerepet játszottak a tárgy életében – akár tetszik nekik, akár nem.

Számos előnnyel jár a tárgyi kulturális „örökség” felfedezésének ezen módja. Először is, radikálisan demokratizál. A múltból fennmaradt tárgyak közül sok az anyaguk minősége vagy korábbi tulajdonosaik jelentősége (vagy mindkettő) miatt maradt fenn, és ezért a társadalmi elit tárgyainak tekinthetők. Ha a tárgy életére összpontosítunk, azzal az előállítással, a csere, a fogyasztás, a javítás és a kidobás mindennapos pillanatait hangsúlyozzuk, amelyek minden tárgyra jellemzőek, függetlenül azok státuszától – Michelangelo Pietájától egy doboz kóláig. Másodsor, ez a megközelítés olyan közös elérési utat biztosít, amely csökkenti az előzetes ismeretek igényét, amelyekkel a tanulónak rendelkeznie kell ahhoz, hogy „megértse” a tárgyat. Habár ismeretlen lehet a tárgy pontos anyaga, ikonográfiája, története, birtoklásának kulturális kontextusa vagy használata, a tanuló számára ismerős – a tárgyak életével kapcsolatos általános - kérdések hidat képezhetnek a megértéshez. Harmadsor, egy tárgy összetett életének felfedezése és elemzése olyan nagy erejű lencsét jelenthet, amelyen keresztül – analógia útján – újra gondolhatjuk és újra elmesélhetjük saját összetett élettörténetünket. A múzeumokban és az örökséghez tartozó gyűjteményekben található tárgyak többsége dekontextualizált, és megértésükhöz komoly rekonstrukcióra és képzelőerőre van szükség. Sok tanuló így vagy úgy szintén dekontextualizálódik – akár azért, hogy menekülteként el kellett hagyniuk egy nem biztonságos vagy instabil hazát, akár a marginalizálódás különböző formái miatt, akár az idegenszerűség miatt, amelyet egy olyan tanulási környezetben érezhetnek, ahol olyan emberek között vannak, akiket nem ismernek, és akik nem ismerik őket. Ha a tanulókat arra kérjük, hogy próbálják meg összerakni, hogyan vettek részt a tárgyak a társadalmi kapcsolatokban, az segíthet nekik felismerni a saját, elszakadással kapcsolatos történeteiket a tárgyak történeteiben, amelyekkel találkoznak, és egyben talán felfedezhetik a váratlan kapcsolat mintáit a saját életükben.²³

Egy utolsó gondolat. A közelmúltban hangzott el a tárgyak életrajzának egy fontos kihívása. Ez az Achille Mbembe által kidolgozott „nekropolitika” fogalmához kapcsolódik, amely a „társadalmi lét olyan formáit írja le, amelyekben hatalmas népeiségeket olyan életkörülményeknek tesznek ki, amelyek az élőholtak státuszával ruházzák fel őket”,²⁴ Dan Hicks, az oxfordi Pitt Rivers Museum kurátora nemrégiben emellett érvelt, hogy a tárgyak életrajzát a „nekrológia” helyettesítheti. Hicks ezt a kifejezést annak elemzésére és számonkérésére használja, hogy az európai-amerikai múzeumok hogyan gyakorolják és propagálják a színes bőrűek elleni erőszakot és a színes bőrűek kisemmizését azért, hogy (bár óvatosan megfogalmazott magyarázatok mellett) a gyarmati háborúk és erőszak során szerzett tárgyakat állítanak ki.²⁵ Hicks szerint a rablás, kényszer és erőszak útján

23 Jody Joy, “Reinventing Object Biography: Reproducing the Drama of Object Lives,” *World Archaeology* 41 (2009): 540-556 at 545.

24 Achille Mbembe, “Necropolitics,” *Public Culture* 15 (2003): 11-40 at 39-40; see also: Achille Mbembe, *Necropolitics* (Durham: Duke University Press, 2019).

25 Dan Hicks, *The Brutish Museums: The Benin Bronzes, Colonial Violence and Cultural Restitution* (London: Pluto Press, 2020), 25-36; also Dan Hicks, “Negrography: Death-Writing in the Colonial Museum”, *British Art Studies*, 19 (2021), <https://doi.org/10.17658/issn.2058-5462/issue-19/conversation>

megkaparintott tárgyak nem csupán látszólag „semleges” élettörténettel rendelkeznek, amely biztonságosan van eltemetve a múltban. Hicks úgy érvel, hogy az ilyen tárgyak visszaszolgáltatásának elmulasztása esetén az igazságtalanság időtartamát a tárgyak elvesztésének, ellopásának és a jelenlegi „élő halál” elszámolásával kell kezelni.

Habár sokan támogatnák Hicks elítélő véleményét arról a kárról, amelyet az európai-amerikai múzeumokban található tárgyak sötét múltjának szüntelen, „szándékos amnéziája” okoz, nem mindenki értett egyet Hicks kritikájával a tárgyak életrajzával kapcsolatban. Haidy Geismar antropológus azzal érvelt, hogy a perspektívák és tapasztalatok burjánázása pont a tárgyak életrajza révén történhet meg. A tárgyi életrajzok újra elmesélése ezáltal a tárgy autorizált életrajzának decentralizálását szolgálhatja, és így „delegitimálja a nemzeti felsőbbrendűség és a birodalmi hódítás narratíváit”.²⁶

Hicks javaslata a „nekrográfiáról” az igazsághoz szükséges tisztánlátással tárja fel a szakadékokat, hézagokat és a tárgy életének erőszakos töréspontjait. Priya Basil író és politikai aktivista azt javasolta, hogy a „nekrográfiát” kombináljuk azzal, amit ő „fabulográfiának” nevez. E kifejezés alatt egy olyan kreatív folyamatot ért, amely a szakadékokkal foglalkozik, ahol a történet nem követhető vissza, hogy „bármilyen formában – ének, tánc, film, szöveg, rajz, recept – visszaszerezzen valamit abból, ami elveszett”. Ez nem a tudásunkban tátongó lyukak betöltésének eszköze, hanem sokkal inkább azok „tiszteletteltjes módon történő benépesítésének” az eszköze. Ez a kreatív és művészi folyamat azonban másfajta lehetőséget teremthet a tárgyban, úgymond „másfajta elevenséget” – Basil megfogalmazása nyomán –, egy polifonikus, kollektív „ellenmúzeumban”.²⁷

26 Haidy Geismar, “In Defense of the Object Biography,” in *British Art Journal* 19 (2001) response to Dan Hicks. <https://doi.org/10.17658/issn.2058-5462/issue-19/conversation/003>

27 Priya Basil, “Writing to Life,” *British Art Journal* 19 (2001) response to Dan Hicks. <https://doi.org/10.17658/issn.2058-5462/issue-19/conversation/002>

ÖRÖKSÉGELEMEK KIVÁLASZTÁSA

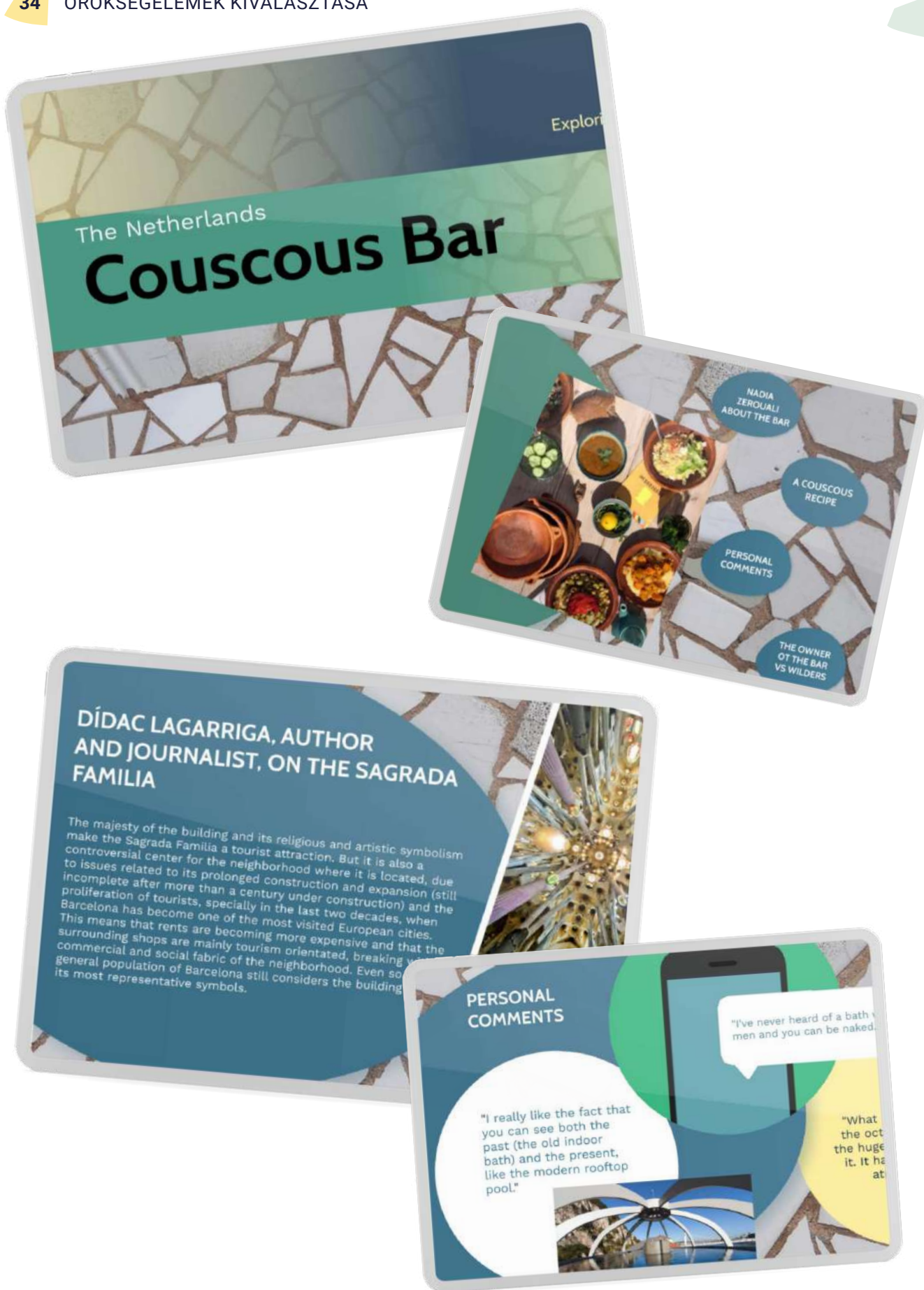
ÖRÖKSÉGELEMEK KIVÁLASZTÁSA

A körülöttünk lévő örökség/kulturális elemek újrafelfedezésére és újra-értelmezésére olyan módon teszünk kísérletet, hogy **24 örökségi elemet** választottunk a résztvevő országok örökségelemből és mélyebben megvizsgáltuk őket. Ezeket az elemeket a résztvevők javasolták a REBELAH módszertant bemutató pilóta workshopok alkalmával.

Arra invitáljuk az olvasóinkat, hogy figyelmesen tanulmányozzák ezt a válogatást. A különböző tárgyakkal, helyszínekkel és emberekkel kapcsolatos narratívák és nézőpontok, valamint az a tény, hogy ezek egy része a programok résztvevőitől származik, kritikusan és árnyaltan mutatja meg Európa sokféle arcát és bizonyos -a bevándorlás is kapcsolódó - gyökereit.

Hollandia	Spanyolország	Magyarország	Franciaország
Mata Hari öltözéke	Óriások	Fesztí-körkép	A kendő
Vesetőr (heretőr)	Hospital del Mar	Zsidó Kiválóságok Háza	Párizsi nagymecset
Nagy Pier kardja	Sagrada Familia	Bódvalenke, a roma freskófal	Père-Lachaise temető
Kuszkusz bár	Montserrat	Memento Park	Fiagonana, madagaszkári kórus Párizsban
DAM tér	Halal	Rudas Gyógyfürdő	Mazzeru
A sikoly	Esküvők	100 Tagú Cigányzenekar	A Tet, a vietnámi újév

Az örökségelemeket bemutató infomációs lapok [itt](#) találhatóak.

Az örökségelemeket bemutató infomációs lapok [itt](#) találhatóak.

**GYAKORLATOKAT
ÖSSZEFOGLALÓ
TÁBLÁZAT**

GYAKORLATOKAT ÖSSZEFOGLALÓ TÁBLÁZAT

Cím	Áttekintés	Időtartam
Helyek, amelyeket örökölünk	Gondolkodj el azon, hogy az örökség hogyan van jelen a jelenlegi életedben, és hogyan kapcsolódik az identitásodhoz. Jelenítsd meg a testeddel – a kép színház technikájával vagy szobrok segítségével – az örökség egy elemét: ahol születted, ahol az édesanyád, édesapád vagy a nagyapád/nagymamád született, ahol jelenleg élsz.	45 perc
Képzletbeli utazás	Gondolkodj el azon, hogy az örökség hogyan van jelen a jelenlegi életedben és másokéban. A résztvevők párban elkalauzolják egymást egy személyes utazáson (kizárólag a hangjuk segítségével): mutassanak be a születési helyükről vagy lakhelyükről egy örökségelemet.	1 óra
Az én fényképem	egyszerű, ugyanakkor nagyon erőteljes gyakorlat, melyhet csupán a résztvevők által okostelefonnal készített fotóira van szükség. Azzal, hogy megmutatják egymásnak ezeket a képeket, és megosztják egymással az emlékeket, mély kapcsolat jön létre köztük. Emellett a résztvevők megismerik az emlékeik erejét az egyéni örökség tükrében (néha a kollektív örökséggel összefüggésben).	15-20 perc
Perspektíva-váltás	Ez a gyakorlat a mesék és a történetmesélés kulturális örökségével foglalkozik (ez számos országban része a nemzeti szellemi örökségnek). A gyakorlat ugyanakkor a perspektíváról is szól. Hogyan változhat a perspektíva és hogyan tudja más megvilágításba helyezni az eseményeket? A gyakorlat során Jancsi és Juliska meséjét alkalmazzuk, de sok más mese, népmese és történet is bevethető.	45-60 perc
Kaleidoszkópi-kus portré – az örökségen keresztül történő bemutatás	Ez a gyakorlat a „kaleidoszkópikus portré” feldolgozása, amely konkrét tárgyak/helyek révén segít az embereknek önmaguk bemutatásában és a többiek megismerésében („Ha én könny lennék, akkor...”, „Ha én város lennék, akkor...”). Ám valamilyen tárgy vagy hely helyett mi a kulturális örökségelemet és történelmi személyeket használunk, így mi is közelebb kerülünk a témánkhoz.	10 perc
Koncentrikus körök	Bemelegítő gyakorlat, amely segíti az embereket a kapcsolatteremtésben, miközben kapcsolódik a kulturális örökség témájához is.	10 perc
Inkább lennél...	Ebben a szórakoztató és energizáló gyakorlatban fejlesztjük az önreflexiót, kapcsolatot teremtünk másokkal és használjuk az intuíciónkat azáltal, hogy különböző dolgok között választunk.	15 perc
Elefánt rajzolása	A résztvevőket arra kérjük, hogy rajzoljanak egy elefántot párban, egymásnak háttal ülve.	20 perc

Cím	Áttekintés	Időtartam
<i>Az örökség felfedezése</i>	Az örökség felfedezése egy strukturált, „csináld magad” gyakorlat, amellyel elmerülhetünk a kulturális örökség egy tárgyában, szokásában, helyszínében, eseményében, épületében vagy személyében. Egy hét „fejezetből” álló űrlap kitöltésével a résztvevő több nézőpontból is megismerheti a kulturális örökséget. A kutatáshoz használható az internet, interjúkat lehet készíteni vagy múzeumba is el lehet látogatni.	1 nap
<i>Helyi/ Kisebbségi örökség-út</i>	Egy kézzelfogható út kialakításának elgondolása az oktatási téren belül, a rejtett/elhanyagolt/kisebbségi örökséggel való kapcsolatteremtés céljából.	90 perc x 3
<i>Összefonódó történetek</i>	Az Összefonódó történetek az Egy tárgy életrajza és a Hős útja elvén alapul. A tárgyak életrajzát a Hős útja (lásd alább) mentén közelítjük meg, összekapcsolva a tárgyak életrajzát a résztvevők élettörténetével. A tárgyra jelentés- és emlékkeremtő eszközként tekintünk, amelyek által inspirációt kapunk új történetek megalkotásához. A résztvevők együtt új történeteket alkotnak. Ezáltal elmondják egymásnak, hogy a tárgy életrajza hogyan vonatkozik rájuk. A történetek az életrajzok és a résztvevők élettörténetének elemeit tartalmazzák. Ez a gyakorlat, amely legalább 3 két-három órás foglalkozásból áll, magában foglalja egy kulturális örökséggel foglalkozó intézmény, például egy múzeum vagy egy archívum meglátogatását.	6-9 óra
<i>Az örökség képe</i>	A résztvevőknek kis csoportokban együtt, a testükkel kell megjeleníteniük a tárgyi és szellemi örökség különböző elemeit (például az Eiffel-tornyot vagy a karácsonyt) pusztán megfigyelés és reagálás útján, anélkül, hogy beszélnének, utasításokat adnának vagy mutogatnának.	45 perc
<i>Név elhelyezése</i>	A résztvevők egy nagyon egyszerű gyakorlat segítségével személyes és jelentőségteljes módon kapcsolódhatnak a városi örökségekhez: a résztvevők felírják egy cetlire a nevüket, és bejárják a nevükkel azokat az utcákat és helyszíneket, ahol nap mint nap megfordulnak.	1 óra
<i>Bemutatkozás egy földön-kívülinek</i>	Gondolkodjunk el azon, hogy milyen egy közösség tagjának lenni, majd nézzük meg, hogy ezek az állítások mennyire igazak az adott személyekre.	30 perc
<i>Az életfa</i>	Ez egy gondolatébresztő, a résztvevők által irányított gyakorlat, amely a fa vizuális metaforáját, mint struktúrát használja az életünk, a kultúránk, az identitásunk és az erősségeink különböző, a múlthoz, a jelenhez és a jövőhöz kapcsolódó elemeinek megjelölésére.	90 perc

Cím	Áttekintés	Időtartam
<i>Szörnyetegek – Fedezzük fel a kultúránkban rejtőző szörnyetegeket</i>	Ezt a gyakorlatot Halloween után, egy workshop során dolgoztuk ki. Célja, hogy elgondolkodjunk a szörnyetegek eredetéről és a társadalomban betöltött szerepükről. A gyakorlat azzal kezdődik, hogy megkérjük a résztvevőket, hogy azonosítsák és formázzák meg a „kulturális csomagjuk” szörnyetegét (vagyis egy szörnyeteget, amely az egyik olyan kultúrához tartozik, amellyel azonosulni tudnak). A szörnyetegekből összeállított kiállítás alkalmat ad arra, hogy felfedezzük a szörnyetegek különböző ábrázolásaiban, koncepcióiban és szerepeiben jelenlévő kulturális sokszínűséget.	90 perc
<i>Halál, sokszínűség és örökség</i>	Feltárjuk, hogy mit tudunk meg a kultúráról és a kulturális örökségről a halál – pontosabban a halotti szertartások – révén. A gyakorlat két részből áll: bemelegítéssel kezdünk, amely segít a résztvevőknek megismerni egymást, miközben lassan bevezetjük őket a halál témájába.	90 perc

GYAKORLATOK

HELYEK, AMELYEKET ÖRÖKÖLÜNK

A gyakorlat áttekintése

Gondolkoj el azon, hogy az örökség hogyan van jelen a jelenlegi életedben, és hogyan kapcsolódik az identitásodhoz. Jelenítsd meg a testeddel – a kép színház technikájával vagy szobrok segítségével – az örökség egy elemét: ahol születted, ahol az édesanyád, édesapád vagy a nagyapád/nagymamád született, ahol jelenleg élsz.

Célkitűzések

- Határozd meg az örökség, a hely, az emlék és a test közötti kapcsolatot.
- Gondolkoj el az örökségen és arról, hogyan lehet azt képviselni.
- Találj módot arra, hogy miként tudsz kommunikálni a testeddel szavak nélkül.
- Gondolkoj el azon, hogy az örökség hogyan van jelen a jelenlegi életedben, és hogyan kapcsolódik az identitásodhoz.

A résztvevőktől elvárt minimális háttértudás

Nincs elvárt háttértudás

Időtartam	Minimum/maximum létszám	Szükséges eszközök
45 perc	<ul style="list-style-type: none"> • Ajánlott: 15 fő • Minimum: 2 fő • Maximum: 25 fő 	<ul style="list-style-type: none"> • Eszköz (mobiltelefon, tablet, fényképezőgép), amellyel fényképet lehet készíteni az eredményekről.

Helyigény

- Kényelmes hely ahhoz, hogy a résztvevők szabadon mozoghassanak. Ne feledd, hogy a padlónak kényelmesnek kell lennie ahhoz, hogy lefeküdjetek (tehát ne legyen például nedves).
- Ez a gyakorlat beltéren és kültéren is elvégezhető.

Előkészületek

Kérjük, olvasd el a kép színházról szóló alábbi részletet Augusto Boal *Játékok színészeknek és nem színészeknek (Games for Actors and Non-Actors)* című művéből: „Nem arra kell törekednünk, amikor képekkel foglalkozunk, hogy „megértsük” az egyes képek mögött rejlő jelentést, felfogjuk a pontos jelentésüket, hanem arra, hogy érezzük azokat a képeket, és hagyjuk, hogy az emlékeink és a képzeletünk elkalandozzon: a kép jelentése maga a kép. A kép egy nyelv. Minden kép egyben felület is, és mint ilyen, tükrözi azt, amit rávetítenek. Ahogy a tárgyak visszatükrözik a rájuk eső fényt, úgy egy szervezett egészként a képek is tükrözik a szemlélő érzelmeit, gondolatait, emlékeit, képzeletét, vágyait... Az Elnyomottak Színházának egész módszere, valamint főleg a képszínház sorozata mások tekintetében többszörös tükrén alapul, tehát több ember nézi ugyanazt a képet, és megosztják érzéseiket azzal kapcsolatban, hogy mit idézett fel bennük a kép, mi jut eszükbe róla. Ez a többszörös reflexió feltárja a kép rejtett vonásait a készítője előtt. A főszereplőre (a kép megalkotójára) van bízva, hogy megértse és érezze mindazt, amit tud vagy amit képes kiragadni ebből a folyamatból.”

Instrukciók

1. Kérjük meg a résztvevőket, hogy keressenek egy kényelmes helyet a teremben, csukják be a szemüket, és gondoljanak vissza arra a helyre, ahol születtek. Adjunk nekik egy percet, hogy megtalálják a kapcsolatot ezzel a hellyel.
2. Kérjük meg a résztvevőket (akiknek még mindig csukva a szemük), hogy a testükkel – a kép színház segítségével – jelenítsék meg annak a helynek egy örökségelemét, ahol születtek.
3. Miután mindenki megalkotta képét, kérjük meg a résztvevőket, hogy nyissák ki a szemüket, és anélkül, hogy kilépnének a szerepből, nézzék meg a többi résztvevő képét.
4. Kérjük meg a résztvevőket, hogy lépjenek arra a helyre, ahol az édesanyjuk született. Ha ez ugyanaz a hely, ahol épp állnak, akkor nem kell megmozdulniuk. Ha a hely eltér, akkor képzeljenek egy térképet a terem padlójára, és eszerint lépjenek az új helyre. Minden résztvevő maga dönti el a helyszínt. Kérjük meg a résztvevőket, hogy csukják be a szemüket, és gondoljanak egy örökségelemre, amely összeköti őket az édesanyjukkal. Kérjük meg a résztvevőket (akiknek még mindig csukva a szemük), hogy a testükkel – a kép színház segítségével – jelenítsék meg annak a helynek egy örökségelemét, ahol születtek.
5. Miután mindenki megalkotta képét, kérjük meg a résztvevőket, hogy nyissák ki a szemüket, és anélkül, hogy kilépnének a szerepből, nézzék meg a többi résztvevő képét.
6. Ismételjük meg a gyakorlatot a következő instrukciók szerint: „ahol édesapád vagy a nagypád/ nagymamád született, ahol jelenleg élsz.”
7. A játékmester fényképet készít a résztvevők 5 mozdulatáról.
8. Ezt követően osszuk meg a tapasztalatokat, és hogy a résztvevők miért ezeket az örökségelemeket választották.

A tanulás eredményei és a gyűjtött bizonyítékok

A résztvevők 5 mozdulatáról készült fényképek.

Értékelés

Tedd fel az alábbi kérdéseket:

- *Nehéz volt minden egyes helyhez örökségelemeket találni? Miért?*
- *Tárgyi örökségre (építészet, táj, étel) korlátozódtak a képeid? Miért?*
- *Szerinted a testünk jó eszköz arra, hogy ábrázoljuk az örökséget? Hogy érezted magad?*

Tréner tippek, történetek és a pilóta workshopok során szerzett tapasztalatok

- Érdekes lenne nem tárgyi örökségelemet (például bizonyos ünnepeket, zenét...) is bevonni, hogy a gyakorlat gazdagabb legyen, és jobban elgondolkodtasson az örökségek jelentéséről

KÉPZELETBELI UTAZÁS

A gyakorlat áttekintése

Gondolkodj el azon, hogy az örökség hogyan van jelen a jelenlegi életedben és másokéban. A résztvevők párban elkalauzolják egymást egy személyes utazáson (kizárólag a hangjuk segítségével): mutassanak be a születési helyükről vagy lakhelyükről egy örökségelemet.

Célkitűzések

- Megismerni és felfedezni az örökség néhány elemét, valamint azt, hogy ezek hogyan hatnak emlékezetünkre és életünkre.
- Meghatározni a (szellemi és tárgyi) örökség, az emlékezet, a test és a hang közötti kapcsolatot.
- Elgondolkodni az örökségről és arról, hogyan lehet azt szavak nélkül ábrázolni.
- Gondolkodj el azon, hogy az örökséged hogyan van jelen a jelenlegi életedben, és hogyan kapcsolódik az identitásodhoz.

A résztvevőktől elvárt minimális háttértudás

Nincs elvárt háttértudás

Időtartam	Minimum/maximum létszám	Szükséges eszközök
60 perc	<ul style="list-style-type: none"> • Ajánlott: 16 fő • Minimum: 6 fő • Maximum: 30 fő 	Nincs szükség eszközökre

Helyigény

Ez a gyakorlat beltéren és kültéren is elvégezhető.

Előkészületek

Nincs szükség előkészületekre

Instrukciók

1. Minden résztvevő gondoljon egy szellemi vagy tárgyi örökségre a lakóhelyéről vagy a születési helyéről.
2. Alkossatok párokat.
3. Párokban az egyes számú résztvevő szavak nélkül vezesse végig a második számú résztvevőt egy szellemi vagy tárgyi örökségen, amely az ő lakóhelyéhez vagy születési helyéhez kapcsolódik. A második számú résztvevő csukja be a szemét a képernyő előtt, míg az egyes számú résztvevő hangok segítségével újrateremti az említett örökséget. Az egyes számú résztvevő hangok, füttylés, tapsolás, stb. segítségével teremtse újra az örökséget. A résztvevők ne beszéljenek egymáshoz, és a gyakorlat során végig tartsák fenn koncentrációjukat.
4. Amikor mindenki befejezte utazását, cseréljétek helyet, és most a második számú résztvevő vezesse végig az egyes számú résztvevőt egy másik örökségen.
5. Miután mindkét fél befejezte utazását, néhány percet rászánhattok arra, hogy megosszátok egymással gondolataitokat és érzéseiteket.
6. Ezután menjetek vissza a csoporthoz, és közösen beszéljétek meg a gyakorlatot.

További források

Boal, A. (1992) *Games For Actors and Non-Actors*.
Routledge: London.

Értékelés

Kérdések a megbeszéléshez:

- *Mi volt könnyű és mi volt nehéz?*
- *Felfedeztél-e valamit az örökségeddel kapcsolatban, amit korábban még nem vettél észre?*
- *Mi tetszett és/vagy mi nem tetszett? Voltak-e örömteli pillanatok? Voltak-e összetűzések?*
- *Melyik tetszett jobban: mikor téged vezettek, vagy mikor te vezetted társad?*
- *Milyen érzés volt részévé válni valaki más örökségének?*

Tréner tippek, történetek és a pilóta workshopok során szerzett tapasztalatok

Ez a gyakorlat online is elvégezhető

AZ ÉN FÉNYKÉPEM

A gyakorlat áttekintése

Ez a gyakorlat nagyon egyszerű, de mégis nagyon hatékony. Csak okostelefonokkal készített fényképekre van szükség a résztvevőkről. Azzal, hogy megmutatják egymásnak ezeket a képeket és megosztják egymással az emlékeiket, mély kapcsolat jön létre közöttük. Emellett a résztvevők megismerik az emlékeik erejét az egyéni örökség tükrében (néha a kollektív örökséggel összefüggésben).

Célkitűzések

- Arra bátorítani a résztvevőket, hogy kifejezzék önmagukat
- Felkészíteni a résztvevőket, hogy megosszák történeteiket
- Ösztönözni a résztvevőket, hogy odafigyeljenek egymásra
- Érzelmeket kiváltani
- Egyértelművé tenni, hogy mindenki története értékes, hiszen az mindig az emlékekhez és a múlthoz kapcsolódik. Minden történetnek van üzenete.

A résztvevőktől elvárt minimális háttértudás

Nincs minimum elvárt háttértudás a résztvevőktől

Időtartam

A résztvevők számától függően 15-20 perc

Minimum/maximum létszám

- Nincs, bár ez a gyakorlat több mint 12 résztvevővel sok időt vesz igénybe

Helyigény

- Mivel jobb, ha a résztvevők körben ülnek a gyakorlat során, egy olyan helyiség ajánlott, amely elég nagy ahhoz, hogy kört alkothassatok

Szükséges eszközök

- Okostelefonok (ha a résztvevőknek nincs okostelefonjuk, megkérheted őket, hogy keressenek helyette valamit a táskájukban vagy a kabátjuk zsebében). Ezt a gyakorlatot úgy is elő lehet készíteni, hogy megkéred a résztvevőket, készítsenek fényképet az eseményről.

Előkészületek

1. Üljetek körbe
2. Gondoskodj arról, hogy legyen egy biztonságos hely
3. Már te magad is előre válassz ki 3 képet az okostelefonodon, hogy szükség esetén irányíthasd a csoportdinamikát

Instrukciók

1. Kérd meg a résztvevőket, hogy vegyék elő a mobiltelefonjukat, és nézzék át az általuk készített képeket. Kérd meg őket, hogy válasszanak ki egy olyan képet, ami tényleg jelent számukra valamit.
2. Kérd meg őket, hogy egyesével mutassák meg a képet a csoport többi tagjának, mondják el, mi látható rajta, miért pont ezt választották, és osszák meg a képhez kapcsolódó emléküket.
3. Kérd meg a csoport többi tagját, hogy ne szóljanak közbe, és figyelmesen hallgassák a történetet.
4. Ezt addig ismételjétek, amíg minden résztvevő meg nem mutatott egy képet, és meg nem osztotta a hozzá kapcsolódó emlékét.

Értékelés

Köszönd meg a résztvevőknek, hogy nyíltak és őszinték voltak. Kérdezd meg őket, hogy van-e valami, amit szeretnének kiemelni vagy megbeszélni. Magyarázd el nekik azt is, hogy mit jelentett ez a gyakorlat az egyén és a csoportdinamika szempontjából.

A tanulás eredményei és a gyűjtött bizonyítékok

- Készülj fel arra, hogy ez a gyakorlat erős személyes érzelmeket válthat ki a résztvevőkből.
- Soha ne kényszeríts senkit arra, hogy mutasson meg egy képet vagy meséljen el egy történetet. Arra is ügyelj, hogy a gyakorlat során minden résztvevő tisztelettel figyeljen oda a többiek képeire.

NÉZŐPONTVÁLTÁS

A gyakorlat áttekintése

Ez a gyakorlat a mesék és a mesemondás kulturális örökségével foglalkozik (ami számos országban a nemzeti szellemi örökség része). A gyakorlat ugyanakkor a perspektíváról is szól. Hogyan változhat a perspektíva és hogyan tudja más megvilágításba helyezni az eseményeket? A gyakorlat során Jancsi és Juliska meséjét alkalmazzuk, de sok más mese, népmese és történet is bevethető.

Célkitűzések

- Megmutatni a résztvevőknek, hogy milyen gazdag a mesék öröksége
- Megismertetni a résztvevőkkel a mesék különböző nézőpontjait
- Ösztönözni a kreatív gondolkodást és a fantáziát
- Ösztönözni a kritikus gondolkodást, valamint kialakítani a kritikus tudatosságot minden történet iránt

A résztvevőktől elvárt minimális háttértudás

Nincs minimum elvárt háttértudás a résztvevőktől, bár előnyt jelenthet, ha többé-kevésbé már ismerik a mesét

Időtartam

45-60 perc

Minimum/maximum létszám

- Nincs minimum/maximum létszám ennél a gyakorlatnál

Helyigény

- Mivel jobb, ha a résztvevők körben ülnek a gyakorlat során, egy olyan helyiség ajánlott, amely elég nagy ahhoz, hogy kört alkothassatok

Szükséges eszközök

- A mese nyomtatott másolata több példányban

Előkészületek

1. Üljetek körbe
2. Osszátok ki a nyomtatott szövegeket

Instrukciók

1. Kérd meg a résztvevőket, hogy olvassák el a mesét.
2. Kérd meg őket, hogy próbáljanak meg azonosulni valamelyik szereplővel, a főszereplőket leszámítva. Ha szükséges, számos eszközt használhattok ahhoz, hogy valóban sikerüljön az azonosulás, például elkészíthetitek a szereplők életfáját. Arról, hogy hogyan készítsünk életfát, lásd: 78 old.
3. Kérj meg valakit, hogy mondja/olvassa el a mesét. Te magad is elmesélheted a történetet, de ebben az esetben kettős feladatod lesz.
4. Bizonyos pillanatokban szakítsd félbe a mesemondást: olyankor, amikor egy adott szereplő éppen döntést készül hozni, vagy kétségek merülnek fel egy döntéssel kapcsolatban. Ekkor a résztvevőket behelyezed a szereplő helyébe, és kérdéseket teszel fel nekik. Például: Hogyan jutottál erre a döntésre? Voltak-e kétségeid? Figyelembe vettél-e más nézőpontokat is? Megbántál-e valamit utólag?

Jancsi és Juliska meséje

Jacob és Wilhelm Grimm

Élt egyszer egy szegény favágó a feleségével és két gyermekével egy nagy erdő mellett. A fiút Jancsinak, a lányt pedig Juliskának hívták. A szegény favágónak nem volt sok ennivalója, és egyszer, amikor nagy éhínség uralkodott az országban, már a mindennapi kenyerekről sem tudott gondoskodni.

Egy este, amikor az ágyban feküdt, és a problémái miatt aggódott, felsóhajtott, és így szólt a feleségéhez: – Mi lesz így velünk? Hogyan etessük a gyerekeket, ha nekünk sincs mit enni?”

– Tudod mit, uram? – válaszolta az asszony. – Holnap kora reggel kivisszük a két gyereket az erdő legsűrűbb részébe, tüzet rakunk nekik, és mindkettőjüknek adunk egy kis darab kenyeret, aztán magukra hagyjuk őket, és elmegyünk dolgozni. Nem fognak hazatalálni, és így megszabadulunk tőlük.

– Nem, asszony – mondta a férfi. Ezt nem fogom megtenni. Hogyan tudnám rávenni magam, hogy a saját gyermekeimet egyedül hagyjam az erdőben? Hamar rájuk találnának a vadállatok, és darabokra tépnék őket.

– Ó, te bolond, akkor mind a négyen éhen halunk. Csak annyit tehetsz, hogy elkészíted a deszkákat a koporsókhhoz – mondta az asszony. És addig nem hagyta nyugodni, amíg a favágó bele nem egyezett.

– De azért sajnálom a szegény gyerekeket – mondta a férfi.

A két gyerek nem tudott elaludni az éhségtől, így hallották, mit mondott a mostohaanyjuk az édesapjuknak.

Juliska keservesen sírni kezdett, és azt mondta Jancsinak: – Most végünk van!

– Maradj csendben, Juliska - mondta Jancsi –, és ne aggódj. Tudom, hogy mit kell tennünk.

És amint a felnőttek elaludtak, felállt, felvette a kabátját, kinyitotta az alsó ajtót, és kiosont. A hold fényesen ragyogott, és a ház előtt a fehér kavicsok úgy csillogtak, mint az ezüstérmék. Jancsi lehajolt, és megtöltötte velük a kabátja zsebét, tette bele, amennyi csak belefért.

Aztán visszament a házba. – Ne aggódj, Juliska. Aludj jól. Isten nem hagy el minket – mondta Jancsi. Aztán visszafeüdt az ágyba.

Hajnaltól, még napfelkelte előtt jött az asszony, és felébresztette a két gyermeket. – Keljetek fel, ti lustaságok! Megyünk az erdőbe fáért. Itt van valami ebédre. Ne egyétek meg hamarabb, mert nem kaptok többet – mondta, majd mindkettőjüknek adott egy kis darab kenyeret.

Juliska a köténye alá tette a kenyeret, mert Jancsi zsebe tele volt kövekkel. Aztán együtt mindannyian elindultak az erdőbe. Csak egy kicsit sétáltak, de Jancsi újra és újra megállt, és visszanezített a ház felé.

Az édesapa így szólt: – Jancsi, miért állsz meg és nézel hátra mindig? Most már figyelj oda, és nézz a lábad elé!

– Ó, apám – mondta Jancsi –, a fehér macskámat nézem, aki a tetőn ül, és el akar köszönni tőlem.

Az asszony azt mondta: – Te bolond, az nem a te macskád. Az a reggeli nap fénye a kéményen.

Jancsi azonban nem a macskáját nézte, hanem a fényes kavicsokat dobálta a zsebéből az ösvényre.

Amikor megérkeztek az erdő közepére, az édesapa így szólt: – Gyerekek, gyűjtsetek fát, én pedig rakok tüzet, hogy ne fagyjatok meg.

Jancsi és Juliska összegyűjtött néhány gallyat egy kupacba, ami olyan magas volt, mint egy kisebb hegy.

A gallyakat meggyújtották, és amikor a lángok már magasan égtek, az asszony azt mondta: – Feküdjetek le a tűz mellé, és pihenjete. Mi megyünk az erdőbe fát vágni. Amikor végeztünk, visszajövünk értetek.

Jancsi és Juliska leültek a tűz mellé. Mikor eljött a dél, mindketten megették a kis szelet kenyerüket. Mivel hallották a fejszecsapásokat, azt hitték, hogy édesapjuk a közelben van. Azonban nem fejsze volt az. Hanem egy ág, amit a favágó egy halott fához kötött, és amit a szél ide-oda csapkodott. A gyerekek sokáig ott ültek, a szemük elfáradt, lecsukódott, majd mély álomba szenderültek.

Amikor felébredtek, sötét volt. Juliska sírni kezdett, és azt kérdezte: – Hogyan jutunk ki az erdőből?

Segédeszközök

Jancsi megvigasztalta. – Várj egy kicsit, amíg feljön a hold, és akkor megtaláljuk az utat.

Miután feljött a telihold, Jancsi kézen fogta a kishúgát. Követték a kavicsokat, amelyek úgy csillogtak ott, mint a frissen vert érmék, mutatva nekik az utat. Egész éjjel gyalogoltak, és amikor reggelre virradt, megérkeztek az édesapjuk házához.

Bekopogtak az ajtón, és amikor az asszony kinyitotta, és látta, hogy Jancsi és Juliska az, így szólt: – Ti gonosz gyerekek, miért aludtatok olyan sokáig az erdőben? Azt hittük, hogy nem akartok visszajönni.

Az apa azonban nagyon megörült, amikor újra meglátta gyermekeit, mert ő nem akarta igazán egyedül hagyni őket.

Nem sokkal később ismét nagy volt az éhínség mindenütt, és egyik este a gyerekek hallották, amint a mostohaanyjuk így szólt az édesapjukhoz: – Már megint mindenünk elfogyott. Csak egy fél kenyérünk van, aztán vége a mesének. Meg kell szabadulnunk a gyerekektől. Mélyebbre visszük őket az erdőbe, hogy ne találjanak ki. Különben Isten segítsen rajtunk.

A férfi nagyon elcsüggedt, és azt gondolta: – Jobb lenne, ha az utolsó falatot is megosztanánk a gyerekekkel.

De az asszony nem hallgatott rá, szidta és kritizálta őt. Aki á-t mond, mondjon bé-t is. Mivel a favágó az első alkalommal is beadta a derekát, másodszor is kénytelen volt.

De a gyerekek még ébren voltak, és meghallották a beszélgetést. Amikor a felnőttek elaludtak, Jancsi felkelt, hogy kavicsokat gyűjtsön, ahogy azt az előző alkalommal is tette, de az asszony bezárta az ajtót, és Jancsi nem tudott kijutni. Ennek ellenére megvigasztalta a kishúgát, és azt mondta neki: – Ne sírj, Juliska. Aludj jól. Isten majd megsegít minket.

Másnap korán reggel jött az asszony, hogy felébressze a gyerekeket. Megkapták a kis darabka kenyérüket, még kevesebbet, mint a múltkor. Útban az erdő felé Jancsi elmorzsolta a darabkáját a zsebében, majd meg-megállt, hogy morzsákat dobáljon a földre.

– Jancsi, miért állsz meg mindig és nézelődsz? – kérdezte az apja. – Csak sétálj egyenesen előre.

– Látom a galambomat a tetőn. El akar köszönni tőlem.

– Bolond – mondta az asszony –, az nem a te galambod. Az a reggeli nap fénye a kéményen.

De Jancsi apránként elszórta az összes morzsát az ösvényre. Az asszony mélyebbre vitte őket az erdőbe, mint egész életükben valaha.

Ismét raktak egy nagy tüzet, majd a mostohaanyjuk így szólt: – Üljetek ide, gyerekek. Ha elfáradtok, aludjatok egy kicsit. Mi megyünk az erdőbe fát vágni. Este, amikor végeztünk, visszajövünk értetek.

Amikor dél volt, Juliska megosztotta a kenyérét Jancsival, aki elszórta az ő darabkáját az ösvényen. Aztán elaludtak, és eltelt az este, de senki sem jött a szegény gyerekekért.

Éjszaka, amikor felébredtek, már sötét volt. Jancsi megvigasztalta Juliskát, majd azt mondta: – Várjunk egy kicsit, ha majd feljön a hold, meglátom a kenyérmorzskákat, amiket szétszórtam, és azok majd megmutatják nekünk a hazafelé vezető utat.

Amikor feljött a hold, felkeltek, de a morzsákat már nem találták, mert az erdőben és a mezőn röpködő madarak ezrei felcsipkedték azokat.

Jancsi megígérte Juliskának, hogy megtalálják az utat, de nem találták meg.

Egész éjjel és másnap reggeltől estig gyalogoltak, de nem találtak ki az erdőből. Egyetlen eledelük néhány apró bogyót volt, amit a földön találtak, ezért rettenetesen éhesek voltak. És mivel annyira elfáradtak, hogy a lábuk már nem bírta el őket, lefeküdtek egy fa alá, és elaludtak. Már három nap eltelt azóta, hogy elhagyták az édesapjuk házat. Újra elindultak, de csak egyre mélyebbre és mélyebbre mentek az erdőben. Tudták, hogy ha nem érkezik hamarosan segítség, végük lesz. Délben megláttak egy hófehér kis madarat egy ágon. Olyan szépen énekelt, hogy Jancsi és Juliska megálltak meghallgatni. Amikor a madárka befejezte dalát, kinyújtotta szárnyait és a gyerekek elé repült.

Segédeszközök

Ők pedig követték a madárkát, amíg egy kis házhoz nem értek. A madár a tetőn ült, és amikor közelebb mentek, látták, hogy a kis házikó teljesen kenyérből épült, a teteje süteményből, az ablakai pedig tiszta cukorból voltak.

– Lakmározunk egy jót – mondta Jancsi. – Én eszem egy darabot a tetőről, Juliska, te pedig egyél az ablakból. Az édes lesz.

Jancsi felnyúlt, és letört egy kicsit a tetőről, hogy megnézzze, milyen az íze. Közben Juliska odament az ablakhoz és elkezdte rágcsálni. Ekkor egy szelíd hang szólalt meg odabentről:

Rágcsálj, rágcsálj, kisegér!

Ki rágcsálja a házamat?

A gyerekek így válaszoltak:

A szél, a szél,

Az égi gyermek!

És gond nélkül tovább lakmározta. Jancsi, akinek nagyon ízlett a tető, letört még egy nagy darabot, Juliska pedig kivett magának egy egész kerek ablakot. Egyszer csak kinyílt az ajtó, és egy mankóra támaszkodó öregasszony ballagott ki rajta. Jancsi és Juliska úgy megijedtek, hogy elejtették, amit a kezükben tartottak.

De az öregasszony megrázta a fejét, és így szólt: – Ó, ti drága gyerekek, mi szél hozott erre benneteket? Gyertek csak be, maradjatok velem! Nem esik bántódásotok.

Az öregasszony kézen fogta a gyerekeket, és bevezette őket a házba. Aztán finom lakomát szolgált fel nekik: tejet és palacsintát cukorral, almával és dióval. Utána pedig megvetett nekik két szép fehér ágycsót. Jancsi és Juliska lefeküdt aludni, és azt hitték, hogy a mennyországban vannak. De az öregasszony csak úgy tett, mintha barátságos lenne. Valójában egy gonosz boszorkány volt, aki az erdőben leselkedett a gyerekekre. Csak azért építette kenyérből a házát, hogy odacsalogassa őket, és ha elkapott egyet, megölte, megfőzte és megette. Az volt neki az ünnepnap.

A boszorkányok szeme vörös, és nem látnak jól messzire, de jó a szaglásuk, mint az állatoknak, és tudják, ha ember közeledik.

Amikor Jancsi és Juliska közel járt, gonoszul felnevetett, majd gúnyosan megszólalt: – Most elkaptam őket. Többé nem fognak elszökni előlem.

Másnap korán reggel, még mielőtt felébredtek volna a gyerekek, a boszorkány felkelt, odament az ágyukhoz, és elnézte, ahogy békésen, pirosuló orcával fekédték ott. – Jót fogok lakmározni – motyogta magában. Aztán megragadta Jancsit a ráncos kezével, és elhurcolta egy kis fészkerbe, ahol bezárta egy ketrecajtó mögé. Bárhogyan is sírt Jancsi, nem tudott mit tenni.

A boszorkány ezután megrázta Juliskát, és ráförmedt: – Kelj fel, te lustaság! Hozz vizet, és főzz valami finomat a bátyádnak! Bezártam kint a pajtába, fel kell hizlalni őt. Ha meghízott, megeszem.

Juliska sírni kezdett, de hiába. Azt kellett tennie, amit a boszorkány mondott. Jancsi így minden nap a legjobb dolgokat kapta ebédre, miközben Juliska rákhéjakon élt.

Az öregasszony minden reggel odalopakodott a fészkerhez, és így kiáltott: – Jancsi, dugd ki az ujjad, hogy megnézzem, kövér vagy-e már!

De Jancsi valójában egy kis csontot dugott ki, és az öregasszony, akinek rossz volt a szeme és nem látta a csontot, azt hitte, hogy az Jancsi ujjá, és nem értette, hogy miért nem hízik.

Amikor eltelt négy hét, és Jancsi még mindig sovány volt, a boszorkányon eluralkodott a türelmetlenség, és elhatározta, hogy nem vár tovább. – Hé, Juliska! – kiáltotta a lánynak. – Hozz egy kis vizet gyorsan! Akár kövér, akár sovány, holnap levágom Jancsit és megfőzöm ebédre.

Ó, hogy zokogott a szegény kislány, amikor a vizet kellett cipelnie, hogy folytak a könnyek az arcán! – Édes Istenem, kérlek, segíts rajtunk! – sírta. – Bárcsak felfaltak volna minket a vadállatok az erdőben,

Segédeszközök

akkor legalább együtt halunk meg.

– Ne nyavalyogj már! – mondta az öregasszony. – Nem fog rajtatok segíteni.

Másnap reggel Juliskának korán kellett kelnie, hogy megtöltse a lábast vízzel, és tüzet rakjon.

– Először is sütni fogunk – mondta az öregasszony. – Már meggyújtottam a tüzet a kemencében, és megdagasztottam a tésztát.

Szegény Juliskát odavonszolta a kemencéhez, amiből tüzes lángok csaptak ki. – Mássz be, és nézd meg, elég forró-e már ahhoz, hogy belerakjuk a kenyeret – mondta a boszorkány. De igazából azt tervezte, hogy amint Juliska bemászott, becsukja a kemence ajtaját, majd megsüti és meg is eszi a lányt.

Azonban Juliska látta, hogy mit forgat a fejében az öregasszony, ezért így szólt: – Nem tudom, azt hogyan kell. Hogyan másszak be?

– Buta liba – morogta az öregasszony. – Elég nagy a nyílás. Látod, még én magam is be tudnák mászni. Azzal bedugta a fejét a kemencébe.

Ekkor Juliska meglökte, amitől a boszorkány beesett a kemencébe. Juliska aztán rácsukta a vasajtót, és egy rúddal rögzítette. Az öregasszony rémülten vonyítani kezdett. De Juliska elfutott, és az istentelen boszorkány bent égett a kemencében. Juliska egyenesen Jancsihoz szaladt, kinyitotta a pajta ajtaját, és így kiáltott: – Jancsi, megmenekültünk! A vén boszorkány meghalt.

Jancsi úgy kiugrott, mint a madár, mikor valaki kinyitja a kalitkája ajtaját. Milyen boldogok voltak! Egymás nyakába borultak, ugráltak örömben, és megcsókolták egymást. Mivel most már nem volt mitől félniük, bementek a boszorkány házába. Minden sarokban gyöngyökkel és drágakövekkel teli ládák álltak.

– Ezek jobbak, mint a kavicsok – mondta Jancsi, miközben megtöltötte velük a zsebeit.

– Én is viszek haza belőlük – mondta Juliska, majd megtöltötte a kötényét.

– De most már mennünk kell – mondta Jancsi –, ki kell jutnunk ebből a boszorkányerdőből.

Néhány óra gyaloglás után nagy vízhez értek. – Nem tudunk átkelni – mondta Jancsi. – Nem látok se gyalogutat, se hidat.

– Nincsenek csónakok sem – válaszolta Juliska –, de úszik ott egy fehér kacsa. Ha megkérem, átsegít minket.

Majd így kiáltott:

Kiskacsa, kiskacska,

Itt áll Jancsi és Juliska.

Se gyalogút, se híd,

Vigyél át minket a fehér hátadon.

A kiskacsa odaúszott hozzájuk, és Jancsi felmászott rá, majd mondta a kishúgának, hogy üljön le mellé.

– Nem – felelte Juliska. – Az túl nehéz lenne a kiskacsának. Egyszerre csak egyikünket vigye át.

Így is tett hát a jó állat, és amikor a gyerekek biztonságban átértek a túloldalra, és egy darabig még gyalogoltak, az erdő egyre ismerősebbé vált számukra. Végül a távolban meglátták édesapjuk házát. Futni kezdtek, berohantak, és átkarolták édesapjuk nyakát.

A férfinak egyetlen boldog órája sem volt azóta, mióta a gyerekeket ott hagyta az erdőben. Az asszony azonban meghalt. Juliska kirázta a kötényét, szétszórva a gyöngyöket és drágaköveket a szobában, Jancsi pedig marékkal dobálta ki őket a zsebéből. Itt a vége, fuss el véle, ha nem hiszed, járj végére!

Segédeszközök

Így már minden gondjuknak annyi lett, és boldogan éltek, míg meg nem haltak.

Itt a vége,

fuss el véle,

ha nem hiszed, járj végére!

Értékelés

Kérdezd meg, hogy jobban megértették-e a többi szereplő nézőpontját. Azt is megkérdezheted, hogy jobban megértették-e, hogyan épül fel egy szereplő nézőpontja. Beszéljétek meg, hogy másképp látjátok-e mos a mesét, hogyan látjátok másképpen?

Elhelyezheted a mesét a történelmi kontextusában is. A Jancsi és Juliska esetében például nagyon érdekes, hogy a Grimm testvérek, akik nem maguk találták ki ezt a mesét, hanem csak feljegyezték és feldolgozták, az anyát mostohaanyára változtatták, hogy a történet ne legyen annyira könyörtelen. De más történelmi és lírai elemeket is ki lehet emelni és kontextusba helyezni, ezzel rámutatva arra is, hogy megváltoztak a normák.

Tréner tippek, történetek és a pilóta workshopok során szerzett tapasztalatok

- Ez a gyakorlat elég sok időt igényel, de általában nagyon élvezik a résztvevők. Ha nincs olyan sok idő, kihagyhatod a szereplők jellemzését az életfa segítségével.
- A szereplők megértéséhez használhatsz más, írótanfolyamokból merített eszközöket is.
- A csoport megfelelő irányítása kulcsfontosságú eleme ennek a gyakorlatnak. Legyél nagyon tudatában a saját szerepednek. Próbáld meg minden szereplővel szemben objektív és megértő maradni.

KALEIDOSZKÓPIKUS PORTRÉ – ÖNMAGUNK BEMUTATÁSA AZ ÖRÖKSÉGÜNKÖN KERESZTÜL

A gyakorlat áttekintése

Ez a gyakorlat a „kaleidoszkópikus portré” feldolgozása, amely konkrét tárgyak/helyek révén segít az embereknek önmaguk bemutatásában és a többiek megismerésében („Ha én könyv lennék, akkor...”, „Ha én város lennék, akkor...”). Ám valamilyen tárgy vagy hely helyett mi a kulturális örökségelemt és történelmi személyeket használunk, így mi is közelebb kerülünk a témánkhoz.

Célkitűzések

- Önmagunk bemutatása
- Egymás megismerése
- A kulturális örökségről szerzett ismereteink mozgósítása játékos, szubjektív módon
- A kulturális örökség szubjektív/érzelmi komponensének tudatosítása.

A résztvevőktől elvárt minimális háttértudás

Ez egy szóbeli gyakorlat, ezért segít, ha a résztvevőknek van egy közös nyelvük, és ha rendelkeznek a szükséges szókinccsel (műemlék fogalma, történelem).

Időtartam	Minimum/maximum létszám	Szükséges eszközök
10 perc	<ul style="list-style-type: none"> • Ajánlott: a résztvevők száma tetszőleges, mivel kis csoportokat hozunk létre. • Minimum: 3 fő • Maximum: nincs korlát, mivel kis csoportokat hozunk létre. 	Nincs szükség eszközökre

Helyigény

A gyakorlatot személyesen vagy online is el lehet végezni. Ha személyesen végezzük: elég nagy helyre van szükség ahhoz, hogy a háromfős csoportok némileg elkülönülhessenek egymástól. Ha online végezzük, használjuk a 3 fős csoportok létrehozására szolgáló Breakout room funkciót.

Instrukciók

1. Hozzunk létre 3 fős csoportokat, lehetőleg olyan emberekkel, akik nem ismerik egymást.
2. Kérjük meg az egyes csoportokat, hogy válaszoljanak az alábbi három kérdésre. Felváltva válaszoljanak először az első kérdésre mindannyian, majd a második kérdésre és végül a harmadikra.
 - Ha műemlék lennél, milyen műemlék lennél? (Ez lehet egy valódi vagy egy kitalált műemlék is).
 - Ha elutazhatnál egy történelmi korba / részt vehetnél egy fontos történelmi eseményben, hová mennél? (Nincs földrajzi korlát, de elsősorban valódi és nem kitalált eseményekről van szó).
 - Ha találkozhatnál egy történelmi személlyel, ki lenne az? (Ismételten érdekesebb lehet, ha valódi személyekre fókuszálunk kitalált személyek helyett).

Értékelés

Ez egy egyszerű bemelegítő / bemutatkozó gyakorlat, nincs szükség értékelésre.

Hogy ellenőrizzük, a résztvevők hogyan tudtak kapcsolódni a feladathoz, megkérhetjük a csoportokat, hogy mondják el, megtudtak-e valamit a többi résztvevőről, találtak-e valami meglepőt, találtak-e közös pontokat vagy különbségeket.

A tanulás eredményei és a gyűjtött bizonyítékok

- Bátorítsuk a résztvevőket, hogy cenzúra nélkül osszák meg gondolataikat: itt nincsenek jó vagy rossz válaszok, csak azt kell elmondaniuk, amit magukra nézve igaznak éreznek.
- Győződjünk meg róla, hogy a résztvevők számára egyértelmű, hogy nem kell értékelniük a többiek választásait, csak el kell fogadniuk azokat.

KONCENTRIKUS KÖRÖK

A gyakorlat áttekintése

Ez egy bemelegítő gyakorlat, amely segíti az embereket a kapcsolatteremtésben, miközben kapcsolódik a kulturális örökség témájához is.

Célkitűzések

- Egymás megismerése, az egymáshoz való kapcsolódás.
- A kulturális örökségről szerzett ismereteink mozgósítása játékos, szubjektív módon
- A kulturális örökség szubjektív/érzelmi komponensének tudatosítása.

A résztvevőtől elvárt minimális háttértudás

Ez egy szóbeli gyakorlat, ezért segít, ha a résztvevőknek van egy közös nyelvük, és ha rendelkeznek a szükséges szókinccsel (műemlék fogalma, történelem).

Időtartam	Minimum/maximum létszám	Szükséges eszközök
10 perc	<ul style="list-style-type: none">• Ajánlott: 10-14 fő• Minimum: 6 fő• Maximum: 30 fő	Nincs szükség eszközökre

Helyigény

- Ebben a gyakorlatban az emberek párban beszélgetnek két koncentrikus körben - azaz egy belső kör áll szemben egy külső körrel. A helyiségnek elég nagyknak kell lennie ahhoz, hogy kialakíthassuk a két kört.

Előkészületek

Nincs szükség előkészületekre

Instrukciók

1. Kérjük meg az embereket, hogy álljanak körbe.
2. Kérjünk meg minden második embert, hogy lépjen előre.
3. Azok az emberek, akik előre léptek, lesznek a "belső kör" és kérjük meg őket, hogy forduljanak a külső kör felé.
4. Kérjük meg a résztvevőket, hogy álljanak egymással szembe: valaki a belső körből álljon szembe valakivel a külső körből.
5. Kérjük meg a résztvevőket, hogy osszák meg a válaszukat arra a kérdésre, hogy mi volt az utolsó műemlék vagy kulturális örökségelem, amellyel megismerkedtek, valami, ami nagy hatással volt rájuk.
6. Három perc elteltével kérjük meg mindkét kört, hogy tegyenek egy lépést jobbra. Így mindenki valaki újjal találja szembe magát, akivel beszélgethet. Kérjük meg a résztvevőket, hogy osszák meg a válaszukat a következő kérdésre: Van-e valamilyen hagyomány (szellemi örökség), amely jellemző az éppen aktuális évszakra? Megjegyzés: ha konkrétan fogalmazzuk meg ezt a kérdést, a gyakorlat egyszerűbbé válik: egy hagyomány, amely az őszhöz/télhez/tavaszhoz stb. kapcsolódik.
7. Három perc elteltével kérjük meg ismét mindkét kört, hogy tegyenek egy lépést jobbra. Így mindenki valaki újjal találja szembe magát, akivel beszélgethet. Kérjük meg a résztvevőket, hogy osszák meg a válaszukat a következő kérdésre: mi az a kulturális örökségelem, amelyhez kötődnek, és amelyet a legszívesebben megosztanának a másik személlyel? (Itt arra ösztönözzük a résztvevőket, hogy osszák meg a saját kultúrájuk egy-egy elemét).

A tanulás eredményei és a gyűjtött bizonyítékok

- Ez egy egyszerű bemelegítő / bevezető gyakorlat, de használható a kulturális örökség fogalmának első bevezetéseként is. A gyakorlat után megkérdezhetjük a résztvevőktől, hogy mit osztottak meg egymással, majd végezetül definiáljuk a „kulturális örökség” fogalmát, rámutatva, hogy két típusa létezik: tárgyi és szellemi örökség.

Tréner tippek, történetek és a pilóta workshopok során szerzett tapasztalatok

- Bátorítsuk a résztvevőket, hogy cenzúra nélkül osszák meg gondolataikat: itt nincsenek jó vagy rossz válaszok, csak azt kell elmondaniuk, amit magukra nézve igaznak éreznek.
- Győződjünk meg róla, hogy a résztvevők számára egyértelmű, hogy nem kell értékelniük a többiek választásait, csak el kell fogadniuk azokat.
- A résztvevőktől és a résztvevők a kulturális örökségre vonatkozó tudásától/szókincsétől függően egyszerűbben, közérthetőbben is megfogalmazhatjuk a kérdéseket. A legegyszerűbb az, ha arra kérjük az embereket, hogy beszéljenek a többiekkel helyekről, műemlékekről, ételekről és ünnepekről.

Értékelés

Ez egy egyszerű bemelegítő / bemutatkozó gyakorlat, nincs szükség értékelésre.

Hogy ellenőrizzük, a résztvevők hogyan tudtak kapcsolódni a feladathoz, megkérhetjük a csoportokat, hogy mondják el, megtudtak-e valamit a többi résztvevőről, találtak-e valami meglepőt, találtak-e közös pontokat vagy különbségeket.

INKÁBB LENNÉL...?

A gyakorlat áttekintése

Ebben a szórakoztató és energizáló gyakorlatban fejlesztjük az az intuíciónkat azáltal, hogy egy másik ember választását kell megtippelnünk.

Célkitűzések

- bemelegítés
- egymás megismerése
- elgondolkodás azon, hogy mi fontos számomra

A résztvevőtől elvárt minimális háttértudás

Ez egy szóbeli gyakorlat, ezért segít, ha a résztvevőknek van egy közös nyelvük, és ha rendelkeznek a szükséges szókinccsel

Időtartam	Minimum/maximum létszám	Szükséges eszközök
15 perc	<ul style="list-style-type: none"> • Ajánlott: 10-12 fő • Minimum: 6 fő • Maximum: 18 fő 	Nincs szükség eszközökre

Helyigény

- Elég hely ahhoz, hogy sétálni lehessen a szobában

Előkészületek

1. Készítsünk elő egy listát a csoport számára kitalált kérdésekből

Példák:

Inkább...

- *LENNÉL A LEGVICCESEBB EMBER A VILÁGON VAGY A LEGOKOSABB EMBER A VILÁGON?*
- *OLVASNÁD MÁSOK GONDOLATAIT VAGY LENNÉL LÁTHATATLAN?*
- *LENNÉL A LEGROSSZABB JÁTÉKOS EGY OLYAN CSAPATBAN, AMELYIK MINDIG NYER, VAGY LENNÉL A LEGJOBB JÁTÉKOS EGY OLYAN CSAPATBAN, AMELYIK MINDIG VESZÍT?*
- *LENNÉL MADÁR VAGY LENNÉL LÓ?*
- *ÉLNÉL 100 ÉVVEL EZELŐTT A MÚLTBAN VAGY 100 ÉVVEL EZUTÁN A JÖVŐBEN?*
- *LEGYEN EGY LEÁLLÍTÓ GOMB VAGY EGY VISSZATEKERŐ GOMB AZ ÉLETEDEN?*
- *LENNÉL Mahatma Gandhi vagy Erzsébet királynő BARÁTJA?*
- *REGGELIZNÉL AZ EIFFEL TORNYON VAGY VACSORÁZNÁL A LOUVRE-BAN?*
- *LEGYEN 5 FIÚ- VAGY 5 LÁNYTESTVÉRED?*
- *LENNÉL OTTHON KARÁCSONY EST VAGY A KARIB-SZIGETEKEN?*
- *ENNÉL CSAK BAGUETTE-ET VAGY CSAK HAMBURGERT?*

Instrukciók

1. Válasszatok egy partnert.
2. Hallgassátok meg a kérdést (melyiket választanád?) majd döntsétek el, melyik lehetőséget választanátok, de ne osszátok meg a választotokat a partneretekkel.
3. Ha mindketten készen álltok, tippeljétek, hogy a másik melyiket választotta.
4. Ha eltaláltátok, kaptok egy pontot.
5. Következő kör: válasszunk egy új partnert és a folyamat ugyanaz marad.

Értékelés

Ki kapta a legtöbb pontot?

Tréner tippek, történetek és a pilóta workshopok során szerzett tapasztalatok

Ha tovább szeretnénk mélyíteni a beszélgetést, feltehetünk értékekre vonatkozó kérdéseket is, pl.:

*Inkább lennél láthatatlan vagy olvasnád mások gondolatait?
Inkább szünetnél meg a szegénységet vagy a bűnözést?*

Megkérdezhetjük a résztvevőket, hogy miért választották az egyes lehetőségeket, és hogy mit tartanak fontosabbnak.

Ez megalapozhatja az értékek témájának bevezetését.

ELEFÁNT RAJZOLÁS

A gyakorlat áttekintése

A résztvevőket arra kérjük, hogy rajzoljanak egy elefántot közösen úgy, hogy egymásnak háttal ülnek.

Célkitűzések

- az együttműködés és a kommunikáció normáiról való beszélgetés
- hangsúlyozni, hogy nem kell tökéletesnek lenni, nincs „rossz” válasz a programunk során
- biztonságos tanulási légkör megteremtése

A résztvevőktől elvárt minimális háttértudás

Nincs

Időtartam	Minimum/maximum létszám	Szükséges eszközök
20 perc	<ul style="list-style-type: none"> • Ajánlott: 10-12 fő • Minimum: 6 fő • Maximum: 18 fő 	<ul style="list-style-type: none"> • Papír és filctollak

Helyigény

- Elég hely, ahhoz, hogy a párok le tudjanak ülni

Előkészületek

Nincs szükség előkészületekre

Instrukciók

1. Válasszatok egy partnert!
2. Üljetek le egymásnak háttal (hogy ne láthassátok, mit csinál a másik)!
3. Beszélhettek egymással, de ne forduljatok egymás felé a gyakorlat során!
4. A feladat, hogy rajzoljatok egy elefántot úgy, hogy az elefánt egyik fele az egyikőtök, a másik fele pedig a másik papírján legyen.
5. 5 percetek van, úgyhogy nincs sok időtök, kezdjétek is el!
6. Amikor lejárt az idő, tegyétek egymás mellé az elefánt részeit, és rendezzete kiállítást az elkészült képekből!

Értékelés

Beszámoló:

Hogyan dolgoztatok együtt? Mi segített abban, hogy együttműködjetek és mi segíthetett volna még?

AZ ÖRÖKSÉG FELFEDEZÉSE

A gyakorlat áttekintése

Az örökség felfedezése a kulturális örökség részét képező valamely tárggyal, szokással, helyszínnel, eseménnyel vagy személlyel kapcsolatos strukturált „csináld magad” kutatás. Egy hét „fejezetből” álló űrlap kitöltésével a résztvevő több nézőpontból is megismerheti a kulturális örökséget. A kutatás módszerei többek között az internet böngészése, interjúk készítése vagy múzeumlátogatás.

Célkitűzések

- a kulturális örökség sokoldalúságának kiemelése
- az online kutatás módszereinek fejlesztése
- emberekkel való eszmecsere interjúhelyzeteken keresztül
- megmutatni, hogy az (ismeretlen) információ és tudás felfedezése szórakoztató lehet

A résztvevőktől elvárt minimális háttértudás

Nincs szükséges háttértudás

Időtartam	Minimum/maximum létszám	Szükséges eszközök
Olyan rövid vagy hosszú, ahogy szeretnénk. Ha komolyan vesszük a feladatot, legalább egy napot is igénybe vehet, ha a résztvevők interjúkat is készítenek.	Bármennyien elvégezhető, akár egyedül, párban vagy csoportosan.	<ul style="list-style-type: none"> • számítógépek és internet • fényképezőgép • hangrögzítő (ha nagyon komolyan vesszük a feladatot!)

Helyigény

- otthon vagy egy (osztály)teremben
- számítógépek és internethozzáférés

Előkészületek

Az örökség felfedezése egyéni feladat, amely sokféle kutatási módszert foglal magában.

- Készítsünk a kutatásra kész példákat, hogy a résztvevők láthassák a megközelítések sokféleségét.
- Ha ez nem házi feladat, gondoskodjunk arról, hogy számítógépek, fényképezőgépek és hangrögzítők álljanak rendelkezésre.
- Beszéljünk egy kicsit a kulturális örökségről, és hagyjuk, hogy a résztvevők maguk válasszanak egy tárgyat, szokást, személyt, helyszínt vagy épületet, amely érdekli őket.

Instrukciók

Az örökség felfedezése szórakoztató módja az örökséggel és a történelemmel való foglalkozásnak. Az instrukciókban ezt ki kell emelni:

- *Hogyan szeretnél másokat is bevonni a kutatásodba?*
- *Mit gondolsz, melyek az általad kiválasztott örökséggel kapcsolatos legfontosabb témák? Kutasd ezeket a témákat!*
- *Mit mondanak a hírek? Kik lehetnek a szakértők?*
- *Vannak rövidfilmek a Youtube-on vagy más oldalakon?*
- *Nézd meg a közösségi médiát!*

A végén a résztvevők bemutatják egymásnak az általuk választott örökséget és a kutatási folyamatot.

A tanulás eredményei és a gyűjtött bizonyítékok

A kitöltött REBELAH örökség formanyomtatványok, beleértve esetlegesen a fényképeket, és a Youtube videókra, valamint egyéb információkra mutató linkeket.

Tréner tippek, történetek és a pilóta workshopok során szerzett tapasztalatok

Lásd az előkészületeket és az instrukciókat: a lényeg nem a tényleges eredmény, hanem, hogy lelkesedjünk valami felfedezéséért.

Értékelés

Ha a végén nincs prezentáció, akkor megkérdezhetjük a résztvevőket egyesével – vagy csoportban – arról, hogyan jártak el, és hogyan élték meg a kutatásukat.

HELYI/KISEBBSÉGI ÖRÖKSÉG-ÚT

A gyakorlat áttekintése

Egy kézzelfogható út kialakításának elgondolása az oktatási téren belül, a rejtett/elhanyagolt/kisebbségi örökséggel való kapcsolatteremtés céljából.

Célkitűzések

- Az örökség fogalmának közös megfogalmazása
- Annak megértése, hogy az örökség mást jelent a különböző emberek számára
- Saját környezetünkhöz való kapcsolódásaink felfedezése
- Megismerni, hogyan alakíthatók ki narratívák helyek és terek számára

A résztvevőktől elvárt minimális háttértudás

- Közvetlen környezetük és körzetük ismerete
- Számítógépes ismeretek (ideális)

Időtartam	Minimum/maximum létszám	Szükséges eszközök
90 perc x 3	<ul style="list-style-type: none"> • Csoportonként 2-6 fő • Nagylétszámú osztály esetén 2-6 fős csoportokra osztás 	<ul style="list-style-type: none"> • Számítógép internetkapcsolattal • Toll és papír • Helytörténeti és örökségről szóló könyvek/irodalom (nem kötelező)

Helyigény

- (Ideális) Szoba számítógépekkel és internetkapcsolattal a kutatáshoz
- Bemutató tábla

Előkészületek

1. A tanulók csoportokban ötletelnek a kérdésem: Mi az örökség?
2. Mi a „kisebbségi örökség?”
3. Minden tanuló meghatároz egy helyet/teret a körzetben, amelyhez kötődnek és elmondják a csoportnak, hogy miért – ez lehet valami hétköznapi, mint egy bolt, ahová egy bizonyos dologért járnak, amelyet nem tudnak máshol megvenni, vagy akár egy imahely, amelyhez a közösség többi tagja kötődik.

Instrukciók

1. A csoport minden tanulója meghatároz egy olyan helyet/teret a közvetlen környezetben, amelyről úgy gondolja hogy képviseli a „kisebbségi örökséget” (a korábban meghatározottak szerint), vagy egy olyan helyet/teret, amelyhez személy szerint erős kötődést érez.
2. Az elérhető források segítségével (internet/irodalom), minden tanulónak fel kell tárnia a meghatározott hely/tér hátterét, és le kell írnia (szóban felvenni), amit megtud – például, ha egy boltról van szó: ki a tulajaja? Mikor nyitott? Milyen termékeket árulnak?
3. Minden tanuló hozzáteszi a személyes kötődését is a helyhez/térhez, vagy megmagyarázza, mitől válik „kisebbségi örökséggé”.
4. Képgyűjtés a helyhez/térhez kapcsolódóan - ez lehet személyes vagy talált (internet/irodalom) fénykép.
5. Kössék össze a kidolgozott narratívát a képekkel, hogy megalkossák a hely/tér „történetét”. Ezeket aztán egy helyi nyomtatott térképen vagy digitálisan (a Google Maps segítségével) fel kell térképezni, hogy egy helyi vagy kisebbségi örökség-utat hozzanak létre.
6. Közös séta: csoportként fizikailag végig járjuk az utat, és meglátogtjuk az egyes helyeket/tereket. Minden állomásnál bátorítani kell az állomás létrehozóját, hogy mondja el/olvassa fel a kidolgozott „történetet”, és ha lehet válaszoljon az állomással kapcsolatos kérdésekre: miért választotta ezt? Mitől különleges? Miért fontos, hogy mások ismerjék?
7. Amennyiben a fizikai séta nem lehetséges, az oktatóknak meg kell próbálniuk a „sétát” virtuálisan, a Google Street segítségével megtartani.

Tréner tippek, történetek és a pilóta workshopok során szerzett tapasztalatok

- Kerüljük el annak a korlátozását, hogy a tanulók mit tekintenek „örökségnek”
- A „körzet” meghatározását tartsuk meg a lehető legszűkebb földrajzi értelemben, hogy elkerüljük a földrajzilag túlságosan igénybe vevő (nehezen járható) utakat.

A tanulás eredményei és a gyűjtött bizonyítékok

1. Az egyes helyek/terek kutatása
2. Az egyes helyek/terek narratívája
3. Az alkotott térkép
4. A fizikai út dokumentációja

Értékelés

Egy kérdéssor a projekt elejére és végére: kérdések, hogy megpróbáljuk megállapítani az örökség értelmezésének változásait – kisebbségi/engedélyezett, az örökséghez való kapcsolódás módja, az örökség fogalmának változása idővel.

További források

A brit muszlim örökség-utak pdf-je példaként szolgálhatna a közösségvezérelt kisebbségi örökséget láthatóvá tevő örökség utakra.

- <https://www.everydaymuslim.org/wp-content/uploads/2019/07/01Trail-EM-WMHT-WokingTrail.pdf>
- <https://www.everydaymuslim.org/wp-content/uploads/2019/07/02Trail-EM-WMHT-MuhCemWalk.pdf>
- <https://izi.travel/nl/5d63-islam-in-amsterdam/nl>

A TÖRTÉNETEK ÖSSZEKÖTÉSE

A gyakorlat áttekintése

A Történetek Összekötése az Egy tárgy életrajza és A hős útjának elvén alapul. A tárgyak életrajzát a Hős útja által javasolt struktúra mentén közelítjük meg (lásd alább), összekapcsolva a tárgyak életrajzát a résztvevők élettörténetével. A tárgyakat jelentés- és emlékezetalkotó eszközként használjuk, hogy inspirálódjunk az új történetek megalkotásához. A résztvevők együtt új történeteket alkotnak. Ezáltal elmondják egymásnak, hogy a tárgy életrajza hogyan vonatkozik rájuk. A történetek tartalmaznak elemeket az életrajzból és az összes résztvevő élettörténetéből.

Ez a gyakorlat, amely legalább 3 két-három órás foglalkozásból áll, magában foglalja egy kulturális örökséggel foglalkozó intézmény, például egy múzeum vagy egy archívum meglátogatását is.

Célkitűzések

- Az örökség gazdagságának és jelentőségének megismertetése a résztvevőkkel
- Új értelmet adni az örökségnek, és megtanulni, hogyan lehet az örökséget mai kontextusban értelmezni
- Ösztönözni a kreatív gondolkodást és a fantáziát
- Megtanulni, hogyan hozzunk létre egy élettörténetet, és hogyan nyerjük értelmet belőle
- Meghallgatni mások élettörténetét, és megtanulni megérteni a nézőpontjukat

A résztvevőktől elvárt minimális háttértudás

Nincs minimum elvárt háttértudás a résztvevőktől

Időtartam	Minimum/maximum létszám	Szükséges eszközök
6-9 óra	Nincs minimum/maximum létszám ennél a gyakorlatnál	<ul style="list-style-type: none"> • papír • tollak • nagy lapok • fehér tábla • filctoll

Helyigény

- Alkossunk olyat teret, amely elég nagy ahhoz, hogy körben és külön kiscsoportokban is dolgozhassunk
- A második alkalomnak egy kulturális örökség intézményben kell megtörténnie

Előkészületek

Sokszorosítani a handout-ot

Instrukciók

Az alábbiakban csak a gyakorlat vázát fogalmazzuk meg. Fontos, hogy a foglalkozásokon energizáló és csapatépítő tevékenységeket is használjunk, de ezeket nem írjuk le külön, mivel használhatjuk az általános gyakorlatokat vagy a fejezet első részében leírt tevékenységeket.

Első alkalom: 2 óra

Csapatépítés és saját történeteik tudatosítása a résztvevőkben: Névjáték

1. Kérjük meg a résztvevőket, hogy üljenek párokba, és hagyjuk, hogy feltegyék egymásnak és megválaszolják a következő három kérdést: Hogyan kaptad a neved? Szereted a nevedet? Ha tudod, mi a neved jelentése?
2. Mindenkinek adjunk két percnyi beszékidőt.
3. Zárjuk le a három kérdésen alapuló bemutatkozási körrel, és kérjük meg a résztvevőket, hogy osszák meg a másiktól hallott történetet.

Csapatépítés és saját történeteik tudatosítása a résztvevőkben: Az én fényképem

4. Lásd az instrukciókat Az én fényképem gyakorlat leírásában

BEVEZETÉS A HŐS ÚTJÁBAN

5. Ismertessük meg a hős útját a résztvevőkkel. Ennek a gyakorlásához számos tevékenységet használhatsz, amelyek megtalálhatók a www.sharetoconnect.org weboldalon.
6. Ismertessük a tárgy életrajzának elvét (lásd az előző fejezet)

Második alkalom: két óra

MÚZEUMLÁTOGATÁS

7. Kérjük meg a résztvevőket, hogy sétáljanak végig egy kiállításon, lehetőleg egy múzeumi szakértő kíséretében.
8. Kérjük meg őket, hogy válasszanak egy tárgyat, amely a leginkább vonzza őket. Kérjük meg őket, hogy tudjanak meg többet a tárgyról. A múzeumi szakértő segíthet.

Instrukciók

ASSZOCIÁCIÓS HÁLÓ

9. Kérjük meg a résztvevőket, hogy fogalmazzák meg az általuk választott tárgy jelentését. Segítsük őket a folyamatban, ha szükséges.
10. Kérjük meg őket, hogy alkossanak párokat és adjunk a pároknak egy flipchart papírt. Kérjük meg őket, hogy az előző lépésben meghatározott jelentést tegyék középre, és kérjük meg őket, hogy asszociáljanak a jelentésre a saját életükhöz kapcsolva. Egyikőjük társíthat és a másik pedig írhat, vagy kérdéseket tehet fel. Tíz perc után váltsanak szerepet.
11. Nézzük meg, hogy a résztvevők az asszociációs háló egy vonalát követve eljutottak-e már egy első történethez. A másik segíthet olyan kérdésekkel, mint például: ossz meg velem egy pillanatot, amikor...

Harmadik alkalom: két óra

Bevezetés a kiválasztott tárgyak életrajzába

12. Egy szakértő bemutatja a második ülésen kiválasztott tárgyak életrajzát, miután végzett némi kutatást.

TÖRTÉNET

13. Kérjük meg a résztvevőket, hogy dolgozzanak ki egy történetet a második foglalkozás végén készített történetek és a most kapott tárgyak életrajzáról szóló információk alapján. Kérjük meg őket, hogy 2-4 fős csoportokban tegyék ezt.
14. Hagyjuk őket a történeten dolgozni legalább 30 percig, vagy tovább, ha szükséges.
15. Kérjük meg őket, hogy mutassák be egymásnak a történeteket.

Extra: videókészítés

Kérjük meg a résztvevőket, hogy készítsenek videót az általuk készített történetek alapján. Nyomatékosítsuk, hogy nem kell profi videónak lennie. Lehet filmezni okostelefonnal és össze lehet vágni egy egyszerű vágó programmal.

A tanulás eredményei és a gyűjtött bizonyítékok

Történetek és videók

Segédeszközök

Ahhoz, hogy betekintést nyerjünk és értelmet adjunk emlékeinknek, fontos, hogy valamilyen strukturált módon feltérképezzük őket. A hős útja, amelyet eredetileg Joseph Campbell dolgozott ki és írt le Az ezerarcú hős című művében, kiváló eszköz erre, mivel egyértelművé teszi a logikai összefüggéseket, és támogatja az ez alapján történő elemzést. Hogy ne legyen túl bonyolult, az egyszerűsített változat jó kiindulópont a saját emlékek utazásként való rögzítéséhez.

Ahhoz, hogy ezt megfelelően tegyék, csak le kell írni az utazás öt elemét, és hozzá kell adni a jelentésüket. Ezek:

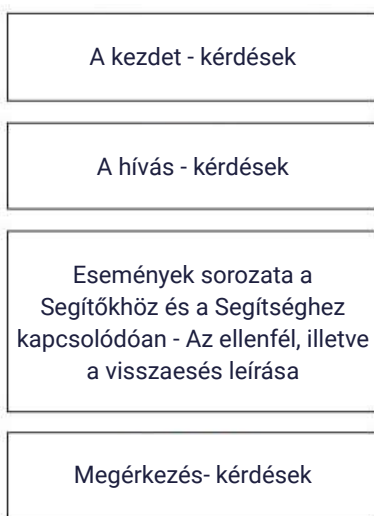
- A kezdet
- A hívás
- A segítők és a segítség
- Az ellenfelek és a visszaesések
- A megérkezés

Segédeszközök

Segít vizuálisan követni az utazás szerkezetét:

Minden egyes szakaszhoz külön-külön kérdésekre válaszolhatunk. Ezek a kérdések iránymutatásul szolgálnak (de nem kötelezőek), és elsősorban a helyzet elképzelésére összpontosítanak. Céljuk a képek felidézése, de nem az azonnali értelmezés és elemzés. Az csak akkor történik meg, ha az egészet ellenőrizték.

A hős útjának leegyszerűsített ábrázolása:

Abban a pillanatban, amikor válaszolunk ezekre a kérdésekre (egy részükre), világos kép rajzolódik ki az emlékezetben megtett utazásról. Ha először csak megfigyeljük, általában világossá válik az út különböző elemeinek logikája és így értelme is. A következő lépés az, hogy ezt a megfigyelést felhasználva elemzést végezzünk, feltéve a következő kérdéseket: „Mit jelentett számomra...?”.

Például: Mit jelentett számomra az a visszaesés, hogy elvesztettem egy jó barátságot? Vagy: Mit jelentett az a kitartás, amit abban a pillanatban tanúsítottam, az adott pillanatban az utazás menetére nézve? Ezek olyan megfigyelések, amelyek általában kiterjeszthetők a múlt más pillanataira is. Végére is egy emlék sosem áll önmagában. A kitartás, amelyet egy emlékből megfigyelsz, valószínűleg olyan erősség, amely többször is megmentett téged, és ezért olyan tulajdonság, amelyre építhetsz. Az elemzés kulcsfogalma az átalakulás. Minden (jó) történet változásról szól, legyen az belső vagy külső. Az emlékek feltérképezésekor fontos, hogy értelmezzük a változást. Ezt olyan kérdésekkel lehet elérni, mint például: Mit tanultam az emlékezetben lévő eseményből? Mibe nyertem betekintést, és milyen hatással volt ez rám?

A tanulás eredményei és a gyűjtött bizonyítékok

- Ez a gyakorlat több algyakorlatból áll. Játékmesterként gondoskodnod kell arról, hogy a részgyakorlatok logikus sorrendben következzenek egymás után.
- Némely gyakorlatok felkavaróak lehetnek. Készülj fel erre, hogy tudd kezelni ezeket a helyzeteket.

Értékelés

Ezt a gyakorlatot a résztvevők értékelésével zárhatjuk. Koncentráljunk arra, hogyan élték meg ezt a gyakorlatot, milyen betekintést nyertek saját élettörténetük és az örökségek kapcsolatába.

AZ ÖRÖKSÉG KÉPE

A gyakorlat áttekintése

A résztvevőknek kis csoportokban együtt, a testükkel kell megjeleníteniük a tárgyi és szellemi örökség különböző elemeit (például az Eiffel-tornyot vagy a karácsonyt) pusztán megfigyelés és reagálás útján, anélkül, hogy beszéljenek, utasításokat adnának vagy mutogatnának.

Célkitűzések

- Alakítsatok ki kapcsolatot a (tárgyi és szellemi) örökségek, a memória és a test között.
- Gondolkodj el az örökségen és azon, hogyan lehet azt képviselni.
- Dolgozzatok együtt, anélkül, hogy hierarchiát alakítanátok ki, csupán megfigyeléssel és egymásra való reakcióval.
- Találjátok meg a módját, hogy beszéd és mozdulatok nélkül kommunikáljatok egymással.

A résztvevőktől elvárt minimális háttértudás

A résztvevőknek előzetesen ismerniük kell a testükkel bemutatandó örökséget.

Időtartam	Minimum/maximum létszám	Szükséges eszközök
45 perc: <ul style="list-style-type: none"> • Felkészülés (15 perc) • A feladat teljesítése (10 perc) • Összegzés és a feladat megvitatása (20 perc) 	<ul style="list-style-type: none"> • Ajánlott: 4–5 fős kiscsoportok • Minimum: 1 darab 4–5 fős csoport • Maximum: 5 darab 4–5 fős csoport 	<ul style="list-style-type: none"> • Eszköz (mobiltelefon, tablet, fényképezőgép), amellyel fényképet lehet készíteni az eredményekről

Helyigény

- Olyan helyiség, amelynek le lehet feküdni a padlójára. Ez a gyakorlat beltéren és kültéren is elvégezhető.

Előkészületek

1. Osszuk szét a résztvevők között azokat az örökségeket, amelyeket be kell mutatniuk a testükkel. Tárgyi és szellemi örökségeket is válasszunk, és vegyük figyelembe a helyi, illetve nemzetközi aspektusokat is. Néhány példa: Eiffel-torony, Sagrada Familia, karácsony, ramadán,...
2. Kezdeményezzünk rövid beszélgetést, hogy meggyőződjünk róla, minden résztvevő ismeri-e azt az örökséget, amelyet be kell mutatniuk.
3. Alakítsunk ki 4-5 fős csoportokat és osszuk szét őket a teremben.
4. Különböző örökségeket adjunk a csoportoknak, hogy ne másolják egymást.
5. Legyen minden csoportnak saját tere, hogy ne zavarják a többiek.

Instrukciók

1. Miután a csapatok megalakultak és megkapták, mely örökséget kell bemutatniuk, nem beszélhetnek egymáshoz.
2. Együtt, a testük segítségével kell megépíteniük az adott örökséget, csupán megfigyelve és egymásra reagálva, beszéd, utasítások és mutogatás nélkül.
3. A bemutatásra szánt időkorlát 10 perc.
4. A résztvevők szabadon mozoghatnak, lefeküdhetnek, ugrálhatnak, leülhetnek. Több pozíciót is kipróbálhatnak, amíg megtalálják a legmegfelelőbbet. Az idő lejártá előtt két perccel figyelmeztessd őket, így bemutathatják a végleges elképzelésüket.
Kérd meg a csoportokat, hogy formázzanak magukból egy nyomtatott A betűt. Ha készen vannak, anélkül, hogy elmozdulnának körbenézhetnek a teremben. Ismételjük meg az instrukciót az alábbi képekkel is:
 - a) 5 ágú csillag
 - b) Eiffel torony
 - c) Sagrada Familia
 - d) Taj Mahal
 - e) Karácsony
 - f) Hanukkah
 - g) Ramadan
5. Ha a csoportok készen vannak a kép megformázásával, a facilitátor lefénnyképezi őket.
6. Ezután minden csoport elmondja, hogyan érezték magukat; beszélgetnek az általuk átért nehézségekről, érzésekről és gondolatokról. Amennyiben lehetséges, mindenkivel osszuk meg a végeredményről készített képeket, hogy láthassák magukat és egymást is. (20 perc).

Tréner tippek, történetek és a pilóta workshopok során szerzett tapasztalatok

- Fontos, hogy a résztvevők megértsék, hogy nagyon figyelniük kell a többiek mozdulataira, és úgy kell reagálniuk, hogy a közös munka alatt nem beszélhetnek vagy mutogathatnak.
- Nagyon érdekes továbbá a szellemi örökségeket is belevenni a feladatba (például az olyan ünnepeket, mint a karácsony vagy a ramadán), így a feladat sokrétűbb és nagyobb rálátást biztosít az örökség jelentőségére.

A tanulás eredményei és a gyűjtött bizonyítékok

Fényképek

Értékelés

Kérdezzük meg a résztvevőket, hogyan érezték magukat, mi volt könnyű és mi nehezebb; észrevettek-e hasonlóságokat vagy különbségeket a létrehozott képek között; meglepődtek-e bármin is saját magukkal vagy másokkal kapcsolatosan.

NÉV ELHELYEZÉSE

A gyakorlat áttekintése

A résztvevők személyes és érdemi módon kapcsolódhatnak a város örökségeihez egy egyszerű feladaton keresztül: felírják a nevüket egy papírra, és végig viszik azokon az utcákon és nevezetességeken, amelyeket minden nap látnak.

Célkitűzések

- Egy biztonságos hely létrehozása, ahol beszélgethetnek a személyes történetükről
- Stratégiák egy szokatlan név tiszteletteljes megközelítéséhez
- Lássuk, hogyan lehet egy tulajdonnév örökség, amelyben a személyes vagy közös történet, a család, a csoport és történelmi jelentések is összeérnek.
- Kapcsolódjatok személyesen és érdemben a város örökségeihez.
- Gondolkodj el azon, hogy az örökséged hogyan van jelen a jelenlegi életedben, és hogyan kapcsolódik az identitásodhoz.
- Kössétek össze a személyes történeteket, a nyilvános tereket, tárgyi és szellemi örökségeket.

A résztvevőtől elvárt minimális háttértudás

Nincs elvárt háttértudás

Időtartam	Minimum/maximum létszám	Szükséges eszközök
60 perc	<ul style="list-style-type: none">• Ajánlott: 16 fő• Minimum: 6 fő• Maximum: 30 fő	<ul style="list-style-type: none">• Kartonlapok• Filctollak

Helyigény

- Kényelmes tér, ahol a résztvevők szabadon mozoghatnak
- Kültéri gyakorlat

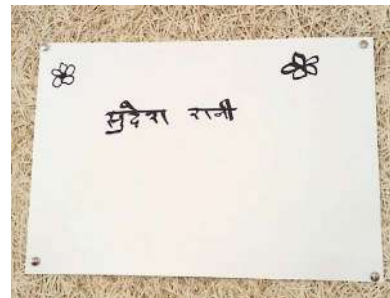
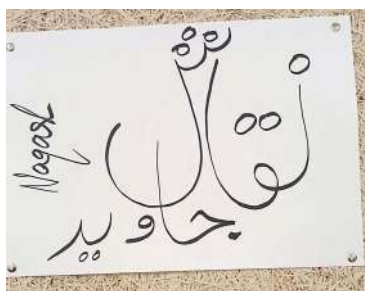
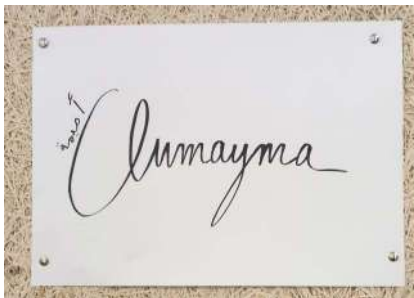
Előkészületek

Nincs szükség előkészületekre

Instrukciók

1. Adjunk minden résztvevőnek tollat és papírt.
2. Mindegyikük írja fel a nevét nagy betűkkel a helyi nyelven és az anyanyelvén is.

3. Minden résztvevőnek el kell magyaráznia a csoportnak, honnan ered a neve és mit jelent, miközben megmutatja a papírt, és tisztázni kell a helyesírásra és kiejtésre vonatkozó preferenciákat.
4. Magyarázzuk el a csoportnak, hogy ki kell menniük, és együtt kell dönteniük 3 olyan, számukra jelentős helyről, amelyek a közelben találhatóak (az időkorlát miatt kerüljük azokat a helyeket, amelyek 5 percnél messzebb vannak). Azt is választhatják, hogy csak végigsétálnak a környező utcákon, és spontán választanak helyeket.

5. Az egész csoport végigmegy a város utcáin és elhalad azok előtt az építészeti örökségek előtt, amelyekről korábban döntöttek (vagy spontán kiválasztották), megállnak, és felmutatják a papírt a nevükkel.
6. Minden helyszínen fénykép készül.
7. Ezt a jelenetet több helyen megismételhetik.
8. A résztvevők végül megosztják tapasztalataikat és érzéseiket a feladattal kapcsolatban.

Értékelés

A gyakorlat megkezdése előtt segíthetnek az alábbi kérdések:

- *Kitől és miért kaptad a neved?*
- *Mit jelent számodra a neved?*
- *Milyen reményeket és álmokat jelöl a neved azok számára, akiktől kaptad?*
- *Könnyű kiejteni a neved?*
- *Ha mások számára nehezen kiejthető neved van, hogyan tudsz másoknak segíteni, hogy ki tudják ejteni?*

Tréner tippek, történetek és a pilóta workshopok során szerzett tapasztalatok

Kérdések a megbeszéléshez:

- Mi volt könnyű, és mi volt nehéz abban, hogy nyilvánosan felmutasd a neved?
- Észrevetted bármilyen olyat a város örökségeivel kapcsolatban, ami eddig nem tűnt fel?
- Mi tetszett és/vagy mi nem tetszett? Voltak-e örömteli pillanatok? Voltak-e összetűzések?

További források

Ezt a gyakorlatot a „Mi van egy névben” gyakorlatból alakítottuk át. Az alábbi linken megtalálod egy változatát: [ITT](https://www.rebelah.eu/post/barcelona-is-our-home)
<https://www.rebelah.eu/post/barcelona-is-our-home>

A tanulás eredményei és a gyűjtött bizonyítékok

Készítsünk fotót minden helyszínen, ahol a résztvevők összeállnak és felmutatják a papírt a nevükkel.

BEMUTATKOZÁS EGY

A gyakorlat áttekintése

Arról elmélkedünk, hogy milyen egy közösség tagjának lenni, majd megvizsgáljuk, hogy ezek az állítások mennyire igazak az adott személyekre.

Célkitűzések

- elgondolkodni, mit jelent számunkra egy bizonyos csoporthoz tartozni
- megismerni a többi résztvevő válaszait arra a kérdésre, hogy „mit jelent romának lenni” (ez a kérdés a résztvevők szerint eltérő lehet, pl. muszlim/menekült/...)
- végig gondolni, mennyire igaz egy bizonyos leírás rám konkrétan
- a sztereotípiák témájának bevezetése

A résztvevőktől elvárt minimális háttértudás

Nincs szükséges háttértudás

Időtartam	Minimum/maximum létszám	Szükséges eszközök
30 perc	<ul style="list-style-type: none"> • Ajánlott: 12-15 fő • Minimum: 6 fő • Maximum: 18 fő 	<ul style="list-style-type: none"> • Kis papírdarabok vagy jegyzettömb, tollak • 2 boríték • 1 kötél (vagy szalag)

Helyigény

Mivel jobb, ha a résztvevők körben ülnek a gyakorlat során, egy olyan helyiség ajánlott, amely elég nagy ahhoz, hogy kört alkothassatok.

Instrukciók

1. Képzeld el, hogy egy földönkívüli érkezik a Földre, és a földönkívüli történetesen veled találkozik először. Az Idegenek számára minden ember ugyanúgy néz ki, ezért megkér, hogy mutakozz be:
2. - Mit jelent magyarnak lenni, hogyan jellemeznéd röviden a „magyarokat” egy földönkívülinek?
3. Összegyűjtjük a résztvevők összes válaszát, és egy borítékba tesszük.
4. A 2. kérdés következik:
5. - Mit jelent roma embernek lenni Magyarországon, hogyan jellemeznéd röviden a roma embereket egy földönkívülinek?
6. Összegyűjtjük a résztvevők összes válaszát, és a 2. borítékba tesszük.

>>

Instrukciók

7. Ezután a facilitátor elhelyez és rögzít egy hosszú kötelet a földön. Elmagyarázza, hogy ez a kötél mérőeszközként (vagy egy véleményvonalként) funkcionál – az egyik vége azt jelképezi, hogy valaki teljesen egyetért egy állítással, a másik pedig, hogy egyáltalán nem.
8. A facilitátor fogja a „Mit jelent romának lenni” kérdésre adott válaszokat, és az elsőt hangosan felolvassa.
9. Ezután megkérdezi a résztvevőket: mennyire igaz rád ez az állítás, kérlek, állj a hőmérő tetejére, ha teljesen igaz, és állj az aljára, ha egyáltalán nem.
10. A facilitátor megszólíthat néhány résztvevőt, miután megtalálták a helyüket: miért állsz azon a bizonyos ponton?
11. Megismételjük a gyakorlatot a további válaszokkal.

Értékelés

- *Mi tűnt a legerősebb közös pontnak?*
- *Melyik kérdés volt megosztóbb? Miért?*

A tanulás eredményei és a gyűjtött bizonyítékok

A résztvevők válaszai a „Mit jelent romának lenni” kérdésre lehetővé teszik, hogy feltérképezzük, akár a közösség, akár az egyén szintjén milyen erősségek és erőforrások azonosíthatóak be.

Tréner tippek, történetek és a pilóta workshopok során szerzett tapasztalatok

A mérőeszközös gyakorlathoz javasoljuk, hogy először olvassa el a résztvevők válaszait, és válassza ki, hogy mely válaszokat szeretné használni.

FÖLDÖNKÍVÜLINEK

A gyakorlat áttekintése

Ez egy átgondolt, a résztvevők által irányított gyakorlat, amely a fa vizuális metaforáját, mint építményt használja életünk különböző elemeinek, kultúránknak, identitásunknak, erősségeinknek a múlthoz, jelenhez és jövőhöz kapcsolódó megjelölésére.

Lehetőséget ad a résztvevőknek arra, hogy rövid személyes történeteket osszanak meg a saját fájuk elemeiről.

Célkitűzések

- az öntudatosság fejlesztése
- értékeink és céljaink jobb megértése
- értelmet nyerünk a saját történetünkből, és elgondolkodunk azon örökségelemekről, amelyek a legtöbbet jelentik számunkra.

A résztvevőktől elvárt minimális háttértudás

Nincs szükséges háttértudás

Helyigény

-

Előkészületek

-

Időtartam

60 perc

Minimum/maximum létszám

- Ajánlott: 6-15 fő
- Minimum: 4 fő
- Maximum: 18 fő

Szükséges eszközök

- Flipchart papír
- A3-as lapok
- Színes tollak és zsírkréták, filctollak stb.

Instrukciók

1. Kérjük meg a résztvevőket, hogy gondoljanak egy fára: a magra, amelyből valaha származott, a gyökerekre a földben, a törzsre, az ágakra, a levelekre, a gyümölcsre, amely belőle nő. Szánjunk rá időt, adjunk teret, hogy valóban lássák a fát lelki szemeik előtt, milyen az illata, hangja, mozgása? Ezután mondjuk el nekik, hogy a fa minden egyes része egy élet egyes részeit jelképezheti.
2. Kérjük meg a résztvevőket, hogy vegyenek egy nagy papírlapot és egy tollat, és rajzolják meg egy egyszerű fa körvonalait. Tudassuk velük, hogy a fa belsejében és a fa köré szavakat fognak írni, ezért jó, ha hagyunk erre helyet. Nem kell művészi rajzokat készíteni, a lényeg csupán az, hogy a fa formájának elképzelése segít strukturálni a gondolatainkat. Flipchart-papírra is készíthetünk egy fát útmutatóként, bemutatva a fa szükséges elemei

Gyökerek:

- Honnan és kitől származol? Például: család, családtagok, olyan emberek, akiket családtagnak érzel. (Legyünk tudatában annak, hogy a család érzékeny téma lehet egyes résztvevők számára, például menekültek, állami gondozásból származó emberek!)
- Hol születted, hol éltél, gyermekkorod kedves helyszínei, gyermekkori tevékenységek, hagyományok, események, szokások, rituálék, amelyeket élvezted, és amelyek formáltak téged?

Nem lehet mindent megörökíteni, írd le azokat az elemeket, amelyeket fontosnak érzel, vagy egyszerűen csak azokat a gondolatokat, amelyek az első helyen állnak.

A talaj, amelyben a fa nő:

- Mivel foglalkozol a mindennapokban? Munka, hobbi és egyéb tevékenységek, amivel szívesen töltesz időt vagy időt kell töltened, hol élsz, kivel találkozol?

A törzs

- Az értékeidet, jellemedet, készségeidet és képességeidet jelképezi. Gondold át, milyen értékek fontosak számodra, miben vagy jó, mi az, amit a legjobban élvezel, és írd fel a képességeidet és értékeidet a törzsre.

Az ágak

- Mik a vágyaid és álmaid a jövőre nézve?
- Mit szeretnél elérni? Gondolj a nagy és a kis ágakra, mint a hosszú és a rövid távú célokra.

Instrukciók

A levelek

- Írd le az életedben jelentős emberek nevét, azokét, akik segítettek eljutni oda, ahol most vagy, és azokét, akik segíthetnek abban, hogy a jövőben beteljesítsd vágyaid és álmaid. Ezek a nevek utalhatnak olyan emberekre, akikkel támogató vagy akár nehéz kapcsolatod volt.

A gyümölcsök

- A gyümölcsök azt jelképezik, amit szeretnél magad mögött hagyni. Mit remélsz, mi lesz az örökséged, az ajándékod az emberiségnek?
- Ez lehet anyagi, például egy örökség, de leggyakrabban olyan tulajdonságok, mint a bátorság, kedvesség, nagylelkűség stb.

Hulló levelek

- Ezek a levelek azt jelképezik, amit talán el akarsz engedni, és nem a jövő, hanem a föld részévé válnak, amelyből nőttek.

Értékelés

Miután a résztvevők elkészítették a fájukat, kérjük fel őket, hogy válaszoljanak olyan kérdésekre, amelyek célja, hogy segítsék őket abban, hogy a fájukat és annak jelentését különböző nézőpontokból vizsgálják meg, és általános beszélgetést kezdeményezzenek a fájukról és a gyakorlatról.

- *Milyen fafajtát rajzoltál?*
- *Melyik része foglalja a legtöbb helyet a fádnek?*
- *Melyik rész foglalja el a legkevesebb helyet?*
- *Mely részek voltak könnyűek?*
- *Mely részek kapták a legkevesebb figyelmet?*
- *Fádnak mely részei kapcsolódnak kulturális örökségéhez (etnikai, nemzeti, vallási stb.)?*
- *Meglepett valami?*
- *Megosztanád a fádat egy támogató személlyel?*
- *Hozzá tudnának tenni valami pozitívumot, amit esetleg kihagytál?*

A résztvevők megoszthatják válaszaikat és a fájukat a csoport többi tagjával, és ez lehetőséget ad arra is, hogy rövid személyes történeteket osszanak meg a fájuk elemeiről.

Tréner tippek, történetek és a pilóta workshopok során szerzett tapasztalatok

- Javasoljuk, hogy próbáld ki a gyakorlatot te is, mielőtt bemutatsz azt egy csoportnak. Ez a munka mélyen személyes, és intenzív érzelmeket szabadíthat fel. Felkészülést igényel a csoport összehozása és a biztonságos tér megteremtése szempontjából.
- Egyes résztvevők úgy érezhetik, hogy az általuk rajzolt fa túl személyes, és nem akarják megmutatni másoknak.

A tanulás eredményei és a gyűjtött bizonyítékok

A saját fák

AZ ÉLETFA

A gyakorlat áttekintése

Ezt a gyakorlatot egy Halloween utáni workshop során dolgoztuk ki, hogy elgondolkodjunk a szörnyek eredetéről és a társadalmakban betöltött szerepükről. A gyakorlat azzal kezdődik, hogy a résztvevőket megkérjük, hogy azonosítsák és alkossák meg a saját „kulturális csomaguk” szörnyetegét (azaz egy olyan szörnyetegfigurát, amely az eg olyan kultúra része, amellyel azonosulnak). Egy, az összes szörnyeteggel létrehozott kiállítás alkalmat ad arra, hogy felfedezzük a jelen kulturális sokszínűségét a szörnyetegek különböző ábrázolásaiban, koncepcióalkotásaiban és funkcióiban.

Célkitűzések

- Fedezzük fel a szörnyetegeket, mint kulturális örökséget
- Tudatosítsuk a szörnyetegek különböző szerepeit a társadalmakban
- Fedezzük fel a kiállításon szereplő különböző szörnyetegek között a közös pontokat
- A kulturális örökségről szerzett ismereteink mozgósítása játékos, szubjektív módon
- A kulturális örökség szubjektív/érzelmi komponensének tudatosítása.

A résztvevőktől elvárt minimális háttértudás

Ez a gyakorlat többnyire szóbeli, így segít, ha a résztvevőknek van közös nyelvük. A résztvevőknek ismerniük kell legalább egy, a kultúrájukhoz kapcsolódó szörnyeteg.

Időtartam	Minimum/maximum létszám	Szükséges eszközök
90 perc	<ul style="list-style-type: none"> • Ajánlott: a résztvevők száma tetszőleges, de a nagyobb létszám lehetővé teszi, hogy sokszínűbbek legyenek a szörnyetegek, és több közös vonás legyen egyes szörnyetegek között. • Minimum: 2 fő • Maximum: bármennyi 	<ul style="list-style-type: none"> • Modellezőgyurma, filctollak, drót, újságpapír, ragasztó, gyapjú, olló... • Papír, karton. • Címkék testrészekkel (jobb láb, bal láb, törzs, száj, szem...) – csoportonként egy készlet.

Helyigény

A gyakorlatot személyesen vagy online is el lehet végezni. Ha szemtől szemben végezzük: elég nagy térre van szükségünk ahhoz, hogy az embereknek elegendő helyük legyen a szörnyeteg felépítéséhez és a kiállítás elkészítéséhez. Ha online, akkor megépítés helyett lerajzolhatják a szörnyetegüket.

Előkészületek

Helyezzünk el néhány asztalt és széket egy körben a készletek körül, amelyeket egy asztalra vagy a padlóra helyezhetünk.

Instrukciók

- Kérjük meg a résztvevőket, hogy gondoljanak egy, a kultúrájukhoz kapcsolódó szörnyetegre (a szörnyeteg legyen képzeletbeli lény, például vámpír vagy vérfarkas).
- Kérjük meg őket, hogy alkossák meg ezt a szörnyeteket a megadott anyagokból, majd helyezték egy asztalra, hogy bemutathassák.

- Miután az összes szörnyeteg elkészült, kérjük meg a résztvevőket, hogy sorban, egyes szám első személyben meséljék el a többieknek az adott szörnyeteg történetét (például: ... vagyok, ... élek, ... csinálom, az emberek azt mondják nekem, hogy... ... élek, ... csinálom, az emberek szeretnek vagy félnak tőlem, mert...). Hagyjuk, hogy a többiek kérdéseket tegyenek fel a szörnyetegnek, hogy többet tudjanak meg róla, örüljünk a kíváncsiságnak.
- Miután minden szörnyeteg bemutatkozott, kérdezzük meg a résztvevőket, hogy be tudják-e sorolni a különböző szörnyeteket egy osztályozási rendszer szerint (szerep, megjelenés, jelentés, antropológiai funkció stb.). Helyezzük el a kiállításon a különböző szörnyeteket a kategóriák szerint.
- Soroljuk fel együtt a jelenlévő szörnyetegek különböző szerepeit és funkcióit, és kérjük meg a csoportot, hogy keressenek további lehetséges szerepeket és funkciókat. Az alábbiakban a „Segédeszközök” között találunk néhány példát.

Ha még mindig van időnk és energiánk, valamint elegendő résztvevőnk, létrehozhatunk egy közös szörnyeteket.

- Alkossunk legalább 4 fős csoportokat.
- Adjunk minden csoportnak egy táskát vagy kalapot, amely tartalmazza a címkéket, a papírlapokat és egy flipchart papírt.
- Mondjuk el a résztvevőknek, hogy csoportokban fognak szörnyeteket alkotni. Kérjük meg minden résztvevőt, hogy rajzoljon egy testrészt ábrázoló címkét.
- Miután mindenki kapott egy testrészt, a résztvevők lerajzolják a saját testrészüket egy papírlapra, tetszőleges módon (pl. a „bal kar” szóra lehet rajzolni egy kart, egy csápot, egy robotkart), engedjék szabadon a fantáziájukat. A résztvevők ezután kivágják a saját részüket, és felragasztják a csoportjuk flipchart papírjára, hogy minden csoport számára egyedi szörnyeteg jöjjön létre.
- Végül minden csoportnak el kell képzelnie a létrehozott szörnyeteg történetét, tulajdonságait és szerepét.
- Csoportonként mutassuk be a szörnyeteket.

Értékelés

A workshopon tanultakat olyan egyszerű kérdésekkel lehet értékelni, mint például: Egy 1-től 5-ig terjedő skálán jelöljük be, mennyire jellemző: „Olyan szörnyetegeket fedeztem fel, amelyekről nem tudtam” vagy „Többet tudtam meg a szörnyetegek társadalmakban betöltött szerepének hasonlóságairól és különbségeiről”...

Tréner tippek, történetek és a pilóta workshopok során szerzett tapasztalatok

- Ha a résztvevők nehezen tudják kifejezni magukat, vagy nem találnak szörnyeteget, bátran javasoljuk, hogy keressenek a telefonjukon egy szörnyeteget, amelyet megmutathatnak a csoportnak.
- Ha nincsenek meg a szükséges anyagok, megkérhetjük őket, hogy rajzolják le a szörnyeteget.
- Az utolsó lépés opcionális, és nem kötelező, ha kevés az idő.

Segédeszközök

A szörnyetegek tipikus szerepei: meghatározott erkölcsi értékek hirdetése, a gyermekek nevelése, fizikai vagy metafizikai jelenségek magyarázata, gyász és veszteség megkönnyítése, gyakorlatok és események eredetének megadása...

A tanulás eredményei és a gyűjtött bizonyítékok

A résztvevők elkészítették a szörnyeket

További források

SZÖRNYETEGEK – FEDEZZÜK FEL A KULTÚRÁNKBAN REJTŐZŐ

A gyakorlat áttekintése

Ez a feladat annak feltárására invitál, hogy mit tudunk meg a kultúráról és a kulturális örökségről a halál – pontosabban a halotti rituálék – révén. Két részből áll: bemelegítéssel kezdünk, amely segít a résztvevőknek megismerni egymást, miközben lassan bevezetjük őket a halál témájába.

Célkitűzések

- Értsük meg a kultúra és a halál közötti kapcsolatot
- Tanuljunk meg használni a temetőt mint a kulturális sokszínűség felfedezésének terepét.

A résztvevőktől elvárt minimális háttértudás

A gyakorlat interaktív irányításához közös nyelvre lenne szükség. Ha ez nem lehetséges, a résztvevők segíthetnek egymásnak a fordításban.

Időtartam	Minimum/maximum létszám	Szükséges eszközök
<ul style="list-style-type: none"> • 5 perc a bevezetésre • 15 perc a párban való megbeszélésre és a körjátékra • 30 perc a képes gyakorlatra • 45 perc séta a temetőben • 15-20 perc az összefoglalásra 	<ul style="list-style-type: none"> • Ajánlott: 12 fő • Minimum: 2 fő • Maximum: 16 fő 	<ul style="list-style-type: none"> • Kinyomtatott megfigyelési táblázat minden résztvevői csoport számára (kiscsoportonként 3 résztvevővel számolva). • Kinyomtatott fényképek, ha a gyakorlatot oktatóteremben végzik.

Helyigény

- A gyakorlat 3. lépése egy temetőben (mi a párizsi Père Lachaise temetőben teszteltük) vagy oktatóteremben is elvégezhető.
- Ha temetőben végezzük, válasszunk nagyobb szabad helyet a bevezető gyakorlathoz. Az összefoglaláshoz keressünk olyan helyet, ahol a résztvevők le tudnak ülni.
- Ha oktatóteremben végezzük, olyan térre van szükségünk, amely lehetővé teszi a körjátékot (a résztvevők kényelmesen körbe állnak), helyet biztosít, hogy a képeket falra akasszuk, és a résztvevők úgy tekinthessék meg őket, mintha egy kiállításon lennének.

Előkészületek

1. Válasszuk ki az állításokat a „körjátékhoz” (lásd az alábbi javasolt állítások listáját).
2. Ha a gyakorlatot temetőben végezzük, válasszunk olyan temetőt, amely eléggé „multikulturális”, ahol különböző vallású, hitű emberek sírjai találhatóak. Szintén előnyös, ha különböző korszakokból származó sírok találhatóak benne.
3. Ha a gyakorlatot oktatóteremben végezzük, ki kell választanunk és ki kell nyomtatnunk fényképeket (lehetőleg A4-es méretben). Válasszuk ki, hogy milyen kulturális rítusok és gyakorlatok alapján találunk elegendő információt, amelyet megoszthatunk a résztvevőkkel.

Instrukciók

1. Ismerkedés: Ha a csoport új, a bizalom és a kapcsolatok kiépítésének elősegítése érdekében javasoljunk páros gyakorlatot, amelyben a résztvevőket arra kérjük, hogy álljanak párba, lehetőleg olyannal, akit még nem ismernek. Kérjük meg őket, hogy 5 percen osszanak meg egy számukra fontos, a halálhoz kapcsolódó anyagi vagy szellemi örökséget (a saját kultúrájukból). Vagy: hol / hogyan szeretnének meghalni, hol és hogyan szeretnék, hogy a testüket haláluk után elhelyezzék.
2. Egy másik bevezető gyakorlat egy körjáték, amely tulajdonképpen a véleményeskálán való elhelyezkedés kör alakú adaptációja. Kezdjük azzal, hogy olyan állításokat teszünk fel, amelyek a halálhoz kapcsolódnak, és amelyekre IGEN-nel vagy NEM-mel lehet válaszolni. Ha a résztvevők egyetértenek az állítással, akkora lépést kell a kör közepe felé tenniük, amennyire egyetértenek. Aki nem ért egyet, az nem mozdul. Minden állítás után, amikor a résztvevők meghozták döntésüket, kérjük meg őket, hogy nézzék meg, ki van a körön belül, ki maradt a kör külső részén, majd kérjük meg őket, hogy alkossák meg újra az eredeti kört. Az alábbiak javaslatok az állításokra, amelyeket bátran feltehetünk:
 - Félek a haláltól.
 - Sokat gondolok a halálra.
 - A halállal való jó kapcsolat szükséges az élettel való jó kapcsolathoz.
 - Rendszeresen járok a temetőbe az felmenőimhez (havonta egyszer? Évente egyszer?)
 - Szeretek temetőket látogatni.
 - Ha lehetséges lenne, örökké élnék.
 - Szerintem a halál tényleg a vég.
 - A halál átalakulás.
 - Túlvilág
 - A halott felmőkkel való beszélgetés fontos (lehetséges).

Az első állítások után lehetőséget adhatunk a résztvevőknek, hogy saját állításokat tegyenek.

3. A következő lépés egy olyan gyakorlat, amely szembesít minket a halálhoz kapcsolódó különböző rituálékkal és gyakorlatokkal. Kérjük arra a résztvevőket, hogy nézzék meg a képek sokszínűségét (lásd alább), és válasszák ki azt, amelyiket a legérdekesebbnek vagy akár a legsokkolóbbnak találják. Ha szerencsénk van, 2-3 ember ugyanazt a képet választotta, így kis csoportokat hozhatunk létre a képek körül.
4. Kérjük meg a résztvevőket, hogy közösen beszéljék meg (anélkül, hogy kötelező legyen egyetérteniük), a kép milyen érzéseket kelt bennük, a kép mely látható eleme váltotta ki ezt az érzést, és melyek azok a saját értékeik – azaz mi az, ami fontos számukra –, amelyek kiválthatták ezeket az érzelmeket. Zárásként vitassuk meg közösen a résztvevőkkel, hogy mit fedeztek fel magukról – saját reprezentációikról, elvárásaikról, a halállal kapcsolatos elképzeléseikről. Valójában a gyakorlatnak ez a szakasza – a látszat ellenére – nem „más” kultúrákról szól, hanem rólunk.

>> Instrukciók

5. A feladat utolsó lépése egy „felfedező” gyakorlat, amelyhez megkérhetjük a résztvevőket, hogy alkossanak 3, maximum 4 fős csoportokat. Mielőtt elkészítjük az alcsoportokat, adjuk meg nekik az instrukciókat. A feladatuk az, hogy felfedezőkké váljanak, és minél több különböző mintát fedezzenek fel. Ellenőrizzük, hogy a „minta” fogalmát mindenki érti-e. A következő meghatározást javasolhatjuk:

A „minták” szabályszerűségek, ismétlődések, a társadalmi szervezettség vagy társadalmi struktúra jelei. Kollektív jelentést sugallnak, szemben a véletlenszerűséggel. Mint ilyenek, ezek a jelek arra utalnak, hogy „kulturális” viselkedésnek vagy „kulturális örökségnek” vagyunk tanúi, szemben az egyéni cselekvés jeleivel.

6. Feladatunk az, hogy megfigyeljük a látható különbségeket, strukturáltan rendszerezzük őket, majd megpróbáljuk megérteni, mit mondhatnak el nekünk a különböző emberek halálhoz való viszonyáról. Ajánljunk fel minden csoportnak egy „megfigyelőlapot” (lásd alább), és kérjük meg őket, hogy próbálják meg kitölteni. Bátorítsuk őket, hogy találjanak új mintákat az üres sorokba.
7. A közös összefoglaláshoz nézzük át a megfigyelési táblázatot, ellenőrizzük a megfigyelt különbségeket, és keressük meg a magyarázatokat. Minden alkalommal kérdezzük meg a résztvevőket, hogy tudnak-e további különbségekről az egyes megfigyelt mintákon – még akkor is, ha ez a különbség nem volt jelen a temetőben.

A tanulás eredményei és a gyűjtött bizonyítékok

Összegyűjthetjük vagy ellenőrizhetjük együtt a megfigyelési táblázatokat, hogy lássuk, a résztvevők tudták-e értelmezni a javasolt instrukciókat.

Segédeszközök

Az alábbiakban az általunk javasolt megfigyelési táblázatot találjuk. Kezdetben csak az első oszlopot kell kitölteni, mi csak a 2. oszlopot töltjük ki, hogy némi támpontot adjunk, milyen típusú különbségek figyelhetők meg. A 3. oszlopban a résztvevők szabadon tehetnek hipotéziseket arra vonatkozóan, hogy szerintük mi magyarázza a megfigyelt különbségeket. Ezek a kérdések ismét csak javaslatok.

Minták fajtája	Megfigyelt különbségek	Lehetséges magyarázatok, kérdések
<i>Amit a látogatók hoznak a halottaknak</i>	<i>Virágok, kövek, játék, stb.</i>	<i>Ki hoz virágokat? Ki hoz köveket? Mi a jelentése a köveknek, amit a látogatók a zsidó vallás szerint a sírokon hagynak? Honnan ered a hagyomány, hogy virágot hozunk? Mi a jelentése?</i>
<i>Mi van eltemetve – a sírra helyezve</i>	<i>Test, hamvak, semmi..</i>	<i>Ismerünk-e kulturális előírásokat a hamvasztással kapcsolatban?</i>

<i>Minták fajtája</i>	<i>Megfigyelt különbségek</i>	<i>Lehetséges magyarázatok, kérdések</i>
<i>A sírkövön megosztott információ</i>	<i>Név, születési és halálozási dátum, halál okai, idézet, halál oka, sírmegváltások száma stb.</i>	
<i>A sír mérete</i>	<i>Nagy, kicsi</i>	
<i>Formája</i>	<i>Kis ház, síremlék</i>	
<i>Van a síroknak meghatározott tájolása?</i> <i>Díszítés fajtája</i>	<i>Nincs meghatározott tájolása, a feje Mekka felé néz</i>	
<i>Form</i>	<i>Small house, grave</i>	
<i>Mit tesznek a látogatók, hogyan vannak felöltözve</i>		

Értékelés

A gyakorlat után megkérdezhetjük a résztvevőket, hogy tanultak-e valami újat, és ha igen, mit. Azt is megkérdezhetjük tőlük, hogy most egy kicsit másképp gondolnak-e a halálra, mint korábban, és ha igen, hogyan.

Tréner tippek, történetek és a pilóta workshopok során szerzett tapasztalatok

Bevezetésként megkérdezhetjük a résztvevőket, hogy milyen kapcsolatot látnak a „kultúra” és a „halál” között. Valószínűleg azt fogják mondani, hogy számos „kulturális rituálé” vagy „vallási szertartás” létezik a halállal, a halottakkal való bánásmóddal kapcsolatban.

Ha az 5. lépést nem tudjuk temetőben elvégezni, akkor a gyakorlatot az oktatóteremben is elvégezhetjük. Ebben az esetben a 3-4. lépésben használt képeken fogunk tovább dolgozni. A gyakorlat középpontjában ugyanaz áll majd – a kulturális különbségek mélyebb megértése –, de ezt egyetlen képpel dolgozva fogjuk elérni. Válasszunk ki a csoporttal egy képet, amely az előző lépésben a legérdekesebbnek tűnt. Beszéljük meg a résztvevőkkel ezt a négy kérdést:

- *Honnan tudhatjuk, hogy kulturális gyakorlatról vagy furcsa egyéni viselkedésről van-e szó?*
- *Milyen mintákat kellene megfigyelnünk az előző kérdés megválaszolásához?*
- *Milyen kérdéseket tennénk fel a rituálét gyakorló embereknek?*
- *A megfigyelésre/kérdezésre való reflektálás után fel tudunk állítani néhány hipotézist a kulturális gyakorlatról? Mire szolgál? Miért létezik?*

További források

Ha a gyakorlatot oktatóteremben szeretnénk elvégezni, válogassunk össze érdekes képeket.

Az alábbiak lehetőségek, de nyugodtan válasszunk magunk. Sokat használ, ha illusztrációkat keresünk:

- Franciaország: díszes kőripták utcái
- Indonézia (Sulawesi) „Manene” szertartás: az ősöket kiveszik a koporsóból, hogy megtisztítsák, felöltöztessék, fényképeket készítsenek stb.
- Vietnám: sírok a rizsföldön
- Mexikó: halottak napja
- USA: a koporsóban fekvő halottat sminkelik
- Fülöp-szigetek: élelmiszert visznek a temetőbe mindenszentek idején
- Zoroasztriánusok: a csend tornya

a) Pere Lachaise Chemin Errazu
Peter Poradisch

https://en.wikipedia.org/wiki/Père_Lachaise_Cemetery#/media/File:Pere_Lachaise_Chemin_Errazu.jpg

b) „Manene”

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Manene_Tradisi_Ganti_Baju_Mayat_di_Tana_Toraja.jpg

d) Cempasúchil, alfeñiques-t és papel picado-t használtak egy oltár díszítéséhez

Paolaricaurte

https://en.wikipedia.org/wiki/Day_of_the_Dead#/media/File:Catrina_3.jpg

h) Kisállattemető Bécsben

Fotó: Bwag

[https://en.wikipedia.org/wiki/Pet_cemetery#/media/File:Wien_-_Tierfriedhof_\(2\).JPG](https://en.wikipedia.org/wiki/Pet_cemetery#/media/File:Wien_-_Tierfriedhof_(2).JPG)

ESETTANULMÁNYOK

SZÖRNYETEGETEKET

Workshop áttekintés	
Dátumok és időpontok	március 30., április 6., április 13., április 20., június 8. 13:30 - 16 óráig
Teljes időtartam	12,5 óra
Helyszín(ek)	Fries Museum + Friesland College
A résztvevők száma összesen	18 résztvevő
A résztvevők profilja (nem, származás, életkor stb.)	18 és 24 év közötti diákok, valamennyi nem, holland, szíriai származású, eritreai származású, koreai származású, somáliai származású, marokkói származású, kínai származású, ++
Bevont helyi szervezetek	Friesland College, Fries Museum, Story Valley EU project

HALÁL, SOKSZÍNŰSÉG ÉS ÖRÖKSÉG ESETTANULMÁNYOK

HOLLANDIAI TAPASZTALATOK

1. Hogyan toboroztad a résztvevőket? Mi működött jól és min változtatnál?

A résztvevők a Friesland College diákjai voltak. Heten közülük művészeti és formatervezési tanulmányokat folytattak, és a holland/fríz társadalomból származtak. A többiek egy bevándorlási program keretében tanultak, amely során megtanulták a nyelvet és más dolgokat, hogy a holland társadalomban élhessenek.

2. Mi volt a workshop programja és/vagy tanulási útvonala? Milyen feladatokat csináltatok meg?

Olyan feladatokkal kezdtünk, amelyek megtörik a jeget, hogy bemelegítsük és bevonjuk az embereket. Ez remekül működött. Játékos feladatok voltak, és egyből bevonták az embereket, akik el is felejtették, milyen kínos egy új csoport az elején. Ezekben a jégtörő feladatokban mindenki részt vehetett, nem volt szükség magas szintű nyelvtudásra.

A jégtörő feladatok után elmagyaráztuk a workshopot, és pontosabban belemerültünk

a történetmesélés alapelveibe és a Hős útja módszerbe. Ezt a módszert gyakoroltuk is. Az emberek mindennap alkalmazhatják ezt a módszert a filmekben, a televízióban, az interneten és a hírekben látott történetek befogadásakor.

A következő foglalkozásra a Fries Museumban került sor. Sok diák számára ez volt az első alkalom, hogy múzeumban járt. A koronavírus miatti szabályozások miatt ketté kellett osztanunk a csoportot. Az egyik csoport a stúdióban maradt, hogy többet tudjon meg a tárgy életrajzáról, és arról, hogyan alkalmazhatja azt a saját életére. A másik csoport elment megnézni a kiállítást. A csoportot párokba állították: egy bevándorló háttérű és egy holland gyökerekkel rendelkező diák. A diákok párosával megnézték a kiállítást, és kiválasztották azt a tárgyat, amelyik a leginkább megfogta őket. A múzeumból is jelen volt valaki, aki válaszolt a kérdésekre, vagy további információkat adott a kiállítás tárgyairól. A csoportok 45 perc után váltották egymást.

A következő foglalkozás a tárgy életrajzának részletesebb bemutatásából állt, beleértve a Fries Museumban kiválasztott tárgyakat is. A diákokat megkérték, hogy mondják el, miért választották a tárgyukat, és milyen jelentőséggel bírt az életükben. Személyesebb történetmesélést is gyakoroltunk személyes értékű fotók alapján.

A negyedik foglalkozáson arra kértük a diákokat, hogy az általuk választott tárgyak és a választásuk mögött meghúzódó személyes okok alapján készítsenek egy új, közös történetet. A csoportok egy képes forgatókönyv keretét felhasználva munkához láttak. Ez a feladat nehezebb volt és több moderátori munkát igényelt. Ez azonban jó módszer arra, hogy az emberek még jobban megismerjék mások nézőpontjait és tapasztalatait, teret adjanak ennek, és elmondják saját ötleteiket és történetüket. A beszélgetés után megtárgyalták, hogy mi kerüljön a közös történetbe. Az összes rendelkezésre álló komponensnek köszönhetően viszonylag gyorsan létre lehetett hozni egy új történetet.

Az ötödik foglalkozáson a média és formatervezés szakos hallgatók a saját alkotásaikat mutatták be, amelyek a workshop sorozat, az általuk választott tárgy és más diákok értelmezései alapján készültek.

3. Mi működött jól a workshop során és miért?

A Fries Museum tárgyi kulturális örökségeinek felhasználása jól működött a diákok közötti kapcsolat megteremtésében. Bár a tárgyak a fríz örökség részét képezik, vannak olyan aspektusaik és részleteik, amelyek felismerhetők más országokból és kultúrákból származó emberek számára is.

A tárgyi kulturális örökségek a csoport összes tagját megérintették. A fríz származásúak nem feltétlenül tudtak sokat róluk; a bevándorlók pedig az általuk is ismert aspektusokat keresték. Az erről folytatott eszmecseréjükben nem volt jelen a birtoklás fogalma. Ez készítette elő a terepet az érdekes beszélgetésekhez és egymás megismeréséhez.

Mégis érdekes lett volna látni, hogy mi történt volna, ha olyan tárgyi kulturális örökségek is jelen lettek volna, melyek a bevándorló diákok kultúrájából/országából származnak.

A párokba állás jól működött: szükség volt arra, hogy (megpróbáljanak) beszélgetni egymással, és minden pár talált egy közös tárgyat. Megbeszéltük, hogy a konkrét tárgyat személyes okok alapján választották, és ez betekintést engedett abba, hogy ki az illető, és mi fontos a számára.

A párokba állásban felmerül egy kisebb hierarchikus jellegű probléma: gyakran az vette át a vezetést, aki jobban beszél hollandul.

4. Mi jelentett kihívást és miért?

A legnagyobb kihívást a nyelvi különbségek jelentették, és az, hogyan lehet bevonni a hollandot kevésbé beszélőket anélkül, hogy az a többiek számára unalmassá válna. A workshopok több különböző részből álltak, amelyekben mindenki könnyedén részt tudott venni. A történetmeselési gyakorlatok és a múzeumi eszmecsere során azonban nehezebb volt kezelni a nyelvi különbségeket. A történetmeselési gyakorlatokra több időt kellett volna szánni, amikor többet gyakorolhattunk volna, és lehetőleg különböző módokon.

A múzeumlátogatásnak jót tett volna egy hosszabb előkészület. A feladat nem volt olyan egyszerű, és több időt kellett volna szánni az elmagyarázására. Már abban is nagy különbség volt, ahogy a második csoport a kiállításra ment és beszélgetett egymással, miután a múzeumban tartottak nekik egy bemutatót. A feladat megértése több értelmet és célt adott a látogatásuknak. Gyorsabban és könnyebben választották ki a tárgyukat, mint az a csoport, aki nem látta a bemutatót. Ez az első csoport azonban sokkal inkább „bejárta” a kiállítást és felfedezte a tárgyukat.

Azok a diákok, akik még mindig a menekültügyi folyamatokkal voltak elfoglalva, vagy nemrég érkeztek meg Hollandiába, nem tudták vállalni a heti 4-5 alkalomból álló programsorozatot. Nem voltak mindig ott, ami miatt kicsit kevésbé kötelezővé vált az egészben való részvétel. A workshopok kialakítása rugalmas volt, hogy új embereket vonzzanak és vonjanak be, illetve olyanokat, akik kimaradtak valamelyik workshopból.

5. Mit változtatnál a workshopon és miért?

A workshopnak több időt kéne szánnia a tárgy életrajzának mint a saját életünkről való mesélés eszközének a gyakorlására. A közös történetek megalkotásához is több időre lenne szükség. Néhány diáknak könnyen ment, másoknak viszont nehezebben.

Mindkettő meglehetősen absztrakt gyakorlat / feladat. Ha az emberek látják ennek a konkrét fordítását, és maguk is dolgoznak rajta, akkor majd könnyebben meg tudják valósítani.

6. Milyen visszajelzéseket kaptál a résztvevőktől és más érintettektől?

Az érdekeltek nagyon lelkesek voltak a történetmesélés, a nyelvtanulás, az (ön)tudatosság, az önérvényesítés és az új emberek megismerése terén ebben a megközelítésben rejlő lehetőségeket illetően.

A feladatok túl bonyolultak voltak néhány résztvevő számára.

A nyelvhasználat megnehezítette az alapvető holland nyelvtudással nem rendelkezők dolgát.

Workshop áttekintés	
Dátumok és időpontok	16/05/2021 (2h) – 28/06/2021 (3h) – 25/10/2021 (3h+3h) - 18/03/2022 (3h)
Teljes időtartam	14 óra
Helyszín(ek)	Nők és Családok Nappali Ellátó Központja Les Ammares, Párizs
A résztvevők száma összesen	49
A résztvevők profilja (nem, származás, életkor stb.)	Workshop függő volt, de többnyire nők, 30 és 50 év közöttiek. A legtöbben afrikai országból érkeztek (Elefántcsontpart, Mali, Szenegál...) illetve mások más országokból és Franciaországból.
Bevont helyi szervezetek	Nők és Családok Nappali Ellátó Központja Les Ammares, Párizs

7. Dolgoztál olyan résztvevőkkel, akik kevesebb lehetőséggel rendelkeznek? Milyen módon segítette a workshop a résztvevőket, illetve milyen eszközökkel ruházta fel őket az előttük álló akadályok leküzdésére?

A workshop minden résztvevőnek segített abban, hogy beszéljen magáról és arról, hogy mit tart fontosnak. Néha játékos módon, néha kicsit nehezebb feladatokkal. Úgy tűnt, hogy a diákok nem gyakran csináltak ilyesmit, de amint érezték, hogy van rá hely – és meghallgatják őket – nagyon beleélték magukat.

FRANCIAORSZÁGI TAPASZTALATOK

1. Hogyan toboroztad a résztvevőket? Mi működött jól és min változtatnál?

Mind a közösségi hálózatainkon, mind a Les Amarres-ben toboroztunk, hogy minél szélesebb kört érjünk el. Minőségi szempontból sikerrel jártunk, de a kommunikációnk talán túlságosan homályos volt, ami magyarázatot adhat arra, hogy bizonyos programokon miért voltak kevesebben. Továbbá az egészségügyi/járványügyi helyzet is befolyásolta a részvételt.

2. Mi volt a workshop programja és/vagy tanulási útvonala? Milyen feladatokat csináltatok meg?

Minden egyes workshop külön egység volt, és egy vagy két témára fókuszált az információs lapok örökségelemei közül. Két workshopon foglalkoztunk azzal, hogy mi is a kulturális örökség, és mely aspektusok fontosak a számunkra. Ezen a két műhelyfoglalkozáson a következő tevékenységeket próbáltuk ki: „Kaleidoszkópos portré”, „Koncentrikus körök”, „A helyek, amelyeket örökölnék” és „Bemutatkozás egy földönkívülinek”.

Ezután egy műhelymunkát a szörnyek kulturális örökségeiben betöltött szerepének szenteltünk, kapcsolódva az információs laphoz. Elvégeztük a „Kaleidoszkópos portré” és a „Szörnyetegek – Fedezzük fel a kultúránkban rejtőző szörnyetegeket gyakorlatokat. Egy következő műhelymunka a temetkezési szokásokhoz és rituálékhoz kapcsolódott. Itt kipróbáltuk a „Koncentrikus körök”, majd a „Halál, sokféleség és örökség” című foglalkozást.

Végül egy olyan workshopot tartottunk, ahol a résztvevők az agyag és gyurma segítségével jelenítették meg, hogy hogyan látják a származási országuk, illetve a befogadó országuk kultúráját.

3. Mi működött jól a workshop során és miért?

The fact that the workshops were focused on specific subjects made it possible to reflect on cultural heritages through a concrete and playful approach. Working on unusual elements (death, monsters...) triggered curiosity and motivation in the résztvevő.

4. Mi jelentett kihívást és miért?

A kulturális örökség témája nehezen megragadható a fogalmat nem ismerők számára.

Nehéz volt értelmet adni a fogalomnak, és így nehezen tudtunk toborozni az első workshopokra.

5. Mit változtatnál a workshopon és miért?

Már a kezdetektől a konkrét örökség témákra kellett volna összpontosítani, és ezekről kommunikálni.

6. Milyen visszajelzéseket kaptál a résztvevőktől és más érintettektől?

A résztvevők szórakoztatónak és tartalmasnak találták a programokat, és azt mondták, hogy megérte részt venni az alkalmakon. Elmondásuk szerint a kulturális örökség fogalma világosabbá vált a számukra, ráláttak arra is, hogy az örökségük hogyan erősítheti őket.

7. Dolgoztál olyan résztvevőkkel, akik kevesebb lehetőséggel rendelkeznek? Milyen módon segítette a workshop a résztvevőket, illetve milyen eszközökkel ruházta fel őket az előttük álló akadályok leküzdésére?

Heterogén közönségünk volt, köztük jónéhány rendkívül veszélyeztetett helyzetben lévő nő.

A workshop lehetővé tette számukra, hogy értékeljék kulturális örökségüket, kapcsolódjanak a többi résztvevőhöz érzelmileg és megélik, hogy milyen egy kölcsönösen támogató közösségben lenni.

SPANYOLORSZÁGI TAPASZTALATOK

Workshop áttekintés	
Dátumok és időpontok	2021. július 26., 27., 28. és 29., 12-15 óra között
Teljes időtartam	Négy 3 óra hosszú foglalkozás = 12 óra
Helyszín(ek)	La Capella Carrer de l'Hospital, 56, 08001, Barcelona
A résztvevők száma összesen	15 résztvevő (beleértve kettő munkatársat és egy résztvevőt, aki fordított), 2 játékmester és egy jelentéstevő a La Xixatól, illetve egy hivatásos filmkészítő
A résztvevők profilja (nem, származás, életkor stb.)	A résztvevők különböző országokból érkeztek, főként iszlám vallásúakból (pl.: Pakisztán). A résztvevők fele férfi, a másik fele pedig nő volt. Az életkor változó volt, a legfiatalabb résztvevő 12 éves, a legidősebb pedig 65 éves volt. A csoport nagy része nem beszélt spanyolul vagy katalánul. Urdu nyelven beszéltek.
Bevont helyi szervezetek	Fundació Ibn Battuta

1. Hogyan toboroztad a résztvevőket? Mi működött jól és min változtatnál?

A kísérleti projekt az Ibn Battuta Alapítvány integrációs utazási tanfolyamának keretében, (*Servei de Primera Acollida*) a kiegészítő képzés részeként valósult meg. Azért hozták létre, hogy az újonnan érkezett bevándorlóknak lehetőséget nyújtson a katalán társadalom, nyelv és történelem felfedezésére és megismerésére. Ezért a résztvevők mind olyan személyek voltak, akik kevesebb mint 3 éve tartózkodtak Spanyolországban.

A résztvevők minden foglalkozáson aktívan részt vettek, magabiztosak voltak, és biztonságos helyet teremtettek egymásnak a kulturális örökséggel kapcsolatos gondolataik és érzéseik kifejezésére.

A toborzás során felmerült nehézségek közé tartoztak a Covid-19 miatti korlátozások, mivel egy zárt térben nem lehettek 10 főnél többen. Ezen kívül nehézséget jelentett az időtartam és az időbeosztás miatt (3 órás foglalkozások ebédidőben) olyan résztvevőket találni, akik az egész foglalkozáson részt tudtak venni.

Amit a jövőben megváltoztatnánk, az a foglalkozások időpontja, tekintettel arra, hogy néhányan éhesek voltak a 12 órától 15 óráig tartó ebédidőben tartott foglalkozások vége felé.

2. Mi volt a workshop programja és/vagy tanulási útvonala? Milyen feladatokat csináltatok meg?

A program 4 foglalkozásból állt, és mindegyiken más-más dologra koncentráltunk.

Az első foglalkozás célja az volt, hogy kialakítsunk egy összetartó csoportot, hogy tudatosítsuk bennük a nevünkben és a hozzájuk kapcsolódó történetekben rejlő identitástöltetet, valamint hogy felébresszük a résztvevők elméjét és testét azáltal, hogy először kerülnek kapcsolatba Barcelona emblematikus tereivel. Az ennek érdekében végzett tevékenységek közül néhány: „Lépj előre”, „Mit rejt a neved?” és a „résztvevők számára legfontosabb és legemblematikusabb barcelonai térről” való elmélkedés.

A második foglalkozás a normatív szépség megkérdőjelezésére, a szokások és a hagyományok eredetének megkérdőjelezésére, valamint a kultúrák és vallások által meghatározott határok keresésének megtanulására összpontosított. Ennek érdekében olyan tevékenységek voltak a workshop részei, mint „A nevek múzeuma”, „Nélkülözhetetlen hagyományok” és „A kulturális megrázkódtatások megosztása és bemutatása”.

A harmadik foglalkozás célkitűzései közé tartozott, hogy elmélkedjenek a változásokról, megtapasztalják a turisztikai és nem turisztikai helyek szépségét, valamint egy barcelonai sétán emlékeket teremtsünk a csoporttal. Ezen célkitűzések elérését segítő tevékenységek között szerepeltek az „Emlékek megfagyasztása” és a „Kapcsolatba kerülés a környezettel” című gyakorlatok.

Végül, de nem utolsósorban, a negyedik foglalkozás lehetőséget biztosított arra, hogy a résztvevők megosszák egymással jelenlegi és származási országuk különleges helyeit, és hogy visszajelzést kapjanak mind a 4 foglalkozásról. Ezt a folyamatot segítették a „*Különleges helyeink, itt és ott*”, az interjúk és az olyan nyílt kérdések, mint a „*Hogyan távozunk?*”.

3. Mi működött jól a workshop során és miért?

Nagyon jó volt a résztvevők aktivitása és elkötelezettsége a workshopok során, annak köszönhetően, hogy volt köztünk egy fordító. Tekintettel arra, hogy a résztvevők többsége nem beszélt sem spanyolul, sem katalánul, a fordító képezte a hidat a játékmesterek és a csoport között, segítve őket abban, hogy kapcsolatot teremtsenek egymással és megnyíljanak a kulturális örökséggel kapcsolatos tapasztalataikról. Ennek eredményeként a csoporton belül kialakult bizalom lehetővé tette a résztvevők számára, hogy beszéljenek a katalán/spanyol kulturális örökségekkel és a saját származási országukból származó kulturális örökségükkel kapcsolatos tapasztalataikról.

4. Mi jelentett kihívást és miért?

Az egyik kihívás, amellyel szembe kellett néznünk, a barcelonai városnézés volt, amelyet azért szerveztünk, hogy megmutassuk a résztvevőknek a történelemmel és örökséggel teli, nem turisztikai helyeket. Ez kihívást jelentett a legidősebb résztvevő (aki körülbelül 65 éves volt) számára, mivel délidőben kellett a napon gyalogolni.

Ezen túlmenően a résztvevők egy részének beszerzése nehézséget jelentett a foglalkozások időtartama miatt (3 órás foglalkozások). A workshopok azonban minden nagyobb nehézség nélkül lezajlottak.

5. Mit változtatnál a workshopon és miért?

Néhány dolog, amelyen a jövőben javítani lehetne, hogy máskorra időzítjük a foglalkozásokat és több, a helyi örökség megismerésére összpontosító tevékenységet vezetünk be. Az ebéidő (12-15 óra) miatt változtatnánk az időzítésen és néhány tevékenység tartalmán a résztvevők visszajelzései alapján, mivel kifejezték, hogy szeretnének mélyebben elmélyülni a témában.

6. Milyen visszajelzéseket kaptál a résztvevőktől és más érintettektől?

A résztvevőktől kapott visszajelzésekből egyértelműen kiderült, hogy úgy érezték, teret kaptak arra, hogy kapcsolatba kerüljenek a helyi kulturális örökséggel, és megoszthatták saját tapasztalataikat, gondolataikat és aggodalmaikat ezzel kapcsolatban. Élvezték a részvételt, és aktívan részt vettek az összes foglalkozáson.

A workshopok során a játékmesterek felismerték az újonnan érkezett bevándorlók kulturális örökséggel kapcsolatos aggodalmait, valamint azt a vágyukat, hogy megismerjék új befogadó országuk kultúráját. Ezen túlmenően lehetőségük nyílt arra, hogy még jobban kapcsolatba kerüljenek a kulturális örökség társadalmi és oktatási értékével, és felfedezzék a kulturális örökségben, mint befogadó és integrációs eszközben rejlő lehetőségeket.

7. Dolgoztál olyan résztvevőkkel, akik kevesebb lehetőséggel rendelkeznek? Milyen módon segítette a workshop a résztvevőket, illetve milyen eszközökkel ruházta fel őket az előttük álló akadályok leküzdésére?

Minden érintett résztvevő kevesebb lehetőséggel rendelkezik bevándorló státusza miatt, ami egyben az Ibn Battuta Alapítvány integrációs kurzusán való részvételük oka is volt. A workshopok az integrációs tanfolyam utolsó moduljának részeként jöttek létre. A résztvevők többsége nem beszélt spanyolul vagy katalánul, és szükségük volt eszközökre, hogy jobban eligazodjanak egy új kultúrában.

A workshopok erősebbé tették őket azáltal, hogy nyílt és biztonságos helyet biztosítottak a kisebbségi csoportokhoz tartozó emberek számára, ahol bátran belemerülhettek a kulturális örökséggel kapcsolatos érzékeny témákba, mind a hazájukkal, mind Spanyolországgal kapcsolatban.

MAGYARORSZÁGI TAPASZTALATOK: LÁTOGATÁS A FRESKÓFALUBAN, BÓDVALENKÉN

Workshop áttekintés	
Dátumok és időpontok	2021. október 7-8.
Teljes időtartam	12 óra
Helyszín(ek)	Mónosbél, Gyermek és ifjúsági otthon Bódvalenke, a roma freskófalú
A résztvevők száma összesen	12 fő
A résztvevők profilja (nem, származás, életkor stb.)	Nő: 9, Férfi: 3, 18-21 év közöttiek Többségük roma háttérű Mindannyian tanulnak és dolgoznak is
Bevont helyi szervezetek	nincs

1. Hogyan toboroztad a résztvevőket? Mi működött jól és min változtatnál?

Több roma szervezettel is felvettük a kapcsolatot hogy résztvevőket szervezzünk be. Röviden bemutattuk a szervezeteknek a projektet és a workshop programunkat, ami nagyon tetszett nekik. Azok a szervezetek, amelyek roma fiatalokkal dolgoznak/programokat szerveznek számukra, azt mondták, hogy nagyon nehéz feladat beszervezni a roma fiatalokat egy ilyen 12 órás workshopra.

Kezdetben arra gondoltunk, hogy nyílt workshopot szervezünk, de ezt elutasították, és megpróbáltunk olyan szervezetet/oktatási intézményt találni, amely befogadná a programunkat.

Ami kihívást jelentett: nem ismertek még minket ezek a szervezetek, és hatalmas kihívás volt, hogy összesen 12 órás jelenléteket kértünk. Annak ellenére, hogy nagyon nyitottak és befogadóak voltak a projektünk és a workshop tervünk iránt, nem tudták befogadni a programunkat, vagy csak néhány hónappal később.

Végül felvettük a kapcsolatot a Mónosbél nevelőotthon igazgatójával (ebben a gyermek- és ifjúsági otthonban a lakók 90%-a roma), akivel már voltak korábbi projektjeink, és ő örömmel fogadott minket.

Ami segített nekünk: már ismertek minket, és sikerült korábban kiépítenünk a bizalmat.

2. Mi volt a workshop programja és/vagy tanulási útvonala? Milyen feladatokat csináltatok meg?

A program egymás és a workshop célkitűzésének megismerésével kezdődött. Az volt a célunk, hogy kiépítsük a bizalmat és szórakoztassuk őket, hogy megnyugodjanak és megnyíljanak. Több játékot is játszottunk, hogy megismerjük egymást, és elkezdjük gondolkodni magunkról. Az első téma az identitásunk feltárása volt, hogy kit mi tesz önmagává, hogy mélyebbre nézzünk, és közelebb kerüljünk a saját magunkról kialakított képünkhöz és értékeinkhez. Ezután bemutattuk a kulturális örökség fogalmát, és megvitattuk a különböző örökségelemeket. Arra kértük a résztvevőket, hogy gondolkodjanak el azon, mit jelent számukra magyarnak és romának lenni. Összegzésként létrehoztuk az Életfát, amely gyökereink, értékeink, erősségeink és céljaink vizuális kifejeződése. A workshop utolsó részében Bódvalenkére, a roma freskófaluba látogattunk el, hogy a roma festők munkáiból nyerjünk inspirációt. A városnézés után, ahol meghallgattuk a festmények történeteit, a résztvevők megosztották egymással, hogy melyik festmény(ek) volt(ak) a kedvencük és miért, majd kis csoportokban megalkották közös, színes Identitásfájukat a roma kulturális örökségük alapján.

3. Mi működött jól a workshop során és miért?

Már az elején sikerült jó hangulatot teremtenünk. A legtöbb résztvevőnek időbe telt, amíg megnyílt és beszélni mert a többiek előtt, de a rövid játékok, játékos tevékenységek után egyre bátrabbakká váltak, annak ellenére, hogy néhányan közülük még soha nem vettek részt semmilyen workshopon, és ez teljesen új volt számukra.

4. Mi jelentett kihívást és miért?

A roma örökségükről való elmélkedés, anélkül, hogy a családjukra utalnának, mivel azt mondták, hogy kerüljük ezt a témát, mert ez néhányuk számára fájdalmas lehet.

Olyan résztvevőkkel dolgozni, akik még soha nem vettek részt olyan workshopon, ahol a többi résztvevő előtt kellett beszélniük magukról/megosztaniuk gondolataikat és beszélniük róla.

A köztük lévő konfliktusok kezelése: az egyik résztvevő nagyon elzárkózott, míg a többiek kinevették a válaszát. A résztvevő ezt magára vette, és ezen a napon tartózkodott a további részvételtől. Másnap reggel sikerült őt visszaintegrálni. Foglalkoztunk a helyzettel: azzal a jelenséggel, hogy a képzés során valószínűleg mélyebbre ásnak, mint általában, és hogy mennyire fontos, hogy tiszteljük egymást és biztonságos helyet teremtsünk egymás számára.

Bódvalenkén kihívás volt helyi idegenvezetőnket hallgatni, miközben a freskók történeteit mutatta be nekünk. Érkezésünk izgalmas volt a helyiek számára, sok gyerek csatlakozott hozzánk, és beszélgetett a résztvevőinkkel. Kihívás volt tehát fenntartani a figyelmet és a koncentrációt.

5. Mit változtatnál a workshopon és miért?

Az Életfa-gyakorlatot választottuk a képzésen tárgyalt témák összegzésére. A résztvevők bekapcsolódtak, és úgy tűnt, élvezték a gondolkodást és a rajzolást. A nap folyamán bekövetkezett csúszások miatt nagyon kevés időnk marad az értékelésre: mindenki csak néhány mondatot mondott a saját fájáról. Le kellett rövidítenünk a megbeszélés részét: amikor trióban vagy párban bemutatták a fájukat, és visszajelzést adtak egymásnak. Ha több időnk lenne, ez a rész elmélyíthetné a fájuk iránti megértésüket és elkötelezettségüket.

6. Milyen visszajelzéseket kaptál a résztvevőktől és más érintettektől?

Nagyon tetszett nekik a bódvalenkei kirándulás, erőt adott nekik (lásd a következő pontot), és inspirálták őket mind a festmények, mind a helyi emberek. Azt írták például, hogy „felejthetetlen” vagy „álomszerű” volt.

A résztvevők élvezték a gyakorlatok nagy részét, a légkört, és azt, hogy lehetőségük volt megismerni egymást egy másik szemszögből. Az egyik gondozó, aki egy kis időt töltött velünk, azt mondta, hogy nagyon értékeli a program struktúráját.

7. Dolgoztál olyan résztvevőkkel, akik kevesebb lehetőséggel rendelkeznek? Milyen módon segítette a workshop a résztvevőket, illetve milyen eszközökkel ruházta fel őket az előttük álló akadályok leküzdésére?

Bódvalenke látogatása során rájöttek, hogy bár nevelőotthonban élnek, mégis jobb körülmények között élnek, mint a helyi romák Bódvalenkén. Rájöttek, hogy vannak erőforrásaik: az egyik résztvevő elmondta, hogy időnként visszajönne tanítani a gyerekeket (neki jobb hozzáférése van az oktatáshoz, mint a helyieknek), másokat a roma freskók gazdagsága inspirált, és az, hogy ez mennyire ellentétes a lakosok szegénységével. A másik nagy felismerés számukra az volt, hogy bár Bódvalenkén nagyon szegények az emberek, jó közösséget alkotnak, vigyáznak egymásra, és nagyon befogadóak az idegenekkel szemben.

BIBLIOGRÁFIA

BIBLIOGRÁFIA

- Laurajane Smith, *Uses of Heritage* (London/New York: Routledge Taylor and Francis 2006)
- Willem Frijhoff, 'Toeëigening; Van bezitsdrang to betekenisgeving', *Trajecta* 6 (1997), 99-118'; id. 'Toe-eigening als vorm van culturele dynamiek', *Volkskunde* 104 (2003), 1-17; id., *Dynamisch Erfgoed* (Amsterdam: SUN 2007).
- Grace Davie, *Religion in Britain since 1945: Believing without Belonging* (Oxford: Blackwell Publishers 1994).
- Jacobine Gelderloos, 'Liever een boekwinkel dan een disco : ratio en emotie rondom her- en nevenbestemming van kerkgebouwen', *Jaarboek voor Liturgiewetenschap* 28 (2012), 183-206.
- Cyril Isnart and Nathalie Cerezales ed., 'Introduction' in *The Religious Heritage Complex: Legacy, Conservation, and Christianity* (London/New York/Oxford/New Delhi/Sidney 2020), 1-13.
- Paul Heelas and Linda Woodhead, *The Spiritual Revolution: Why Religion Is Giving Way to Spirituality* (Malden: Blackwell 2005).
- Paulo Freire, *Pedagogy of the Oppressed* (New York: Continuum 1970)
- Augusto Boal, *Teatro del oprimido* (Barcelona: Editorial Alba 2013)
- A tárgyalapú tanulással kapcsolatban lásd.: Leonie Hanna, Rosalind Duhs, and Helen Chatterjee, "Object-Based Learning: A Powerful Pedagogy for Higher Education," in *Museums and Higher Education Working Together: Challenges and Opportunities*, ed. Anne Boddington, Jos Boys, Catherin Speight (Farnham: Taylor and Francis, 2013), 159–168 at 165.
- Devora Romanke, Bernadette Lynch, "Touch and the Value of Object Handling: Final Conclusions for a New Sensory Museology," in *Touch in Museums: Policy and Practice in Object Handling*, ed. Helen J. Chatterjee (Oxford: Berg, 2008)
- *Engaging the Senses: Object-Based Learning in Higher Education*, ed. Helen J. Chatterjee, Leonie Hannan (Farnham: Ashgate, 2015).
- Joe Cain, "Practical Concerns when Implementing Object-Based Teaching Higher Education," *University Museums and Collections Journal* 3 (2010): 197-201.
- Igor Kopytoff, "The Cultural Biography of Things," in *The Social Life of Things: Commodities in Cultural Perspective*, ed. Arjun Appadurai (Cambridge: Cambridge University Press, 1986), 64–91.

- Ian Hodder, *Entangled. An Archaeology of the Relationships between Humans and Things* (Walden, MA: Wiley-Blackwell, 2012), 4–5.
- Jody Joy, “Reinventing Object Biography: Reproducing the Drama of Object Lives,” *World Archaeology* 41 (2009): 540-556 at 545.
- Achille Mbembe, “Necropolitics,” *Public Culture* 15 (2003): 11-40 at 39–40.
- Dan Hicks, *The British Museums: The Benin Bronzes, Colonial Violence and Cultural Restitution* (London: Pluto Press, 2020), 25–36.
- Dan Hicks, “Necrography: Death-Writing in the Colonial Museum”, *British Art Studies*, 19 (2021), <https://doi.org/10.17658/issn.2058-5462/issue-19/conversation>
- Haidy Geismar, “In Defense of the Object Biography,” in *British Art Journal* 19 (2001) response to Dan Hicks. <https://doi.org/10.17658/issn.2058-5462/issue-19/conversation/003>
- Priya Basil, “Writing to Life,” *British Art Journal* 19 (2001) response to Dan Hicks. <https://doi.org/10.17658/issn.2058-5462/issue-19/conversation/002>

PARTNEREK BEMUTATÁSA

PARTNEREK BEMUTATÁSA

Associáció La Xixa Teatre (Spanyolország)

A La Xixa Teatre Association egy 2010-ben alapított non-profit szervezet, melynek célja olyan oktatási és színházi eszköztár kutatása, fejlesztése és terjesztése, mely elősegítheti a társadalmi átalakulást. Hiszünk benne, hogy az oktatás minden korban a társadalmi változás kulcsa és az út az egyenlő esélyek világa felé. A szervezet tevékenysége az alábbi témákat foglalja magába:

- Iskolai edukáció, korai iskolaelhagyás, kockázatos magatartás megelőzése fiataloknál;
- Interkulturális kommunikáció, rasszizmus, xenofóbia, társadalmi befogadás és integráció;
- Gender, egyenlőségi törekvések és szexuális diverzitás;
- Békekultúra és együtt-létezés, aktív állampolgárság, civil felelősségvállalás és helyi fejlesztések.

A La Xixa célja, hogy az erővel felruházás helyeit hozza létre részvételi módszertanok, folyamatorientált pszichológia és az elnyomottak színháza módszereinek segítségével, és a társadalmi sebezhetőség kontextusaiban egyéni és kollektív átalakulásokat biztosítson teret. A részvételi módszertanok lehetővé teszik a sokféle érdeklődésű csoportoknak, hogy nagyobb szerepet kapjanak saját valóságuk és döntési folyamataik elemzésében, és így saját fejlődésük aktív szereplőivé váljanak. A folyamatorientált pszichológia középpontjában a tudatosság állapotának fejlesztése áll, vagyis abban segít az egyéneknek és a csoportoknak, hogy tudatosságot ébreszt bennük aziránt, hogyan élnek meg és látják saját tapasztalataikat, és eszközöket ad nekik arra, hogy megtanuljanak változtatni a problémáik megközelítésén. Az elnyomottak színháza a színház eszközeit állítja az oktatás szolgálatába. Különböző csoportoknak tartunk workshopokat, trénerképzéseket és művészi akciókat szervezünk helyi és nemzetközi szinten. Multidiszciplináris és multikulturális csoport vagyunk, akik a társadalomtudományok, a pedagógia és a művészetek terén rendelkeznek végzettséggel. A csapatunk sokszínűsége gazdagítja társadalmi és kreatív munkánkat, és ennek köszönhetően mi is folyamatosan képződünk és tanulunk.

Képes (Magyarország)

A Képes Alapítvány missziója, hogy segítse a különböző (hátrányos helyzetű) célcsoportokat a szociális érzelmi tanulás kompetenciáinak a fejlesztésében. Célunk ezen készségeket - közvetlenül vagy közvetve - fejlesztő kezdeményezések, programok, foglalkozások elemzése, kidolgozása, adaptálása, hatékonyságának mérése, népszerűsítése. Fontosnak tartjuk ezt a területet, mivel a szociális érzelmi tanulás kompetenciák javítják a tanulási és munkahelyi teljesítményt, illetve segítenek a hétköznapi életben való alkalmazkodásban. Ezeket a készségeket lehet tanítani és fejleszteni, és ezzel segíteni a hátrányos helyzetű embereknek, hogy jobban teljesítsenek: a megnövekedett önbizalmuknak, a tanulásra való motiváltságuknak, a nagyobb rugalmasságuknak, a realisabb célkitűzéseiknek és a jó problémamegoldó készségüknek köszönhetően jobb eredményeket érhetnek el az ugyanazon hátrányos helyzetű csoportba tartozó társaiknál.

Olyanoknak szervezünk programokat, akiknek a leginkább hiányoznak az ilyen képességei, és kevés esélyük lenne egyébként ilyen képzésekhez hozzáférni. Emellett olyan szakembereket is keresünk és képzünk, akik ilyen célcsoportokkal dolgoznak (pl.: szociális munkások, ifjúsági segítők).

Nagyrészt önkéntesekkel dolgozunk (jelenleg körülbelül 15 önkéntesünk van), és a specifikus projektekhez külső szakértőket vonunk be. A Képes Alapítványnak jelenleg két főállású alkalmazottja van.

Eddigi munkáink:

Az Erasmus+ projekt keretében feltártuk, hogyan lehet a történetmesélés technikáit arra használni, hogy a hátrányos helyzetből érkező fiatal felnőttek szociális-érzelmi tanulási kompetenciáit (Aladdin és az intergenerációs lámpa).

Szociális érzelmi tanulási programot fejlesztettünk álláskeresőknél, nem dolgozóknál és olyanoknak, akik Magyarországon a szociális ellátásban dolgoznak. Ez az együttműködés egy Erasmus+ projekt keretében kelt életre (SELFEE - Digital Literacy and Social Emotional Learning for Engagement and Employment).

Jelenleg is fejlesztünk egy tréningprogramot, mely segít a szociális munkásoknak és az egészségügyben dolgozóknak elkerülni a kiégést és fejleszti a lelki ellenállóképességet. (RESICARE – Resilience building techniques for professionals working with vulnerable groups).

Dolgozunk azon, hogy ifjúsági segítők szociális érzelmi készségeit fejlesszük, és segítsünk nekik kialakítani a határokat az ügyfeleikkel (IRIS - Intimacy, Relationships and Interculturality in Youth Work).

Elindítottunk egy közösségépítő projektet, melyben önszerveződő önkéntes csoportok hálózatát alakítottuk ki (COBU).

Három Massive Open Online Courses (MOOC) kurzust hozunk létre felsőoktatásban tanuló hallgatóknak, hogy fejlesszék szociális érzelmi készségeiket, melyek rendkívül fontosak a munkakeresés során; ideértve a prezentációs készséget, a csapatmunka készséget és a stresszkezelési készséget (OPENSEL).

Storytelling Centre (Hollandia)

A Storytelling Centre hisz a történetmesélés erejében. Arról is meg vagyunk győződve, hogy egy kiegyensúlyozott, kulturálisan sokszínű társadalomban mindenkinek a története helyet kaphat, különösen az interkulturális feszültségek idején! Az örökké változó társadalomban úgy érezzük, alapvető fontosságú, hogy platformot biztosítsunk ezeknek a történeteknek a színházban és a társadalomban, és hogy bátorítsuk az embereket arra, hogy a történeteken keresztül kapcsolódjanak egymáshoz. Ez a küldetésünk.

Az elmúlt években a Storytelling Centre számos programot fejlesztett ki a történetmesélés terén. A központot ma már országos és nemzetközi szinten is ismerik oktatási központként, fesztiválszervezőként és fiatal történetmesélő tehetségek fellépéseinek szervezőjeként, valamint a kulturális diverzitás és a különböző kulturális háttérből érkezők közti kapcsolatépítés támogatójaként.

Élan Interculturel (Franciaország)

Az Élan Interculturel szövetséget egy csoport szakember alapította, akiket különösen foglalkoztatnak az interkulturális találkozások és együttélés nehézségei. Szövetségünk célja, hogy hozzájáruljunk az interkulturális dialógushoz, hogy jobban tudjuk megélni a kulturális diverzitás élményét.

Az interkulturális metodológiák „laborjaként” az Élan Interculturel küldetése a kultúra holisztikus megközelítésének népszerűsítése (pszichológiai és szocioantropológiai szempontból) és hogy olyan innovatív pedagógiai módszereket fejlesszen ki, amelyek lehetőséget adnak a gondolkodásra és az interkulturális dialógushoz szükséges készségek és kompetenciák fejlesztésére. Hogy hozzájáruljunk egy interkulturálisabb társadalom létrejöttéhez, olyan nemzetközi együttműködési projekteknél veszünk részt, melyeknek célja az új oktatási módszertanok kialakítása, melyeket aztán különböző tréningeken lehet a különböző hallgatóságra szabva alkalmazni (szociális munkásoknál, oktatóknál, tanároknál, egészségügyi dolgozóknál, stb.) Tréningszervezőként interaktív oktatási módszerekkel és nem-formális pedagógiai módszerekkel (az irodalom, a színház, az improvizáció és a művészet eszköztárát felhasználva) kreatív, hozzáférhető és motiváló tanulási élményt biztosítunk.

Groningeni Egyetem (Hollandia)

A Groningeni Egyetem kutatóegyetem, melynek globális világnézete mellett mélyre nyúló gyökerei vannak Groningenben, a tehetség városában. Az elmúlt négyszáz évben mindig is a minőség volt az elsődleges nálunk, és ez meg is hozta a sikert: az egyetem jelenleg rajta van vagy megközelíti a 100 legbefolyásosabb egyetemet tartalmazó listát.

Ibn Battuta Alapítvány (Spanyolország)

A Fundació Ibn Battuta egy non-profit szervezet, amelyet országos szervezatként alapítottak 1994-ben azzal a céllal, hogy szociális, kulturális, oktatási és munkakeresési támogatást nyújtson a teljes értékű állampolgárságra váró bevándorlóknak. A munkánk célja emellett, hogy előmozdítsuk ezeknek az embereknek a helyzetét az európai társadalomban, hogy ne érhesse őket diszkrimináció vagy rasszizmus.

Az alapítvány céljai:

- Szociális, kulturális, oktatási és munkakeresési segítségnyújtás a bevándorlóknak, különös tekintettel a marokkói származásúakra.
- A sokszínű fiatalosság és a nők helyzetének előmozdítása az európai társadalomban, különös tekintettel a kultúra, az oktatás, a sport és a munkakeresés szféráira, hogy ne érje őket diszkrimináció vagy rasszizmus, miközben állampolgárságra várnak.
- A megértés és a kultúra elősegítése a közös tudás, a tisztelet, az interakció, a részvétel és az egymás mellett élés eszközeivel.
- Kapcsolatépítés Marokkóval és más arab országokkal együttműködési projekteken keresztül foglalkoztatás, tréning és más témák keretében, valamint kulturális és oktatási programok és utak szervezésével, melyek középpontba állítják a nagy utazó, Ibn Battuta alakját.

IMPRESSZUM

IMPRESSZUM

A kiadványt összeállították, lektorálták, szerkesztették

Arjen Barel
Oumayma Bouamar
Adrián Crescini
Theo Dupont
Ana Fernández-Aballí
Tharik Hussain
Andrew Irving
Éva Káplár
Inge Koks
Meritxell Martinez
Vera Varhegyi
Dora Szűcs
Mathilde Van Dijk
Todd Weir

A kiadványt fordították

az ELTE fordító és tolmács MA hallgatói:
Balogh Boglárka, Kisfalusi Zsófia, Pintér Nikolett,
Poesz Nikolett, Tamás Noémi, Nagy Liza, Nyíró Kitti,
Nagy Katalin, Hulyák Andrea

Lektorok

Bikás Bettina és Bródy Kata

Koordinátor

Ana Fernández-Aballí

Borítóterv és tördelés

Associació La Xixa Teatre

Kiadás éve: 2022

Az Európai Unió
Erasmus+ programjának
társfinanszírozásával